RADA MIEJSKA W RECZU

UCHWAŁA NR XXV/151/26

RADY MIEJSKIEJ W RECZU
z dnia 28 października 2026 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Recz na lata 2026 - 2036

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6a oraz art. 10e ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2026 r. poz. 662 ze zm.) oraz art. 3 pkt 3 i art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2025 r. poz. 198 ze zm.) Rada Miejska w Reczu uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Strategię Rozwoju Gminy Recz na lata 2026-2036", w brzmieniu jak w załączniku nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Recza.

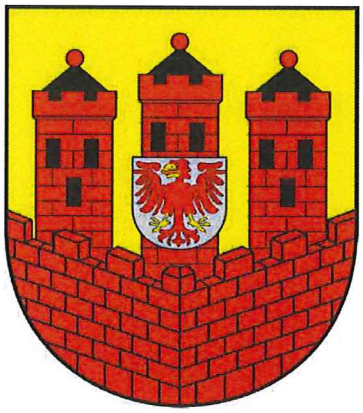
§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Miejskiej

Barbara Pokorska

RADA MIEJSKA W RECZU

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RECZ NA LATA 2026-2036

Październik, 2026

Autorzy opracowania

Strategia rozwoju gminy Recz na lata 2026-2036

Grzegorz Szewczyk, Piotr Górka

Współpraca

Dawid Koźmiński - Burmistrz Recza

Urząd Miejski w Reczu

SPIS TREŚCI

Wstęp 7

1. Wprowadzenie, analiza uwarunkowań rozwojowych 9

1.1. Położenie geograficzne, powiązania funkcjonalne, rys historyczny 9

1.2. Uwarunkowania rozwoju gminy na tle województwa zachodniopomorskiego 14

1.3. Ogólny wskaźnik rozwoju gminy 17

2. Synteza diagnozy gminy 19

2.1. Obszar społeczny 19

2.1.1. Sytuacja demograficzna 20

2.1.2. Warunki mieszkaniowe 24

2.1.3. Aktywność i integracja społeczna mieszkańców 25

2.1.4. Udział w wyborach 26

2.1.5. Pomoc społeczna 26

2.1.6. Bezpieczeństwo 28

2.1.7. Edukacja i wychowanie 30

2.1.8. Opieka zdrowotna 32

2.1.9. Sport i rekreacja 33

2.1.10. Kultura i dziedzictwo narodowe 34

2.1.11. Dostępność usług publicznych 35

2.2. Obszar gospodarczy 36

2.2.1. Rynek pracy, potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki 36

2.2.2. Turystyka 38

2.2.3. Rolnictwo 40

2.2.4. Budzet gminy, polityka finansowa 40

2.2.5. Sytuacja materialna mieszkańców 43

2.3. Obszar przestrzenno-środowiskowy 45

2.3.1. Środowisko przyrodnicze – zasoby i przyrodnicze uwarunkowania rozwoju 45

2.3.2. Zabytki i krajobraz kulturowy 47

2.3.3. Komunikacja i transport 48

2.3.4. Infrastruktura techniczna 49

2.3.5. Dostęp do Internetu 50

2.3.6. Odnawialne Źródła Energii 51

2.3.7. Jakość powietrza i klimat 52

2.3.8. Ochrona środowiska przyrodniczego gminy 52
2.3.9. Planowanie przestrzenne i rewitalizacja 53
2.4. Wyniki badań opinii społecznej 54
2.4.1. Badanie opinii mieszkańców 54
2.4.2. Badanie warunków rozwoju przedsiębiorczości 55
2.5. Kluczowe potencjały rozwojowe gminy 56
2.6. Podsumowanie i wnioski z diagnozy 59
3. Strategiczne ramy rozwoju 67
3.1. Misja i wizja rozwoju gminy 67
3.2. Cele strategiczne i kierunki działań 68
3.3. Kierunki działań wykraczające poza horyzont czasowy realizacji strategii 86
3.4. Wskaźniki rezultatów 88
4. Wymiar przestrzenny w strategii rozwoju obszaru gminy Recz 90
4.1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru gminy Recz 90
4.1.1. Położenie obszaru gminy Recz w regionie/kraju struktura sieci osadniczej 90
4.1.2. Środowisko przyrodnicze i krajobraz kulturowy 92
4.1.3. Transport i komunikacja, Infrastruktura techniczna i OZE 109
4.1.4. Docelowy układ elementów składowych przestrzeni, kierunki działań rozwojowych 115
4.2. Ustalenia i rekomendacje w zakresie polityki przestrzennej 117
4.2.1. Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu 118
4.2.2. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej 119
4.2.3. Kierunków zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej 119
4.2.4. Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym 121
4.2.5. Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego 121
4.2.6. .Zasady kierunków rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej 121
4.2.7. Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW 122

4.2.8. Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko 123
4.2.9. Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej 123
4.2.10. Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji 124
4.3. Obszary strategicznej interwencji 125
4.3.1. Obszary Strategicznej Interwencji określone na poziomie krajowym 125
4.3.2. OSI określone w strategii rozwoju województwa 126
4.3.3. OSI kluczowe dla Gminy Recz 128
5. Wdrażanie strategii 129
5.1. System zarządzania wdrażaniem strategii 129
5.2. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych 133
5.3. Monitorowanie i ewaluacja strategii 136
6. Proces zaangażowania partnerów społecznych i gospodarczych 140
7. Ramy finansowe strategii 143
8. Wykazy i spisy 146
SPIS RYCIN 146
SPIS TABEL 147

Wstęp

Szanowni Mieszkańcy,

Strategia Rozwoju Gminy Recz na lata 2026–2036 jest wspólną wizją przyszłości naszej gminy. To dokument przygotowany z myślą o mieszkańcach i we współpracy z mieszkańcami, oparty na diagnozie sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, rozmowach, badaniach oraz warsztatach poświęconych najważniejszym potrzebom i kierunkom rozwoju.

Recz to gmina o wyjątkowym charakterze, łącząca bogate dziedzictwo historyczne, cenne walory przyrodnicze, atrakcyjne położenie oraz silne więzi lokalnej wspólnoty. Naszym zadaniem jest mądrze wykorzystywać te zasoby, aby Recz był miejscem dobrym do życia: zadbanym, dostępnym, przyjaznym rodzinom, młodzieży, seniorom, przedsiębiorcom i nowym mieszkańcom.

Strategia wskazuje najważniejsze kierunki działań na najbliższe lata. Koncentruje się na poprawie jakości życia mieszkańców, rozwoju usług publicznych, mieszkalnictwa, przedsiębiorczości, infrastruktury, ochronie środowiska, wykorzystaniu dziedzictwa kulturowego oraz wzmacnianiu atrakcyjności gminy jako miejsca do życia, pracy, odpoczynku i pracy.

Realizacja zapisów niniejszego dokumentu jest również zaproszeniem do współpracy. Rozwój gminy zależy od zaangażowania wielu środowisk: mieszkańców, organizacji społecznych, przedsiębiorców, instytucji publicznych i partnerów zewnętrznych. Wspólnie możemy budować gminę, która odpowiada na współczesne wyzwania, a jednocześnie zachowuje swój lokalny charakter, historię i walory przyrodnicze.

Dziękuję wszystkim osobom, które wzięły udział w pracach nad strategią rozwoju, podzieliły się swoimi opiniami, uwagami i pomysłami. Państwa głos był ważnym elementem tworzenia tego dokumentu.

Burmistrz Recza
Dawid Koźmiński

Metodologia opracowania strategii

Strategia Rozwoju Gminy Recz na lata 2026–2036 została opracowana jako kluczowy dokument planowania rozwoju lokalnego. Jej celem jest określenie wspólnej wizji przyszłości gminy, celów strategicznych, kierunków działań oraz przedsięwzięć, które będą służyły poprawie jakości życia mieszkańców, rozwojowi gospodarczemu oraz zrównoważonemu kształtowaniu przestrzeni i środowiska.

Podstawą opracowania dokumentu była diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i środowiskowo-przestrzennej gminy. W ramach prac diagnostycznych przeanalizowano dane statystyczne, dokumenty lokalne i regionalne, informacje dotyczące finansów gminy, demografii, rynku pracy, mieszkalnictwa, infrastruktury technicznej, usług społecznych, edukacji, kultury, środowiska, transportu, dziedzictwa kulturowego oraz planowania przestrzennego. Pozwoliło to na określenie najważniejszych problemów, potencjałów i potrzeb rozwojowych gminy Recz.

Ważnym elementem procesu było włączenie w proces mieszkańców i lokalnych Interesariuszy. W pracach nad strategią wykorzystano wyniki badania opinii mieszkańców, prezentujące oceny jakości życia, potrzeby rozwojowe i oczekiwane kierunki działań. Przeprowadzono również warsztaty diagnostyczne i strategiczne, które umożliwiły pogłębienie wniosków z diagnozy oraz zebranie opinii dotyczących przyszłości gminy. Uwzględniono także perspektywę władz samorządowych, jednostek gminnych, lokalnych liderów oraz partnerów społecznych i gospodarczych.

Na podstawie zgromadzonych danych i opinii sformułowana została wizja, misja, cel nadrzędny, cele strategiczne oraz kierunki działań. Strategia została opracowana w trzech wzajemnie powiązanych wymiarach: społecznym, gospodarczym oraz środowiskowo-przestrzennym. Integralną częścią dokumentu jest również wymiar przestrzenny, obejmujący model struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz ustalenia i rekomendacje dotyczące prowadzenia polityki przestrzennej. Model łączy cele rozwojowe gminy z jej układem osadniczym, komunikacyjnym, przyrodniczym, gospodarczym i rekreacyjnym.

Strategia uwzględnia także spójność z dokumentami wyższego rzędu, w szczególności z kierunkami rozwoju województwa zachodniopomorskiego oraz politykami krajowymi i europejskimi.

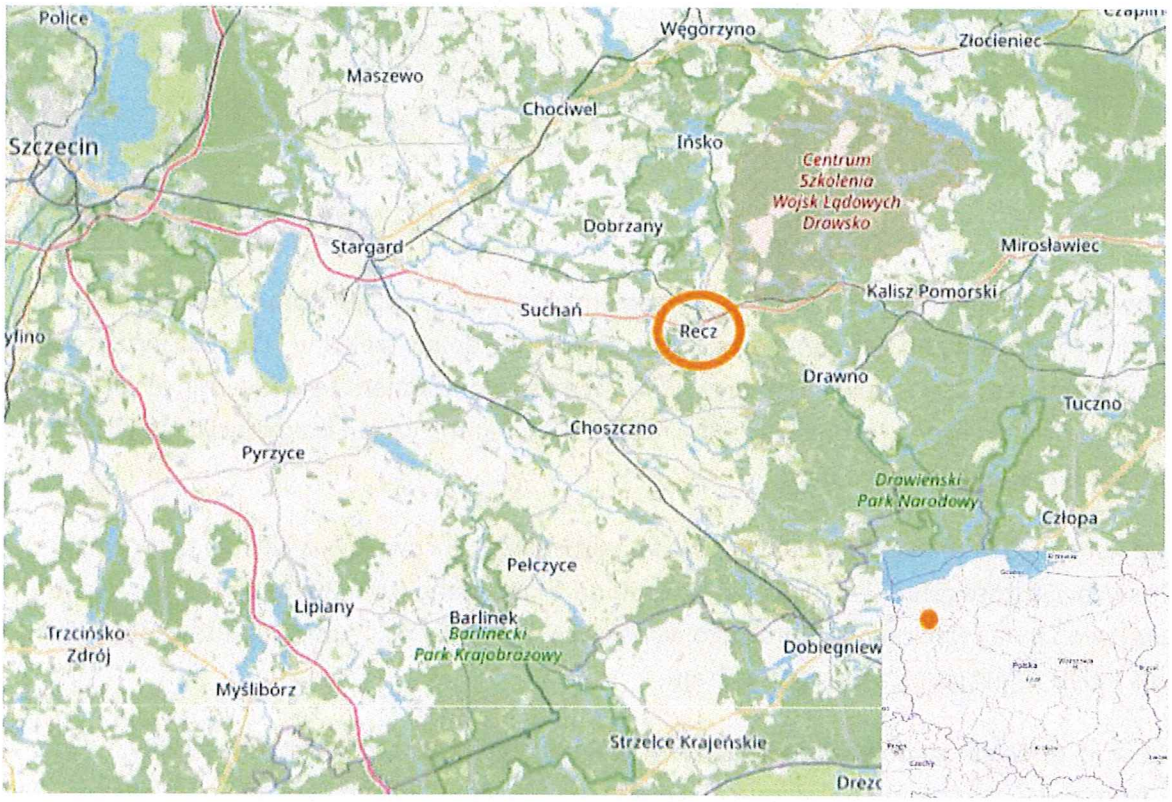
Cały proces wdrażania strategii będzie podlegał monitoringowi i ewaluacji, a w przypadku wystąpienia istotnych zmian społecznych, gospodarczych, przestrzennych lub środowiskowych możliwa będzie aktualizacja dokumentu, w odpowiedzi na zmieniające się uwarunkowania funkcjonowania gminy.

1. Wprowadzenie, analiza uwarunkowań rozwojowych

1.1. Położenie geograficzne, powiązania funkcjonalne, rys historyczny

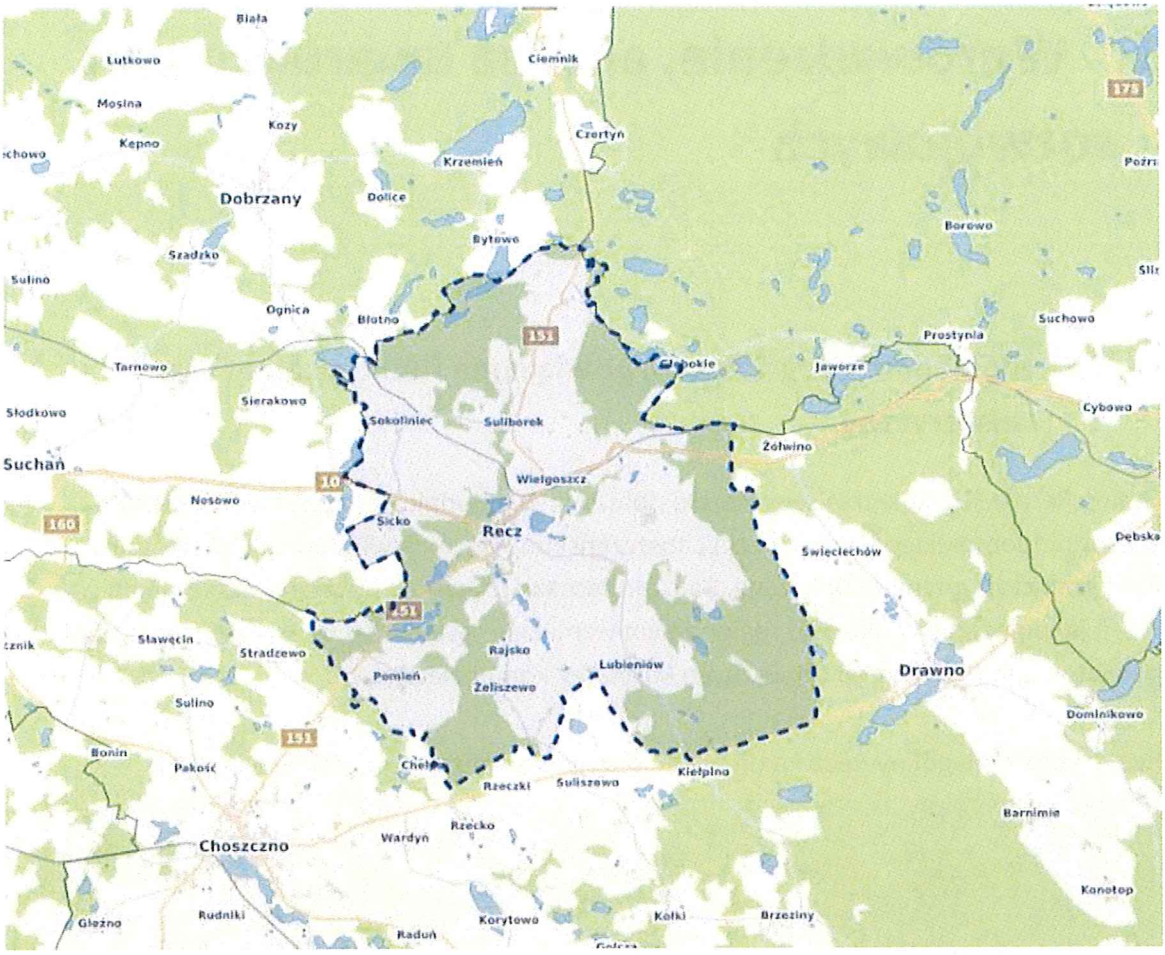
Gmina Recz jest gminą miejsko-wiejską położoną w południowej części województwa zachodniopomorskiego, w powiecie choszczeńskim, na granicy Pomorza i Wielkopolski. Recz graniczy z gminami Dobrzany, Kalisz Pomorski, Drawno, Choszczno oraz Suchań (rys. 1) i 2), a jej położenie w układzie regionalnym wzmacnia sąsiedztwo Choszczna jako ośrodka powiatowego oraz dostęp do ważnych korytarzy komunikacyjnych.

Ryc. 1 Położenie gminy Recz na tle województwa zachodniopomorskiego i Polski

źródło: opracowanie własne na podstawie www.openstreetmap.org

Ryc. 2 Gmina Recz

źródło: www.recz.geoportal-krajowy.pl

Powierzchnia gminy wynosi 180 km², z czego miasto Recz zajmuje około 12 km². Obszar gminy rozciąga się na Pojezierzu Ińskim, w sąsiedztwie doliny rzeki Iny i charakteryzuje się pagórkowatym ukształtowaniem terenu, oraz znacznym udziałem terenów rolnych i leśnych. Miasto Recz położone jest na wysokości około 50 m n.p.m., wśród otaczających je wzgórz przekraczających 100 m n.p.m.

Na koniec 2025 roku gminę zamieszkiwało 4 841 mieszkańców, co klasyfikuje ją do gmin małych. Gęstość zaludnienia wynosi 27 osób na 1 km² (dane GUS, 2025), przy średniej dla województwa zachodniopomorskiego wynoszącej 70 osoby na 1 km² oraz 119 osoby 1 km² dla Polski[1] i jest jedną z niższych w kraju.

Recz jest trzecim co do wielkości miastem powiatu choszczeńskiego, po Choszcznie i Pełczycach. Obszar miejski skupia nieco ponad połowę mieszkańców gminy. Strukturę osadniczą tworzy miasto Recz oraz 15 sołectw: Grabowiec, Jarostowo, Lubieniów, Nętkowo,

[1] Narodowy Spis Powszechny, 2020r.

Pamięcin, Pomień, Rajsko, Rybaki, Sicko, Słutowo, Sokoliniec, Sulibórz, Suliborek, Wielgoszcz i Żeliszewo. Największymi sołectwami są Nętkowo, Lubieniów, Sokoliniec i Pomień, natomiast najmniejszymi Jarostowo, Rajsko i Wielgoszcz.

Uwarunkowania historyczne i tożsamość gminy

Recz jest miejscowością o bogatym rodowodzie słowiańskim. Najstarsza udokumentowana wzmianka o nazwie „Recz" pochodzi z 1269 roku. Początki miasta wiążą się z funkcjonowaniem słowiańskiego grodu i podgrodzia targowego, rozwijającego się nad rzeką Iną. Po opanowaniu tych terenów przez Brandenburgię i włączeniu ich do Nowej Marchii nastąpiła lokacja miasta na prawie magdeburskim, a w 1296 roku w miejscu dawnego grodu ufundowano klasztor cysterek. Obecność zakonu miała istotne znaczenie dla zagospodarowania ziemi i rozwoju osadnictwa.

W kolejnych stuleciach miasto zmieniało przynależność polityczną i właścicieli. Przez długi czas pozostawało związane z rodem Wedlów, a w XV wieku okresowo znajdowało się pod panowaniem Zakonu Krzyżackiego. Historia Recza była także naznaczona konfliktami i zniszczeniami. Miasto ucierpiało podczas wojny trzydziestoletniej, w 1686 roku zostało dotknięte wielkim pożarem, a w 1945 roku, w wyniku działań wojennych, jego historyczna zabudowa została zniszczona w około 70%. Mimo tych strat Recz zachował czytelny średniowieczny układ urbanistyczny oraz znaczną część historycznych fortyfikacji.

Dziedzictwo historyczne pozostaje jednym z najważniejszych elementów tożsamości gminy. Do najcenniejszych zasobów należą: średniowieczny układ urbanistyczny miasta o owalnym zarysie, zachowane fragmenty murów obronnych z XIV–XV wieku, baszty, gotycki kościół parafialny pw. Chrystusa Króla, dawne układy ruralistyczne wsi, zabytkowe kościoły, zespoły folwarczne oraz założenia dworsko-parkowe. Znaczenie Recza wzmacnia również położenie przy dawnym trakcie Via Marchonis, czyli Drodze Margrabiów, łączącej Berlin z Królewcem.

Charakter funkcjonalny gminy

Gmina Recz funkcjonuje w układzie przestrzennym południowej części województwa zachodniopomorskiego, pomiędzy kilkoma ośrodkami miejskimi o zróżnicowanej sile oddziaływania. Najważniejsze znaczenie dla codziennego funkcjonowania mieszkańców ma Choszczno - stolica powiatu i podstawowy ośrodek ponadlokalny, w którym koncentrują się usługi administracyjne, edukacyjne, zdrowotne, społeczne oraz część miejsc pracy.
Recz jako trzecie co do wielkości miasto powiatu choszczeńskiego, pełni funkcję lokalnego centrum obsługi mieszkańców gminy i jej 15 sołectw. Koncentrują się tu podstawowe usługi publiczne, handel, administracja samorządowa, edukacja, kultura, sport oraz część usług zdrowotnych. W skali powiatu choszczeńskiego Recz uzupełnia sieć osadniczą i usługową, szczególnie dla północnej i północno-wschodniej części powiatu. Jednocześnie część usług ponadlokalnych, w tym specjalistyczna opieka zdrowotna, administracja powiatowa,

szkolnictwo ponadpodstawowe i szerszy rynek pracy, pozostaje związana z Choszcznem, Stargardem i Szczecinem.

Istotnym czynnikiem rozwojowym jest położenie gminy przy drodze krajowej nr 10, która łączy aglomerację szczecińską z Bydgoszczą, Toruniem i Warszawą. Uzupełnieniem układu transportowego jest linia kolejowa nr 403 Piła Główna–Ulikowo, umożliwiająca połączenia regionalne w kierunku Stargardu, Szczecina, Kalisza Pomorskiego, Wałcza i Bydgoszczy, a także wybrane relacje dalsze. Takie położenie tworzy potencjał dla rozwoju funkcji logistycznych, produkcyjnych, usługowych i obsługi ruchu tranzytowego, zwłaszcza wzdłuż głównych osi komunikacyjnych.

W układzie powiatowym Recz pozostaje przede wszystkim w orbicie oddziaływania Choszczna, stanowiącego najbliższy ośrodek ponadlokalny, który obecnie nie spełnia roli silnego bieguna wzrostu, zdolnego w pełni dynamizować rozwój gmin ościennych. Wzmacnianie własnych funkcji lokalnych oraz szukanie powiązań rozwojowych także poza najbliższym układem powiatowym staje się dla samorządu koniecznością i strategicznym kierunkiem rozwoju.

W przypadku Recza szczególnie ważne jest położenie na pograniczu oddziaływania kilku kierunków: Choszczna jako ośrodka powiatowego, Stargardu i Szczecina jako silniejszych centrów regionalnych, Kalisza Pomorskiego i Wałcza w kierunku wschodnim oraz Barlinka jako ośrodka o wyraźnym potencjale turystyczno-gospodarczym. Takie usytuowanie może być rozumiane zarówno jako szansa, jak i wyzwanie. Szansą jest możliwość korzystania z różnych rynków pracy, usług, powiązań komunikacyjnych i kierunków współpracy. Wyzwaniem pozostaje ryzyko odpływu mieszkańców, szczególnie młodych i aktywnych zawodowo, do większych ośrodków oferujących szerszą ofertę zatrudnienia, edukacji, mieszkalnictwa i usług.

Środowisko przyrodnicze i krajobraz

Gmina Recz ma charakter rolniczo-leśny, pełniąc jednocześnie funkcję lokalnego ośrodka usługowego dla mieszkańców sołectw. Użytki rolne stanowią ponad 60% powierzchni gminy, co przesądza o silnej roli rolnictwa w strukturze przestrzennej i gospodarczej. Dominują uprawy typowe dla regionu, w tym zboża i rzepak. Istotnym elementem funkcjonalnym jest również gospodarka leśna, wynikająca z wysokiego udziału lasów. Lesistość gminy wynosi 34,4% i jest wyższa od średniej krajowej, wzmacniając ekologiczny, krajobrazowy i rekreacyjny charakter obszaru. Wysoka lesistość (szczególnie w południowej części gminy, wchodzącej w skład otuliny Drawieńskiego Parku Narodowego oraz obszarów Natura 2000) nadaje jej funkcję ekologiczną i surowcową (gospodarka leśna). Walory te są kluczowe dla zachowania ciągłości korytarzy ekologicznych w regionie Puszczy Drawskiej.

Krajobraz gminy Recz tworzą przede wszystkim tereny rolne, kompleksy leśne, doliny rzeczne, jeziora i obszary cenne przyrodniczo. Ważnymi elementami środowiska są rzeka Ina, Reczanka (Kanał Słutowo), jeziora Rajsko i Cedynia oraz rezerwat przyrody „Grądowe

Zbocze", chroniący zbocza śródliskowe z roślinnością grądową. Znaczna część lasów oraz dolina rzeki Iny podlegają ochronie w ramach sieci Natura 2000, co potwierdza wysoką rangę przyrodniczą tego obszaru.

Zasoby przyrodnicze gminy pełnią kilka funkcji jednocześnie. Są podstawą bioróżnorodności i ciągłości korytarzy ekologicznych, wspierają retencję wody, tworzą warunki do rozwoju rekreacji i turystyki przyrodniczej, a także wpływają na jakość życia mieszkańców. Jednocześnie gmina jest podatna na skutki zmian klimatu, szczególnie susze rolnicze i hydrologiczne.

Infrastruktura techniczna, transportowa i społeczna

Gmina posiada podstawową infrastrukturę techniczną. Poziom wyposażenia mieszkań w instalację wodociągową jest wysoki, natomiast dostęp do kanalizacji obejmuje około 75% mieszkańców. Część gospodarstw, zwłaszcza na terenach wiejskich, nadal korzysta z rozwiązań indywidualnych w tym zakresie. Widoczny jest narastający problem jakości technicznej sieci kanalizacyjnej, wymagającej pilnych napraw i modernizacji.

Układ drogowy gminy opiera się na drodze krajowej nr 10, drogach wojewódzkich, powiatowych i gminnych. Transport publiczny realizowany jest głównie przez przewoźników prywatnych, zapewniających połączenia z Choszcznem, Stargardem, Suchaniem, Dobrzanami i Kaliszem Pomorskim. Znaczenie kolei wzmacnia zmodernizowana linia nr 403, która poprawia dostępność komunikacyjną gminy i może być jednym z czynników zwiększających jej atrakcyjność osiedleńczą i gospodarczą.

Infrastrukturę społeczną tworzą m.in. Szkoła Podstawowa im. Stefana Czarnieckiego w Reczu, przedszkole samorządowe, przedszkole niepubliczne, Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury i Sportu, świetlice wiejskie, przychodnie lekarskie, apteki, obiekty sportowe, placówki wsparcia dziennego oraz jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej. Szczególne znaczenie dla życia lokalnego ma Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury i Sportu, który prowadzi działania kulturalne, edukacyjne, artystyczne, sportowe i rekreacyjne, a także zarządza częścią infrastruktury społecznej.

Gmina dysponuje zapleczem sportowo-rekreacyjnym obejmującym m.in. salę sportowo-widowiskową w Reczu, kompleks boisk „Orlik 2012", stadion miejski, zaplecze sportowe w Sokolińcu, boiska piłkarskie, boisko wielozadaniowe oraz siłownie zewnętrzne. Infrastruktura ta tworzy warunki do aktywności fizycznej mieszkańców, przy czym uczestnictwo w zorganizowanych formach sportu, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży, wymaga dalszej promocji i zachęt.

Dziedzictwo kulturowe, turystyka i życie lokalne

Recz posiada znaczący potencjał turystyki kulturowej i przyrodniczej. Jego podstawą są średniowieczne i cysterskie dziedzictwo miasta, dawne szlaki handlowe, mury obronne, zabytkowe kościoły, układ urbanistyczny starego miasta oraz walory przyrodnicze doliny Iny i terenów leśnych. Potencjał ten może być rozwijany poprzez lepsze oznakowanie zabytków, tworzenie spójnych tras spacerowych i rowerowych, rozwój oferty edukacyjnej, wydarzeń historycznych, produktów lokalnych oraz powiązanie miasta z turystyką aktywną, w tym kajakarstwem i rekreacją rowerową.

Życie kulturalne gminy opiera się na wydarzeniach lokalnych i aktywności mieszkańców. Do głównych wydarzeń należą m.in. Piknik Recki, Jarmark Bożonarodzeniowy, dożynki, „Noc Poetów", wydarzenia sportowo-rekreacyjne oraz działania prowadzone w świetlicach wiejskich. Obecnie zasoby kulturowe i przyrodnicze pełnią przede wszystkim funkcję lokalną i promocyjną, jednak przy lepszym powiązaniu ich z turystyką, edukacją regionalną, gospodarką lokalną i ofertą czasu wolnego mogą stać się jednym z ważnych kierunków rozwoju gminy.

1.2. Uwarunkowania rozwoju gminy na tle województwa zachodniopomorskiego

Jednym z kluczowych kontekstów rozwojowych dla gminy Recz są utrwalające się dysproporcje społeczno-gospodarcze pomiędzy poszczególnymi terytoriami kraju oraz zjawisko osłabiania funkcji mniejszych i średnich ośrodków miejskich.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020, z perspektywą do 2030 roku, wskazuje jako jeden z głównych kierunków interwencji państwa wzmacnianie spójności społecznej, gospodarczej, środowiskowej i terytorialnej oraz zmniejszanie różnic dochodowych pomiędzy regionami. W dokumencie podkreślono również konieczność szczególnego wsparcia słabszych regionów, podregionów, miast i obszarów wiejskich.

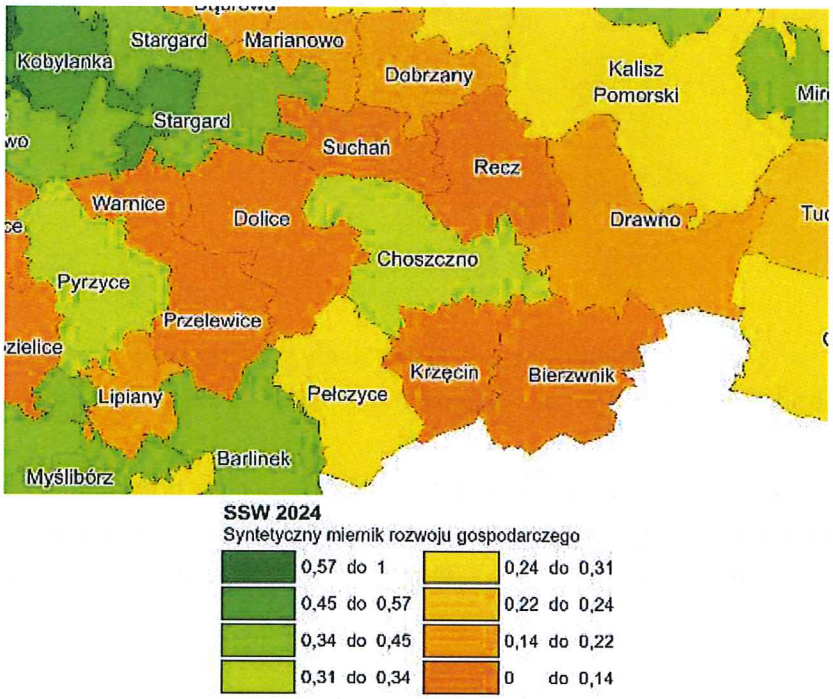
Znaczenie tego podejścia zostało rozwinięte w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030, w której za obszary strategicznej interwencji uznano między innymi miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją. Strategia akcentuje potrzebę koncentracji terytorialnej interwencji publicznej oraz uwzględniania powiązań funkcjonalnych, wynikających m.in. z dostępu do rynku pracy, usług publicznych, infrastruktury technicznej, zasobów środowiskowych i relacji z ośrodkami ponadlokalnymi.
W świetle opracowań delimitacyjnych zespołu pod kierunkiem prof. Przemysława Śleszyńskiego, dotyczących obszarów problemowych oraz miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, sama gmina Recz - ze względu na skalę ośrodka miejskiego - nie

została ujęta w klasyfikacji miast średnich (w 2024 roku miasto Recz liczyło 2632 mieszkańców, a cała gmina 4909 mieszkańców).

Szczególne znaczenie dla oceny sytuacji gminy Recz ma położenie w zasięgu oddziaływania Choszczna - stolicy powiatu i lokalnego centrum usług publicznych, administracji, edukacji, rynku pracy oraz obsługi mieszkańców. Choszczno zostało ujęte w aktualizacji delimitacji miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze i zakwalifikowane do grupy miast stagnujących, czyli ośrodków charakteryzujących się umiarkowanym powiększaniem niekorzystnego dystansu rozwojowego.

Dla gminy Recz ma to istotne konsekwencje. Ośrodek powiatowy, który w założeniu powinien pełnić funkcję silnego bieguna usługowego, gospodarczego i instytucjonalnego, sam doświadcza problemów strukturalnych. Ogranicza to jego zdolność do generowania impulsów rozwojowych dla gmin ościennych, w tym dla Recza. Mieszkańcy gminy funkcjonują w obszarze, w którym zarówno lokalny potencjał rozwojowy, jak i potencjał najbliższego centrum ponadlokalnego są ograniczone przez procesy demograficzne, społeczne i gospodarcze. Podobną sytuację obserwujemy w pozostałych gminach powiatu.

Ryc. 3 Specjalna Strefa Włączenia (2024) – syntetyczny miernik rozwoju gospodarczego

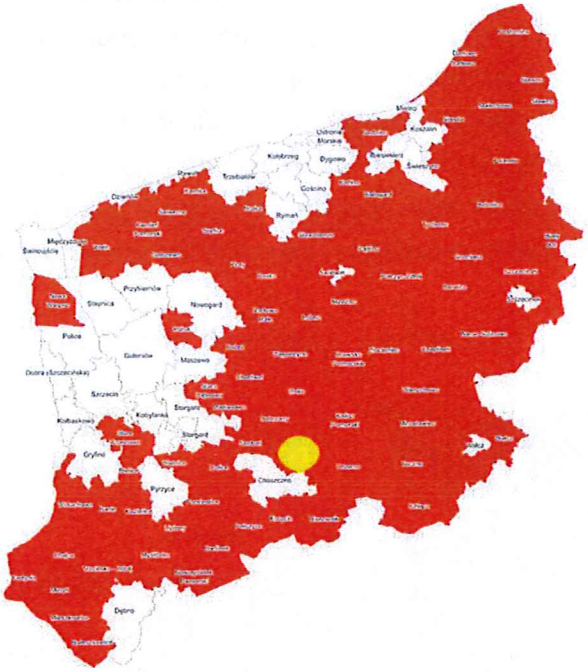
Źródło: Delimitacja Specjalnej Strefy Włączenia na obszarze województwa zachodniopomorskiego oraz planowane kierunki działań interwencyjnych w 2024 r.

Specjalna Strefa Włączenia stanowi jeden z kluczowych instrumentów terytorialnej polityki rozwoju województwa zachodniopomorskiego. Jej wyznaczenie jako obszaru strategicznej

interwencji służy koncentracji wsparcia publicznego na terenach, w których kumulują się trwałe bariery społeczne, gospodarcze, infrastrukturalne i przestrzenne. Celem tej interwencji jest wzmacnianie spójności terytorialnej regionu, przeciwdziałanie marginalizacji oraz uruchamianie lokalnych potencjałów rozwojowych.

Delimitacja Specjalnej Strefy Włączenia została oparta na analizie sześciu obszarów problemowych, gdzie w przypadku gminy Recz deficyty zidentyfikowano w pięciu z nich: potencjale gospodarczym, infrastrukturze technicznej, dostępności do usług publicznych, ubóstwie oraz rozwoju i inwestycjach. Jedynie w obszarze demografii gmina nie została zakwalifikowana jako deficytowa (rys. 4).

Ryc. 4 Delimitacja Specjalnej Strefy Włączenia (2024)

Źródło: Delimitacja Specjalnej Strefy Włączenia na obszarze województwa zachodniopomorskiego oraz planowane kierunki działań interwencyjnych w 2024 r.

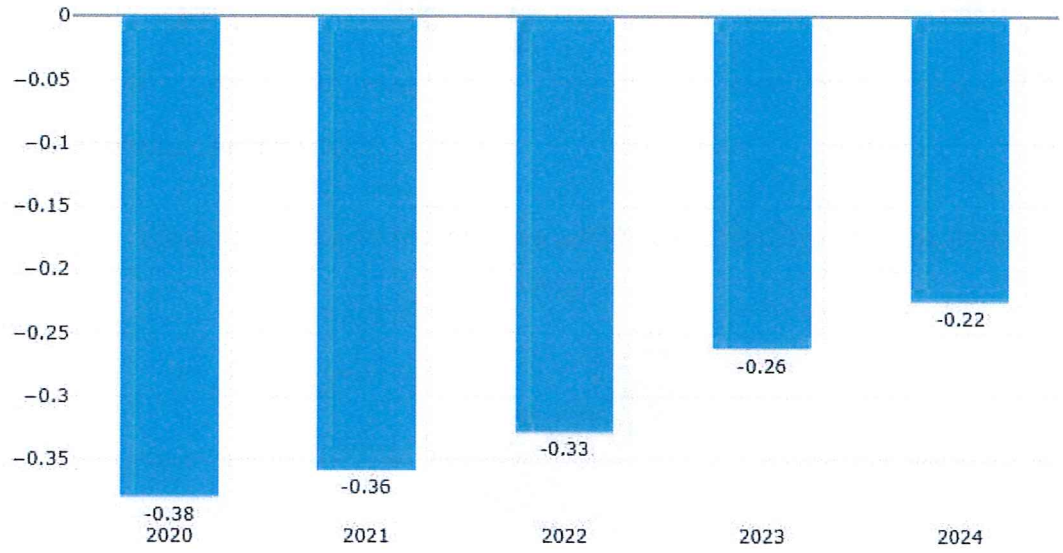
Uwarunkowania te pokazują, że Recz jest gminą funkcjonującą w otoczeniu o ograniczonej sile rozwojowej, gdzie negatywne procesy mogą wzmacniać lokalne wyzwania związane z depopulacją, starzeniem się społeczności, dostępnością usług, aktywnością gospodarczą i jakością życia mieszkańców.

Objęcie gminy Recz Specjalną Strefą Włączenia wskazuje, że jest to obszar wymagający skoordynowanej interwencji wzmacniającej lokalną gospodarkę, usługi publiczne, infrastrukturę i spójność społeczną.

1.3. Ogólny wskaźnik rozwoju gminy

Stopień rozwoju gminy na tle ogólnopolskiej grupy porównawczej 196 gmin miejsko-wiejskich o funkcji rolniczej[2] w okresie 2020-2024 można określić jako średni. Od 2020 roku widoczny jest stały korzystny trend wzrostowy ogólnego wskaźnika rozwoju gminy (rys. 5).

Ryc. 5 Ogólny wskaźnik rozwoju gminy Recz w latach 2020-2024 (wartość standaryzowana)

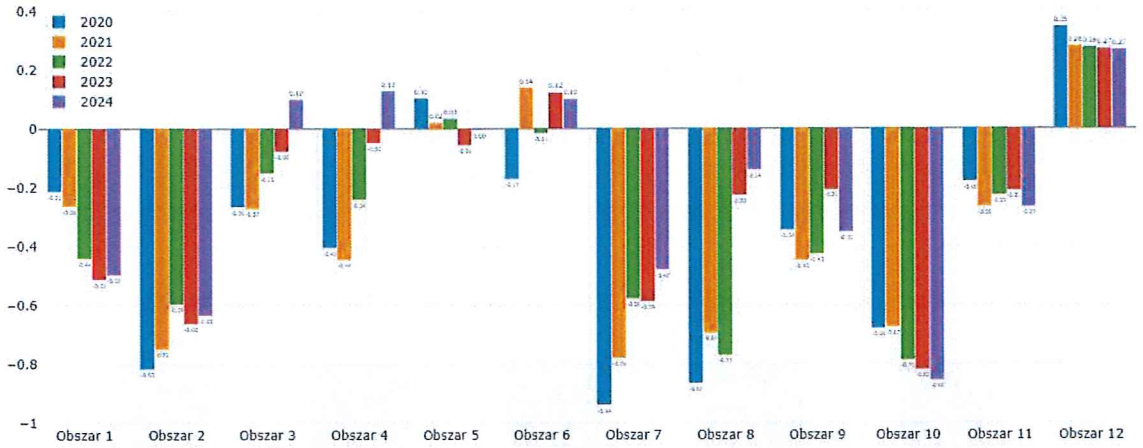

Źródło: gminy.monitorrozwoju.pl

Na prezentowany ogólny wskaźnik rozwoju składa się 12 obszarów funkcjonowania samorządu lokalnego, które obrazują wykresy na rys. 6 i 7.

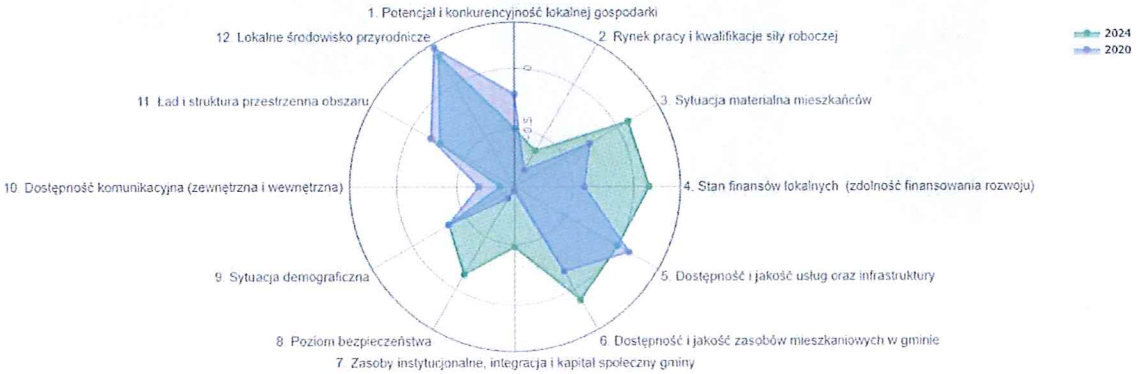
[2] P. Śleszyński, T. Komornicki, *Klasyfikacja funkcjonalna gmin Polski na potrzeby monitoringu planowania przestrzennego,* 2016

Ryc. 6 Wskaźnik rozwoju w poszczególnych obszarach analiz w latach 2020-2024

Źródło: gminy.monitorrozwoju.pl

Ryc. 7 Wskaźnik rozwoju w latach 2020-2024 w poszczególnych obszarach analiz

Źródło: gminy.monitorrozwoju.pl

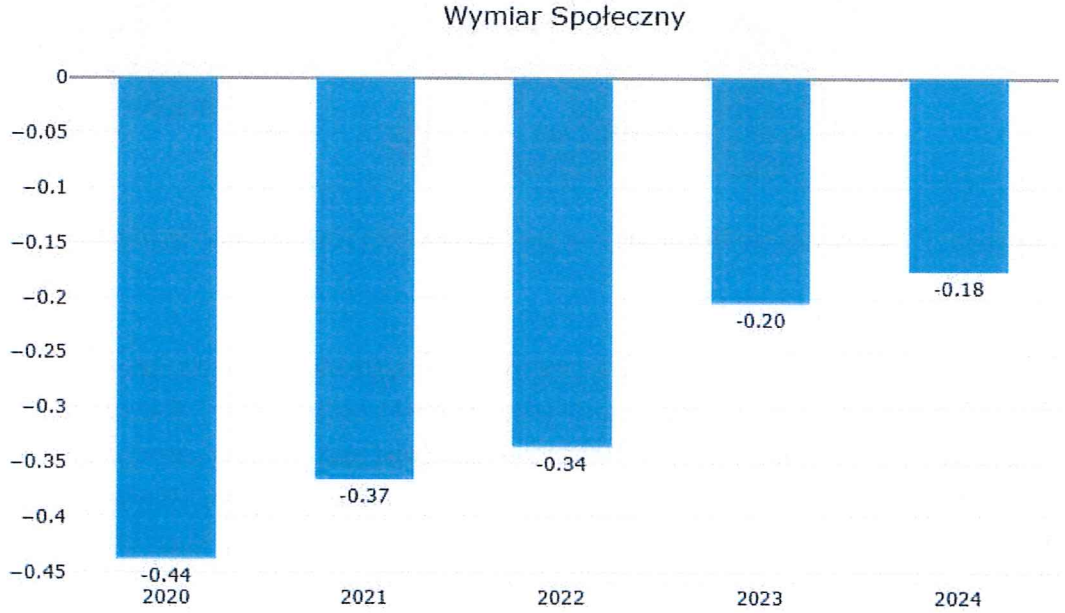
2. Synteza diagnozy gminy

Synteza diagnozy przedstawia najważniejsze wnioski z analizy sytuacji społecznej, gospodarczej i środowiskowo-przestrzennej gminy. Ustalenia pokazują kluczowe wyzwania oraz potencjały rozwojowe, które staną się podstawą do formułowania celów i kierunków działań w dalszej części strategii.

2.1. Obszar społeczny

W badanym okresie wskaźnik przyjmuje wartości ujemne, lecz widoczna jest systematyczna poprawa sytuacji w sferze społecznej, w szczególności od roku 2023. Na standaryzowany wskaźnik rozwoju społecznego składa się ocena rozwoju w obszarach związanych z dostępnością i jakością usług oraz infrastruktury, sytuacja demograficzna, dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych, integracja i kapitał społeczny gminy, a także poziom bezpieczeństwa. W ostatnich trzech z badanych obszarów nastąpiła wyraźna poprawa sytuacji w porównaniu z rokiem 2020, względem grupy porównawczej gmin (rys. 8).

Ryc. 8 Standaryzowany wskaźnik rozwoju społecznego gminy Recz w latach 2020-2024

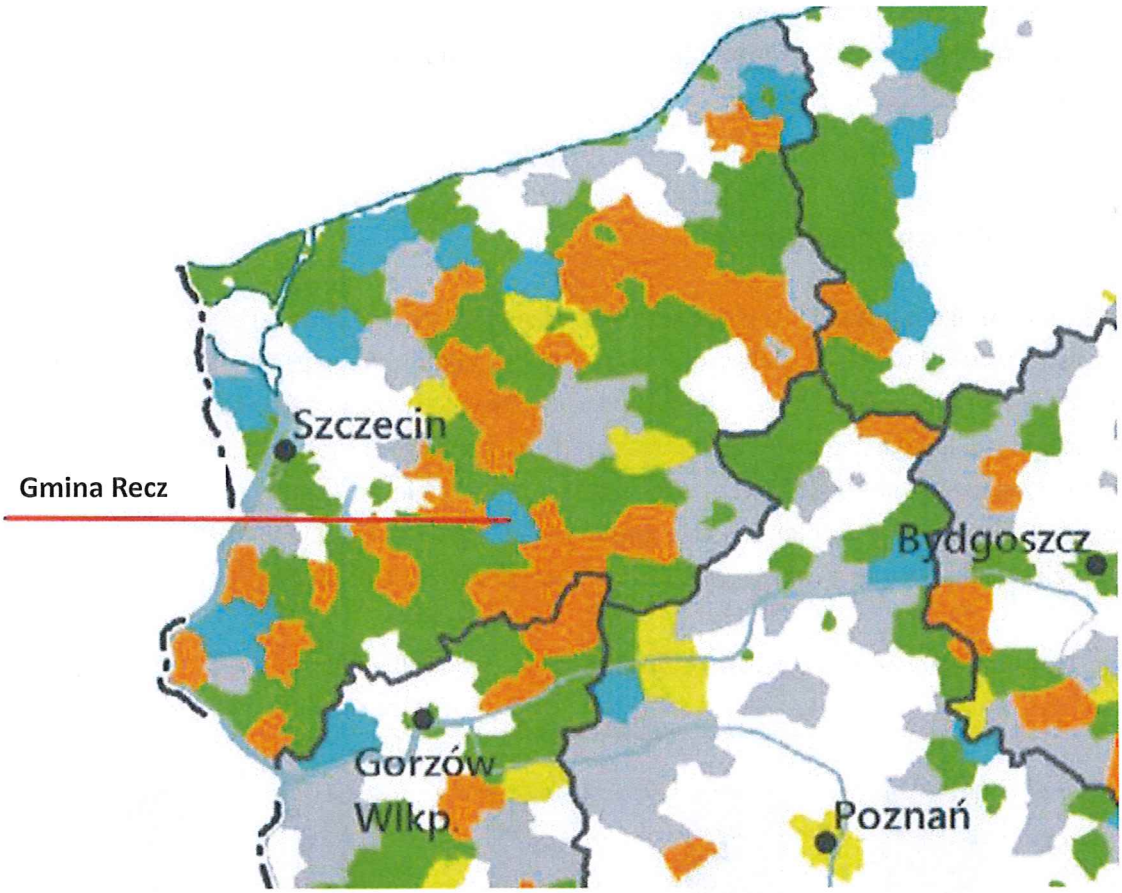

Źródło: gminy.monitorrozwoju.pl

2.1.1. Sytuacja demograficzna

W gminie Recz okres z największą liczbą ludności przypadł na lata 2005-2017 (kolor niebieski). Od roku 2018 następuje systematyczny proces depopulacji. W otaczających gminach proces ten rozpoczął się znacznie wcześniej, a największa liczba ludności notowana była przed rokiem 1971 (gminy oznaczone kolorem pomarańczowym) oraz w latach 1989-2004 (gminy oznaczone kolorem zielonym) - rys. 9.

Ryc. 9 Procesy depopulacji na obszarze gmin województwa zachodniopomorskiego

Źródło: prof. P. Śleszyński, w: Delimitacja i klasyfikacja obszarów depopulacyjnych w Polsce, s. 18, 2026

Sytuacja demograficzna gminy Recz stanowi jedno z kluczowych wyzwań rozwojowych na najbliższe lata. Na koniec 2025 r. gminę zamieszkiwało 4 841 osób, w tym 2 454 kobiet i 2 387 mężczyzn. Obszar miejski skupiał 2 630 mieszkańców, czyli 53,62% ludności gminy, natomiast obszar wiejski 2 270 osób, tj. 46,38%. Gmina charakteryzuje się niską gęstością zaludnienia - 28 osób na km² oraz silną koncentracją osadniczą w mieście Recz, które pozostaje głównym ośrodkiem zamieszkania i usług lokalnych.

W latach 2014–2024 liczba mieszkańców gminy zmniejszyła się z 5 655 do 4 909 osób - o 746 osób. Spadek populacji o 13,2% jest trendem wyraźnie silniejszym niż notowany średnio w województwie zachodniopomorskim (-5,4%) i nieco silniejszy niż w powiecie

choszczeńskim (-11,3%). Depopulacja dotyczy zarówno miasta Recz, jak i miejscowości wiejskich. W latach 2019–2024 nie odnotowano sołectw ani miejscowości, które wykazywałyby istotny wzrost liczby ludności. Proces ten ma zatem powszechny i trwały charakter.

Przeciętny wiek mieszkańców powiatu choszczeńskiego i województwa zachodniopomorskiego w roku 2024 wynosił 44,5 lata, a Polski 43,3 lata. Na tym tle populacja mieszkańców Recza jest nieznacznie młodsza, bowiem przeciętny wiek wynosił tu 42,6 lata.

Niekorzystnym zjawiskiem jest zmiana struktury wieku mieszkańców. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym zmniejszyła się z 1 041 do 818 osób, czyli o 223 osoby i 21,4%. Udział tej grupy w ogólnej liczbie mieszkańców spadł z 18,4% w 2014 r. do 16,7% w 2024 r. Skala tego zjawiska jest wyższa niż w województwie zachodniopomorskim, gdzie spadek wyniósł 9,1%, oraz nieco niższa niż w powiecie choszczeńskim, gdzie wyniósł 19,6%.
Jeszcze silniejszy spadek dotyczył ludności w wieku produkcyjnym - z 3 687 do 2 885 osób, czyli o 802 osoby i 21,8%. Dla porównania, w powiecie choszczeńskim spadek ten wyniósł 20,2%, a w województwie zachodniopomorskim 14,2%.
Jednocześnie liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym wzrosła z 927 do 1 206 osób, tj. o 279 osób i 30,1%. Udział tej grupy w strukturze ludności zwiększył się z 16,4% do 24,6%. Niemal co czwarty mieszkaniec gminy znajduje się obecnie w wieku poprodukcyjnym. Dynamika ta jest bardzo zbliżona do powiatu choszczeńskiego, gdzie wzrost wyniósł 31,0%, i nieco wyższa niż w województwie zachodniopomorskim, gdzie wyniósł 27,8%.

Zmiany te prowadzą do wzrostu obciążenia demograficznego. W 2014 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadały około 53 osoby w wieku nieprodukcyjnym, natomiast w 2024 r. było to już ponad 70 osób. Szczególnie istotny jest wzrost liczby seniorów przy jednoczesnym spadku liczby dzieci, młodzieży i osób aktywnych zawodowo.
W 2014 r. ludność w wieku produkcyjnym stanowiła w gminie Recz 65,2% mieszkańców, a w 2024 r. już tylko 58,8%. W tym samym czasie udział ludności w wieku poprodukcyjnym wzrósł z 16,4% do 24,6%, natomiast udział dzieci i młodzieży spadł z 18,4% do 16,7%.

Najsilniej rośnie liczba osób w wieku senioralnym. W grupie 65–69 lat odnotowano wzrost z 291 do 375 osób, natomiast w grupie 70–79 lat aż o 219 osób - z 271 do 490 osób. Jest to jeden z najbardziej wyrazistych trendów w całej strukturze wieku. Grupa 80 lat i więcej pozostała relatywnie stabilna. Liczba mieszkańców w wieku 65 lat i więcej wzrosła o prawie 40%. Udział seniorów w ogólnej liczbie ludności zwiększył się z blisko 13,0% do 21,0%.
Co piąty mieszkaniec należy do populacji starszej.

Obserwowane jest kurczenie się lokalnych zasobów pracy, słabszy potencjał rozwoju przedsiębiorczości oraz rosnące zapotrzebowanie na usługi zdrowotne, opiekuńcze, społeczne i transportowe.

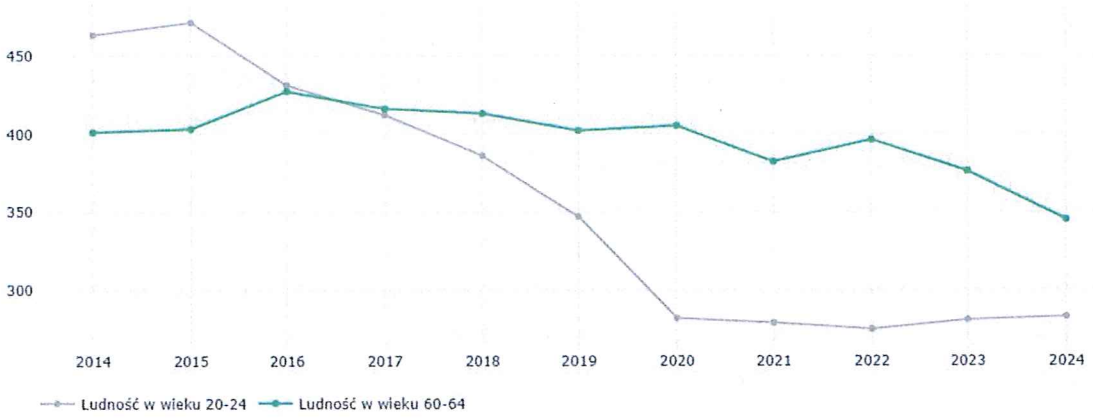
Bardzo niepokojące są również zmiany w młodszych grupach wieku. Liczba dzieci w wieku 0–2 lata spadła o połowę, z 166 do 82. Zmniejszyła się także liczba dzieci w wieku 3–6 lat

oraz 7–14 lat. W grupie 20–24 lata liczba mieszkańców spadła z 463 do 283 osób. Jeszcze silniejszy ubytek odnotowano w grupie 25–34 lata – z 913 do 567 osób - o 346 osób i jest to największy spadek spośród wszystkich kategorii wiekowych. Jest to grupa kluczowa dla rynku pracy, zakładania rodzin, lokalnej przedsiębiorczości i odnowy demograficznej. Spadek jej liczebności oznacza osłabienie przyszłego potencjału rozwojowego gminy.

Różnica liczby ludności gminy w wieku 20-24 i 60-64, przedstawiona na rys. 10, obrazuje potencjał zastępowalności pokoleniowej.

W 2014 r., gminę zamieszkiwało więcej osób młodych w wieku 20–24 lata niż osób w wieku 60–64 lata. W 2016 r. osiągnięty został stan bliski równowadze między obiema grupami wieku. Jednak od roku 2017 wskaźnik przyjmuje stałą wartość ujemną – liczba osób w wieku 60–64 lata zaczęła przewyższać liczbę mieszkańców w wieku 20–24 lata.

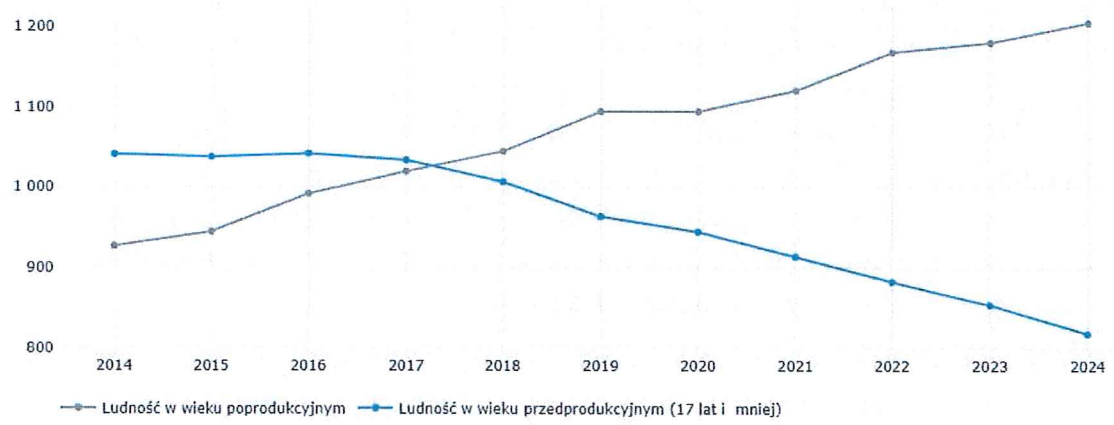
Ryc. 10 Różnica liczby ludności w wieku 20-24 i 60-64 w gminie Recz w latach 2014-2024

źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego

Brak zastępowalności pokoleniowej jest widoczny już od roku 2017, gdzie wysokiej dynamice wzrostu populacji w wieku poprodukcyjnym towarzyszy równie silna dynamika spadku populacji osób w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej) - rys. 11.
Analiza współczynnika wsparcia międzypokoleniowego wskazuje, że na 100 osób w wieku nieprodukcyjnym (dzieci i seniorzy) przypada 143 osoby w wieku produkcyjnym. Gmina Recz znajduje się w fazie narastającego obciążenia demograficznego.

Ryc. 11 Zastępowalność pokoleniowa ludności gminy Recz w latach 2014-2024

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego

Na proces depopulacji wpływa zarówno ujemny przyrost naturalny, jak i odpływ migracyjny. Liczba urodzeń żywych zmniejszyła się o ponad połowę, z 58 w 2014 r. do 26 w 2024 r. W tym samym czasie liczba zgonów pozostała na tym samym poziomie - 62 zgony w 2014 r. i w 2024 r. Za pogłębiający się ujemny przyrost naturalny odpowiada przede wszystkim coraz mniejsza liczba urodzeń, a nie wzrost umieralności. Wskaźnik urodzeń żywych na 1000 mieszkańców spadł z 10,21 do 5,26.

Współczynnik płodności, liczony jako liczba urodzeń żywych na 1000 kobiet w wieku 15-49 lat, obniżył się z 43,38 do 24,55, czyli o 43,4%. Kobiety w wieku rozrodczym rodzą dziś wyraźnie mniej dzieci niż dekadę temu. Podobny kierunek zmian pokazuje współczynnik dzietności, który spadł z 1,52 do 0,86. Wskaźnik ten obrazuje przeciętną liczbę dzieci przypadającą na kobietę w wieku rozrodczym. Pozostaje poniżej poziomu prostej zastępowalności pokoleń, notując szczególnie niskie wartości po 2021 r. Gmina nie odtwarza swojego potencjału ludnościowego w sposób naturalny, a skala urodzeń jest zbyt mała, by zapewnić zastępowalność pokoleń.

Nastąpiło blisko dwukrotne zmniejszenie intensywności urodzeń w relacji do liczby mieszkańców. Tak niski poziom urodzeń nie zapewnia nawet połowy prostej zastępowalności pokoleń w relacji do liczby zgonów.

Drugim czynnikiem osłabiającym potencjał demograficzny są migracje. W całym analizowanym okresie saldo migracji pozostawało ujemne, a w 2024 r. wyniosło -22 osoby. Wskaźnik salda migracji na 1000 mieszkańców osiągnął wartość -4,45. Szczególnie niekorzystne jest saldo migracji osób w wieku 15–39 lat, czyli grupy najważniejszej z punktu widzenia rynku pracy, liczby urodzeń i stabilności lokalnej społeczności. Wskaźnik salda

migracji osób w wieku 15–39 lat na 1000 osób kształtował się od -2,42 do -17,19, przy czym znaczący odpływ młodych mieszkańców wystąpił w latach 2017–2019 oraz 2021–2024. Odpływ młodych mieszkańców wpływa na ograniczenie zdolności gminy do naturalnej odbudowy potencjału ludnościowego.

Prognozy demograficzne do 2050 r. wskazują na dalsze i bardzo silne osłabienie potencjału ludnościowego gminy. Zakłada się spadek liczby mieszkańców z 4 909 do 2 809 osób, czyli o 2 100 osób (42,8%). Dynamika procesu będzie wyraźnie wyższa niż w powiecie choszczeńskim, gdzie prognozuje się spadek liczby ludności o 23,5% i województwie zachodniopomorskim, gdzie populacja zmniejszyć się ma o 13,1%. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym może zmniejszyć się z 818 do 301 osób (spadek o 63,2%), a liczba osób w wieku produkcyjnym z 2 885 do 1 303 osób (spadek o 54,8%). Liczba osób w wieku poprodukcyjnym pozostanie na zbliżonym poziomie, jednak przy prognozowanym tak dużym spadku ogólnej liczby ludności ich udział wzrośnie do 42,9%. W 2050 r. niemal co drugi mieszkaniec gminy może być w wieku poprodukcyjnym.

Rozwój demograficzny jest jednym z najważniejszych czynników warunkujących przyszłość gminy Recz. Gmina będzie mierzyć się równocześnie z depopulacją, starzeniem się mieszkańców, spadkiem liczby dzieci i młodzieży, kurczeniem się zasobów pracy oraz rosnącym obciążeniem systemu usług publicznych.

2.1.2. Warunki mieszkaniowe

W latach 2014–2024 liczba mieszkań wzrosła z 1 813 do 1 923, czyli o 110 lokali. W tym samym czasie łączna powierzchnia mieszkaniowa zwiększyła się ze 120 830 m² do 134 011 m², tj. o 13 181 m². Wskaźnik liczby mieszkań na 1000 mieszkańców wzrósł z 320,6 do 391,7.

Poprawie uległy również podstawowe wskaźniki jakościowe. Przeciętna powierzchnia mieszkania wzrosła z 66,6 m² do 69,7 m², a przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na jedną osobę zwiększyła się z 21,37 m² do 27,30 m². Nadal jest to jednak poziom niższy niż średnio w powiecie choszczeńskim, gdzie wskaźnik wynosi 28,36 m², oraz w województwie zachodniopomorskim - 31,34 m².

W ujęciu statystycznym warunki mieszkaniowe ulegają stopniowej poprawie, która nie wynika w głównej mierze z przyrostu zasobu mieszkaniowego, ale przede wszystkim z postępującej depopulacji, zmniejszania się liczby mieszkańców i liczby osób w gospodarstwach domowych. W dłuższej perspektywie czasu może nastąpić wzrost liczby gospodarstw jednoosobowych, szczególnie wśród seniorów oraz tendencja do wzrostu liczby pustostanów.

W zakresie infrastruktury technicznej widoczny jest wysoki poziom wyposażenia mieszkań w instalację wodociągową. Odsetek mieszkań z wodociągiem wzrósł z 97,57% do 98,64%.

Znacznie słabiej wygląda sytuacja w zakresie kanalizacji. Odsetek mieszkańców korzystających z kanalizacji przez cały analizowany okres utrzymywał się na poziomie około 75–76%, a łączna poprawa wyniosła jedynie 0,2 punktu procentowego. Blisko co czwarty

mieszkaniec gminy nadal korzysta z rozwiązań indywidualnych, takich jak zbiorniki bezodpływowe lub przydomowe oczyszczalnie.

Istotnym wyzwaniem pozostaje jakość techniczna infrastruktury kanalizacyjnej. Liczba awarii sieci kanalizacyjnej na 1000 przyłączy w budynkach mieszkalnych wzrosła z 57 w roku 2014 do 82 w 2023 roku. Na tle powiatu choszczeńskiego, gdzie w roku 2023 odnotowano 25 awarii, jest to wskaźnik bardzo wysoki.
Odmienna sytuacja występuje w przypadku sieci wodociągowej. Widoczny jest wyraźny spadek z poziomu 49 zdarzeń w 2014 r. do 36 w 2023 r. Mimo dość wysokiej liczby awarii w gminie, na tle powiatu choszczeńskiego, gdzie w tym samym okresie odnotowano spadek awarii z 22 na 19, widoczna jest bardzo wyraźna, pozytywna zmiana jakościowa.

Zasób mieszkaniowy pozostający w dyspozycji gminy jest ograniczony i stanowi jedynie 4,3% ogólnej liczby mieszkań. Na 1000 mieszkańców przypada 16,7 mieszkań gminnych, co daje samorządowi niewielkie możliwości prowadzenia aktywnej polityki mieszkaniowej, zarówno w zakresie wspierania osób o niższych dochodach, jak i wzmacniania funkcji osiedleńczej gminy. Dodatkowym problemem jest zadłużenie lokali gminnych. W 2024 r. niemal co drugi lokal gminny był zadłużony (43,6%), ograniczając tym samym możliwości finansowania remontów i modernizacji.
Gmina dysponuje komunalnym zasobem mieszkaniowym o małej powierzchni użytkowej i niższym standardzie. Przeciętna powierzchnia mieszkania gminnego wynosi 42,66 m^2, znacznie poniżej średniej dla całej gminy, wynoszącej blisko 70 m^2.

Rozwój budownictwa mieszkaniowego w latach 2014–2024 miał charakter umiarkowany. W 2014 r. oddano do użytkowania 6 mieszkań, a w 2024 r. - 9 mieszkań. Najlepszy pod tym względem był rok 2023, kiedy oddano 14 nowych budynków mieszkalnych i 1 731 m^2 powierzchni użytkowej. W strukturze nowych inwestycji dominuje indywidualne budownictwo jednorodzinne.

Wskaźnik nowo oddanej powierzchni przypadającej na jednego mieszkańca w wieku 25–34 lata wynosił w 2014 roku zaledwie 0,77 m^2, natomiast w 2024 roku wzrósł do 2,25 m^2. Nie świadczy to jednak o zwiększonej dostępności mieszkań dla tej grupy wiekowej. Zwiększenie statystycznej powierzchni na jednego młodego mieszkańca nie wynika ze wzmożonej aktywności inwestycyjnej tej grupy mieszkańców, ale z faktu znaczącego opływu ludności i zmniejszeniu liczby mieszkańców w tej grupie wiekowej.

2.1.3. Aktywność i integracja społeczna mieszkańców

Aktywność społeczna mieszkańców gminy opiera się na sieci organizacji pozarządowych, lokalnych stowarzyszeń, grup nieformalnych, instytucji kultury oraz inicjatyw środowiskowych. Na terenie gminy działa 21 stowarzyszeń i 1 fundacja, a liczba organizacji pozarządowych na przestrzeni dekady pozostaje na zbliżonym poziomie.

Pozytywnym zjawiskiem jest wzrost zaangażowania finansowego samorządu we współpracę z organizacjami pozarządowymi, mimo, iż kwoty te pozostają niewielkie. W 2013 r. na ten cel przeznaczono 78 tys. zł, co stanowiło 0,44% wydatków bieżących gminy, natomiast w 2024 r. było to już blisko 272 tys. zł, czyli 0,82% wydatków bieżących.

Ważną rolę w działaniach społecznych pełnią organizacje działające na rzecz dzieci, młodzieży, seniorów, tradycji lokalnej, kultury i aktywności mieszkańców. W zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i dysfunkcjom społecznym aktywne jest Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Regionalny w Szczecinie, które prowadzi działalność na obszarze wiejskim gminy: w Suliborzu, Nętkowie i Lubieniowie. Lokalny kapitał społeczny tworzą również Towarzystwo Miłośników Recza, Fundacja „Noc Poetów", koło regionalne Polskiego Związku Wędkarskiego „Per Fish", a także koło Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów prowadzące zespół śpiewaczy „Reczanie" i inne.

2.1.4. Udział w wyborach

Istotnym wskaźnikiem kondycji kapitału społecznego jest frekwencja wyborcza. Sprawy lokalne budzą większą mobilizację aktywności wśród mieszkańców niż polityka ogólnokrajowa, co odróżnia gminę od trendów obserwowanych w skali województwa.

W wyborach samorządowych w 2024 r. mieszkańcy gminy Recz wykazali wysoką aktywność obywatelską, frekwencja wyniosła 52,40% i była wyższa od średniej wojewódzkiej 49,55% oraz nieznacznie wyższa od średniej powiatowej 52,16%.

Inaczej kształtowała się aktywność w wyborach ogólnopolskich. W wyborach prezydenckich w 2025 r. frekwencja w gminie Recz wyniosła 57,59%, ale była znacznie niższa niż w województwie zachodniopomorskim, gdzie do urn poszło blisko 69% uprawnionych, oraz niższa niż w powiecie choszczeńskim, gdzie frekwencja wyniosła niemal 62%. Mieszkańcy silniej identyfikują się ze sprawami lokalnymi niż z procesami politycznymi na poziomie krajowym.

Dane dotyczące liczby osób uprawnionych do głosowania potwierdzają również szerszy trend depopulacyjny. W 2024 r. uprawnionych do głosowania było 4 034 mieszkańców, natomiast rok później liczba ta spadła do 3 799 osób - o 5,8%. Zmiana ta jest kolejnym sygnałem kurczenia się lokalnej wspólnoty i będzie w przyszłości wpływać także na skalę aktywności społecznej, dostępność liderów lokalnych oraz możliwości angażowania mieszkańców w działania publiczne.

2.1.5. Pomoc społeczna

W ostatniej dekadzie w gminie Recz widoczny jest wyraźny spadek skali korzystania z pomocy społecznej oraz zmniejszenie wskaźników rozwarstwienia społecznego. Trend malejący dotyczy wszystkich podstawowych wskaźników analizowanych w diagnozie: liczby dzieci objętych zasiłkiem rodzinnym, liczby dodatków mieszkaniowych, liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej oraz zasięgu ubóstwa głębokiego.

Jednym z najbardziej czytelnych wskaźników jest liczba dzieci do 17. roku życia, na które rodzice pobierają zasiłek rodzinny. W latach 2014–2023 liczba ta zmniejszyła się z 513 do 173

osób, czyli o 340 dzieci (spadek o około 66%). Zmiana ta może wynikać zarówno z poprawy sytuacji dochodowej części rodzin i przekroczenia progów uprawniających do świadczeń, jak również z procesów demograficznych: spadku liczby dzieci, niskiego przyrostu naturalnego oraz migracji rodzin do innego miejsca zamieszkania.

Znacząco zmniejszyła się także skala wsparcia mieszkaniowego. Liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych spadła z 1 011 w 2014 r. do 259 w 2023 r., tj. o 752 świadczenia. Spadek ten wskazuje na zmniejszenie liczby gospodarstw korzystających z tej formy wsparcia, ale w najbliższych latach może być osłabiany przez rosnące koszty utrzymania mieszkań, wzrost cen energii oraz starzenie się społeczności lokalnej.

Wyraźnie zmalała liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej - z 968 osób w 2014 r. do 354 osób w 2023 r., tj. o 614 osób. Szczególnie istotny jest spadek liczby osób znajdujących się poniżej kryterium dochodowego: z 746 do 211 osób. System pomocy społecznej obejmuje obecnie niemal trzykrotnie mniejszą grupę mieszkańców zagrożonych najgłębszym wykluczeniem niż dekadę temu.

Zmniejszył się również zasięg ubóstwa głębokiego. W 2014 r. udział beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej poniżej kryterium dochodowego w liczbie ludności ogółem wynosił 13,7%, natomiast w 2023 r. już 5,1% (spadek o 8,6%). Jest to jeden z najważniejszych pozytywnych trendów społecznych w gminie, wskazujący na ograniczenie skali najgłębszej biedy i zależności od pomocy instytucjonalnej.

Jednak spadek liczby świadczeń nie powinien być interpretowany wyłącznie jako pełne rozwiązanie problemów społecznych. Część zmian wynika z depopulacji, zmniejszania się liczby dzieci i rodzin oraz zmian w strukturze wieku mieszkańców. Wraz ze starzeniem się społeczności lokalnej rosnąć będzie zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze, środowiskowe i zdrowotne, szczególnie dla samotnych seniorów.

Po okresie pandemii wyraźnie wzrosło zapotrzebowanie na wsparcie dzieci i rodzin w kryzysie opiekuńczo-wychowawczym. Do 2020 r. gmina dysponowała stałą liczbą 15 miejsc w tym zakresie, natomiast w 2021 r. liczba ta wzrosła do 75, w 2022 r. do 105, a w 2023 r. spadła do 60. Mimo ogólnego spadku wskaźników ubóstwa, potrzeby rodzinne i wychowawcze pozostają ważnym obszarem interwencji społecznej.

W gminie rozwijane są także formy wsparcia dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami. Funkcjonuje korpus wsparcia seniorów. Program ma na celu poprawę bezpieczeństwa oraz samodzielnego funkcjonowania seniorów w miejscu zamieszkania. Wdrożono opiekę na odległość za pomocą opaski telemetrycznej, połączonej z całodobowym centrum monitoringu, gdzie dyżurują ratownicy medyczni. W roku 2024 z opasek skorzystało 33 seniorów. Działa również Środowiskowy Dom Samopomocy, prowadzący zajęcia indywidualne i grupowe z zakresu ergoterapii, socjoterapii i arteterapii dla osób z niepełnosprawnościami; w 2024 r. uczestniczyły w nich 23 osoby.

2.1.6. Bezpieczeństwo

System bezpieczeństwa publicznego w gminie Recz organizuje lokalny posterunku Policji, przy całodobowym wsparciu Komendy Powiatowej Policji w Choszcznie. Dodatkowym narzędziem poprawy bezpieczeństwa jest monitoring wizyjny miasta Recz, obejmujący 4 kamery zlokalizowane w Parku Miejskim przy ul. Staromiejskiej, na placach zabaw przy ul. Murarskiej i ul. Tylnej 38A oraz w Rynku przy ul. Ratuszowej 27.
Zgłoszenia odnotowane na Krajowej Mapie Zagrożeń Bezpieczeństwa dotyczyły głównie przekraczania prędkości na DK10, złego parkowania, złej organizacji ruchu oraz niedziałającej infrastruktury drogowej.

Według danych Komendy Powiatowej Policji w Choszcznie, w powiecie choszczeńskim nastąpił wzrost ogólnej liczby przestępstw: z 838 w 2023 r. do 915 w 2024 r. Jednocześnie liczba przestępstw stwierdzonych wzrosła o 176 zdarzeń - z 905 do 1 081. Na tym tle w gminie Recz wszczęto 64 postępowania przygotowawcze, co lokowało gminę na trzeciej pozycji w powiecie, po Choszcznie i Pełczycach.

W zakresie przestępczości kryminalnej w gminie w 2024 r. wszczęto 41 postępowań, stwierdzono 38 przestępstw, przy wykrywalności przekraczającej 74%. Ogólna wykrywalność przestępstw w gminie wyniosła 78%, czyli nieco mniej niż średnia powiatowa wynosząca 80%. Gmina zajmowała czwartą pozycję w powiecie pod względem wykrywalności, za Pełczycami, Drawnem i Choszcznem.

Szczególną uwagę zwracają przestępstwa pospolite, najbardziej uciążliwe społecznie. W 2024 r. Recz, podobnie jak Pełczyce, znalazł się na drugiej pozycji w powiecie pod względem zagrożenia tego typu przestępczością. Stwierdzono 22 przestępstwa, a wszczętych zostało 13 postępowań. W zakresie kradzieży cudzej rzeczy odnotowano 10 zdarzeń, co również plasowało gminę na drugiej pozycji w powiecie. W przypadku kradzieży z włamaniem liczba zdarzeń w Reczu wyniosła 4 i była zbliżona do gmin ościennych, z wyjątkiem Choszczna, gdzie odnotowano 96 takich zdarzeń.

W 2024 r. w gminie Recz odnotowano także 8 przestępstw dotyczących uszkodzenia cudzej rzeczy oraz 5 przestępstw z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. Nie stwierdzono natomiast bójek i pobić, kradzieży samochodu, rozboju i wymuszenia rozbójniczego, uszczerbku na zdrowiu ani przestępstw gospodarczych. Wśród wykroczeń społecznie uciążliwych dominowały zakłócenia spokoju i porządku publicznego, zaśmiecanie miejsc publicznych, wykroczenia przeciwko obyczajności publicznej oraz spożywanie alkoholu w miejscach publicznych. W 2024 r. założono 8 Niebieskich Kart i odnotowano 7 przestępstw przeciwko rodzinie i opiece.

Istotnym elementem bezpieczeństwa gminy jest system ochrony przeciwpożarowej i ratowniczej. W 2024 r. na terenie gminy odnotowano łącznie 123 zdarzenia, czyli więcej niż w 2023 r., kiedy było ich 113. W strukturze interwencji dominowały miejscowe zagrożenia - 85 zdarzeń, oraz pożary - 35 zdarzeń, w tym 34 małe i 1 średni. Najczęściej do pożarów dochodziło w innych obiektach, obiektach mieszkalnych oraz w rolnictwie i uprawach. Główną przyczyną pożarów były podpalenia umyślne - 16 przypadków, czyli blisko połowa

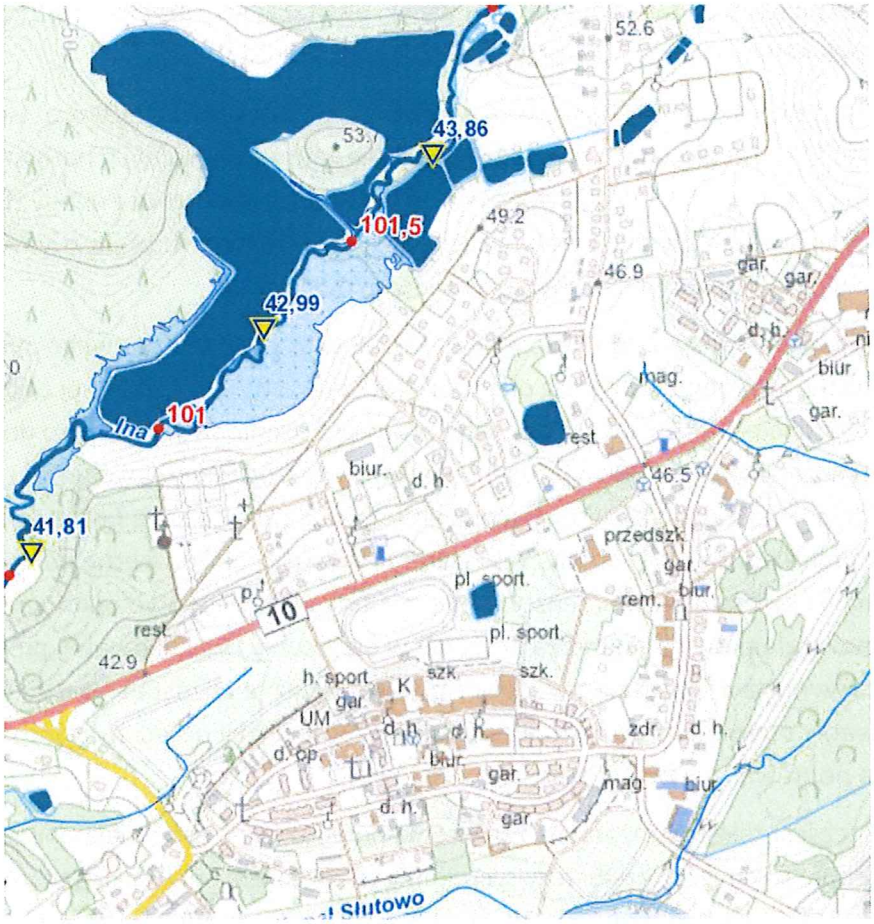
wszystkich pożarów, a także nieprawidłowa eksploatacja urządzeń grzewczych na paliwo stałe (6 przypadków), oraz inne przyczyny (13 przypadków).

Zagrożenia te występowały najczęściej w obiektach mieszkalnych (29) oraz w środkach transportu (13). Do głównych przyczyn powstania zagrożeń lokalnych należały zjawiska atmosferyczne, takie jak huragany, silne wiatry (26) oraz gwałtowne opady (9), niezachowanie zasad bezpieczeństwa ruchu środków transportu (9), wady środków transportu oraz nietypowe zachowania zwierząt/owadów.

Na terenie gminy funkcjonują dwie jednostki OSP włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego: OSP Recz oraz OSP Nętkowo. W 2024 r. OSP Recz uczestniczyła w 118 wyjazdach, a jej gotowość operacyjna została oceniona jako bardzo dobra. OSP Nętkowo uczestniczyła w 30 wyjazdach, a jej gotowość oceniono jako dobrą. Stan wyszkolenia i wyposażenia jednostek oceniono jako dobry, co zapewnia odpowiedni poziom ochrony przeciwpożarowej gminy. Wskazane zostały jednak konkretne potrzeby wzmacniania systemu bezpieczeństwa. W przypadku OSP Nętkowo rekomendowane jest skierowanie członków na szkolenia dowódców oraz kursy kwalifikowanej pierwszej pomocy. OSP Recz wymaga doposażenia w łódź ratowniczą. Ważne pozostają również remonty remiz, pozyskiwanie nowych członków OSP, aktualizacja informacji o sieci hydrantowej oraz działania poprawiające bezpieczeństwo drogowe.

Gmina Recz jest także narażona na zagrożenia powodziowe, choć mają one charakter przestrzennie ograniczony. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią, ujęte na mapach Wód Polskich, dotyczą głównie doliny rzeki Iny, w tym terenów związanych z miejscowościami Recz i Pomień. Zagrożenie dotyczy scenariusza powodzi o prawdopodobieństwie 1%, czyli tzw. wody stuletniej (rys. 12).

Ryc. 12 Mapa zagrożenia powodziowego gminy Recz (scenariusz powodzi o prawdopodobieństwie 1% (raz na 100 lat)

Źródło: Hydroportal KZGW

2.1.7. Edukacja i wychowanie

System edukacji i wychowania opiera się przede wszystkim na Szkole Podstawowej im. Stefana Czarnieckiego w Reczu, której organem prowadzącym jest Burmistrz Recza. Do 2015 r. funkcjonowała również druga publiczna szkoła podstawowa oraz oddział przedszkolny przy szkole podstawowej.

W latach 2014–2024 ogólna liczba uczniów szkoły podstawowej utrzymywała się w przedziale między 316 a 402 osób. W 2014 r. do szkoły uczęszczało 351 uczniów, a w roku 2024 - 359 uczniów, co oznacza pozorną stabilność liczby uczniów, za którą kryją się jednak niekorzystne trendy demograficzne, szczególnie widoczne w najmłodszych rocznikach. Liczba uczniów klas pierwszych spadła z 80 w 2014 r. do 47 w 2024 r., czyli o 33 osoby (blisko 41%).

Zmniejsza się również liczba absolwentów szkoły podstawowej. W większości analizowanego okresu szkołę kończyło ponad 50–60 uczniów rocznie, natomiast w 2024 r. liczba absolwentów wyniosła 29. Jest to sygnał postępującego zmniejszania się liczebności roczników szkolnych, wynikającego z depopulacji, niskiej liczby urodzeń oraz odpływu części

mieszkańców. W konsekwencji gmina będzie musiała w kolejnych latach mierzyć się z presją dostosowywania organizacji edukacji do mniejszej i bardziej niestabilnej liczby uczniów.

Proces ten jest już widoczny w liczbie oddziałów szkolnych. W 2014 r. funkcjonowało 19 oddziałów, a w 2024 r. - 17. Jednocześnie liczba uczniów przypadających na jeden oddział wzrosła z 18 do 21. Liczba etatów nauczycielskich po wzroście w latach 2018–2020, związanym m.in. z reformą systemu oświaty, powróciła do poziomu około 22,6 etatu w 2024 r. Oświata w gminie funkcjonuje więc w warunkach rosnących kosztów, zmian organizacyjnych oraz presji demograficznej.

Niepokojącym wskaźnikiem jest spadek współczynnika skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych z 92,1 w 2014 r. do 85,48 w 2024 r. Coraz mniejszy odsetek dzieci w wieku szkolnym zameldowanych w gminie faktycznie uczęszcza do lokalnej szkoły podstawowej. Z dużym prawdopodobieństwem, przy spadającej o blisko połowę liczbie uczniów klas pierwszych, w najbliższych latach samorząd stanie przed koniecznością redukcji liczby oddziałów, ograniczania kosztów stałych funkcjonowania placówki. Znaczenia nabierze dążenie do zwiększenia atrakcyjności nauczania, a tym samym zatrzymania procesu realizacji obowiązku szkolnego w innych gminach i przyciągnięcia potencjalnych uczniów z miejscowości i gmin ościennych. Mniejsze liczebnie kolejne roczniki uczniów nie będą też wykorzystywać całej infrastruktury budynków szkolnych, co prowadzić będzie do konieczności adaptacji pomieszczeń na inne cele społeczne, np. centrum aktywności lokalnej, świetlice, inkubator dla organizacji pozarządowych.

Wychowanie przedszkolne w gminie realizuje przedszkole samorządowe oraz przedszkole niepubliczne, pełniąc funkcję uzupełniającą. Liczba dzieci w wieku 3–6 lat spadła o blisko 18%, z 201 w 2014 r. do 165 w 2024 r. Mimo tego odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym wzrósł z 65,7% do 70,3%, a w 2023 r. osiągnął najwyższy poziom 74,4%, co wpływa na zwiększoną dostępność wychowania przedszkolnego, w warunkach malejącej liczby dzieci w gminie. Widoczny jest również stały trend w rocznikach dzieci 3-6 lat. Wraz ze wzrostem wieku zwiększa się liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli. W roku 2024 ponad 94% dzieci w wieku 6 lat uczęszczało do przedszkola. Natomiast młodsze dzieci w przeważającej liczbie pozostają pod opieką rodziców i rodziny.

W systemie przedszkolnym widoczna jest także poprawa warunków organizacyjnych. Liczba etatów nauczycielskich wzrosła z 5,41 w 2014 r. do 10,86 w 2024 r., a liczba dzieci przypadających na jeden etat nauczycielski spadła z 15,75 do 9,56. To czynnik dający większe możliwości indywidualizacji pracy z dzieckiem i poprawy jakości opieki, ale jednocześnie zwiększający kosztochłonność systemu, zwłaszcza w warunkach malejącej liczby dzieci w wieku przedszkolnym

Istotną luką w systemie wsparcia rodzin pozostaje opieka żłobkowa. Aspekt ten nabiera szczególnego znaczenia w kontekście polityki osiedleńczej, aktywizacji zawodowej rodziców,

zwłaszcza kobiet oraz wzmacniania atrakcyjności gminy dla młodych rodzin. Brak opieki nad dziećmi do lat 3 negatywnie wpływa na możliwość powrotu rodziców na rynek pracy i osłabia konkurencyjność gminy jako miejsca do osiedlania się.

Ważnym wyzwaniem są rosnące koszty edukacji i wychowania. Wydatki na utrzymanie szkoły podstawowej wzrosły z około 2,99 mln zł w 2014 r. do niemal 6,49 mln zł w 2024 r. W przeliczeniu na jednego ucznia nakłady wzrosły z 8 523 zł do 18 074 zł., to jest ponad dwukrotny wzrost kosztów jednostkowych, wynikający m.in. z inflacji, wzrostu wynagrodzeń, kosztów energii i utrzymywania infrastruktury przy coraz mniej licznych rocznikach.

Podobny trend dotyczy wychowania przedszkolnego. W 2018 r. utrzymanie przedszkoli kosztowało około 785 tys. zł, natomiast w 2024 r. już blisko 1,88 mln zł. Koszt utrzymania jednego miejsca przedszkolnego wzrósł z 5,9 tys. zł do 15,5 tys. zł. Oświata i wychowanie stają się więc jednym z najbardziej obciążających finansowo obszarów polityki lokalnej.

Wyniki egzaminu ósmoklasisty pokazują zróżnicowaną sytuację edukacyjną. W 2025 r. średni wynik uczniów z gminy Recz z języka polskiego wyniósł 55,45%, oznaczając poprawę względem 2024 r. - 45,88%, ale nadal wynik ten pozostawał niższy niż średnia wojewódzka 60,74% i powiatowa 58,36%. Z matematyki uczniowie uzyskali 45,10%, czyli wynik zbliżony do średniej wojewódzkiej 44,88% i wyższy od średniej powiatowej 41,98%. Największe wyzwanie dotyczy języka angielskiego: wynik gminy w 2025 r. wyniósł 57,30%, przy średniej powiatowej 61,44% i wojewódzkiej 67,89%.

2.1.8. Opieka zdrowotna

Na terenie gminy funkcjonują 2 przychodnie lekarskie na obszarze miejskim oraz 2 apteki. Dostęp do opieki specjalistycznej i szpitalnej zapewniają przede wszystkim placówki zlokalizowane w Choszcznie, w zakresie bardziej zaawansowanych świadczeń zdrowotnych gmina pozostaje funkcjonalnie powiązana z ośrodkiem powiatowym.

W ostatniej dekadzie widoczny jest wzrost skali korzystania z usług medycznych. Liczba porad lekarskich zwiększyła się z 30 863 w 2014 r. do 37 329 w 2024 r., tj. o 6 466 porad. Od 2020 r. w systemie ochrony zdrowia istotną rolę zaczęły odgrywać teleporady. Ich liczba wzrosła z 5 019 w 2020 r. do 13 572 w 2024 r., stając się trwałym, pełnoprawnym elementem organizacji opieki zdrowotnej, zwiększającym dostępność świadczeń dla mieszkańców terenów wiejskich, seniorów i osób o ograniczonej mobilności.
Rośnie zapotrzebowanie mieszkańców na świadczenia zdrowotne, mimo okresowych wahań w poszczególnych latach. Trend ten należy łączyć zarówno ze zmianami demograficznymi, w tym starzeniem się mieszkańców, jak i większą świadomością zdrowotną oraz częstszym korzystaniem z podstawowej opieki zdrowotnej.

Wyraźnie wzrosły również wydatki gminy na ochronę zdrowia. W 2014 r. wynosiły one 76 194,88 zł, natomiast w 2024 r. już 255 207,09 zł., dając wzrost o 179 012,20 zł. Szczególnie silny wzrost wydatków widoczny jest po 2020 r.

Równie ważnym elementem diagnostycznym jest struktura przyczyn zgonów. W 2024 r. 34,2% zgonów w gminie Recz było spowodowanych chorobami układu krążenia, 25,7% nowotworami, a 5,7% chorobami układu oddechowego. Na 1000 mieszkańców przypadało 12,55 zgonów, czyli więcej niż średnio w województwie zachodniopomorskim (11,5) oraz więcej niż średnio w kraju (10,9).[3] Rysuje się zatem potrzeba wzmacniania profilaktyki zdrowotnej, wczesnej diagnostyki oraz działań prozdrowotnych skierowanych zwłaszcza do osób dorosłych i seniorów.

2.1.9. Sport i rekreacja

Sport i rekreacja stanowią ważny element jakości życia mieszkańców gminy Recz oraz potencjał wzmacniania integracji społecznej, zdrowia publicznego i aktywności dzieci, młodzieży oraz dorosłych. Głównym organizatorem działań sportowo-rekreacyjnych oraz zarządcą infrastruktury sportowej jest Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Reczu. Gmina dysponuje podstawową, zróżnicowaną infrastrukturą sportową, obejmującą m.in. salę sportowo-widowiskową w Reczu (boisko, sala fitness oraz siłownia), kompleks boisk „Orlik 2012", stadion miejski, boiska piłkarskie w Pomieniu i Sokolińcu oraz 3 siłownie zewnętrzne funkcjonujące od 2022 r.

Z infrastruktury sportowej korzystają lokalne kluby i środowiska sportowe, w tym: Sokół Sokoliniec, Iskra Pomień, UKS Ina Recz, UKS Hetman Recz oraz MKS Ina Recz. Oferta sportowo-rekreacyjna obejmuje m.in. zajęcia dla dzieci i młodzieży, brazylijskie Jiu-Jitsu, aerobik, zumbę, jogę, organizowane są zawody wędkarskie, mistrzostwa gravelowe oraz wydarzenia okolicznościowe, takie jak np. Majówka na sportowo.

Widoczny jest wyraźny spadek uczestnictwa mieszkańców w zorganizowanych formach sportu w porównaniu z 2014 r. Liczba członków klubów sportowych zmniejszyła się o 292 osoby, z 515 osób w 2014 r. do 223 osób w 2024 r. Liczba osób ćwiczących spadła z 380 do 215, a liczba osób ćwiczących do 18. roku życia z 359 do 155. Największe osłabienie aktywności dotyczy dzieci i młodzieży, grupy kluczowej z punktu widzenia profilaktyki zdrowotnej, rozwoju społecznego, przeciwdziałania bierności oraz budowania trwałych nawyków aktywności fizycznej.

Zmniejszyła się także różnorodność zorganizowanej oferty sportowej. Liczba sekcji sportowych spadła z 13 w 2014 r. do 8 w 2024 r., natomiast wzrosła liczba klubów sportowych z 4 do 5, co pokazuje, że potencjał organizacyjny jest wysoki, ale wymagana jest przede wszystkim aktywizacja uczestników zajęć. Po wyraźnym osłabieniu aktywności w latach 2020–2022, w 2024 r. widoczna była częściowa poprawa, wzrosła liczba członków klubów, osób ćwiczących oraz młodych uczestników zajęć sportowych.

[3] https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Recz?utm_source=copilot.com [dostęp: 23.05.2026r.]

Istotnym ograniczeniem pozostaje poziom finansowania sportu i rekreacji. Wydatki gminy na kulturę fizyczną, sport i rekreację w ciągu dekady zmniejszyły się z 1,04 mln zł w 2014 r. do 597 tys. zł w 2024r.

Wyniki badań społecznych pokazują, że sport i rekreacja są postrzegane jako ważny zasób gminy. Liderzy lokalni pozytywnie ocenili możliwość podejmowania zorganizowanej aktywności sportowej oraz udziału w wydarzeniach sportowo-rekreacyjnych, wskazując sport, rekreację, kulturę i środowisko przyrodnicze jako elementy wzmacniające jakość życia oraz pozytywny wizerunek Recza. Również mieszkańcy wskazują na potrzebę atrakcyjnej oferty czasu wolnego, obejmującej wydarzenia, miejsca spotkań, aktywność młodzieży, sport, rekreację i integrację społeczną.

2.1.10. Kultura i dziedzictwo narodowe

Główną instytucją odpowiedzialną za realizację zadań w tym obszarze jest Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Reczu, który organizuje wydarzenia kulturalne, prowadzi edukację artystyczną, animuje czas wolny mieszkańców, współpracuje z organizacjami i instytucjami lokalnymi, wspiera zachowanie dziedzictwa kulturowego oraz promocję gminy. Jednostka zarządza także świetlicami wiejskimi w Sokolińcu i Pomieniu oraz trzema placówkami wsparcia dziennego Towarzystwa Przyjaciół Dzieci w Suliborzu, Lubieniowie i Nętkowie.

Oferta kulturalna gminy obejmuje działania skierowane do różnych grup mieszkańców: dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów. Wśród prowadzonych zajęć znajdują się m.in. taniec współczesny, zajęcia wokalne, filmowe, rękodzielnicze oraz językowe. Ważnym elementem lokalnej infrastruktury kultury jest wyremontowana sala kinowa, w której odbywają się regularne pokazy filmowe. Kalendarz wydarzeń obejmuje m.in. zajęcia i imprezy wakacyjne oraz feryjne, Piknik Recki, dożynki, kiermasze świąteczne, wydarzenia okolicznościowe i warsztaty wędkarskie.

Aktywność kulturalna w gminie miała w ostatniej dekadzie zmienny przebieg. W 2024 r. widoczne było wyraźne ożywienie, oferta kulturalna stała się bardziej różnorodna. Liczba organizowanych imprez wzrosła z 63 w 2014 r. do 109 w 2024 r. Jednocześnie liczba uczestników wydarzeń, mimo odbudowy po spadkach z lat 2020–2021, nie wróciła jeszcze do poziomu z początku analizowanego okresu. W 2014 r. w wydarzeniach uczestniczyło 13 700 osób, natomiast w 2024 r. - 9 747 osób.

Pozytywnym zjawiskiem jest wzrost liczby osób zaangażowanych w regularne formy aktywności kulturalnej. Liczba członków grup artystycznych, kół, sekcji i chórów wzrosła do 171 osób w 2024 r. i wskazuje na rosnący potencjał oddolnej aktywności mieszkańców. Kultura w gminie nie ogranicza się wyłącznie do uczestnictwa w wydarzeniach, ale coraz mocniej obejmuje współtworzenie oferty przez samych mieszkańców.

W ostatnich latach wzrosło również zaangażowanie finansowe samorządu w kulturę i dziedzictwo narodowe. Wydatki JST w tym obszarze nieznacznie zwiększyły się z 1,139 mln zł w 2014 r. do 1,427 mln zł w 2024 r., szczególnie w ostatnich latach.

Istotnym elementem lokalnego systemu kultury jest również Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Reczu, jej filia w Pomieniu oraz punkty biblioteczne w Sokolińcu, Nętkowie i Suliborzu. Biblioteka udostępnia zbiory, organizuje spotkania autorskie, warsztaty i lekcje biblioteczne, zapewnia czytelnię, dostęp do komputerów i Internetu oraz promuje lokalną tradycję i kulturę.

Widoczny jest spadek tradycyjnej aktywności czytelniczej. W latach 2015-2024 księgozbiór zmniejszył się o ponad 6 tys. pozycji, z 26 235 do 20 201 woluminów. Liczba czytelników korzystających z biblioteki w ciągu roku spadła z 574 do 405 osób, a liczba wypożyczeń na zewnątrz zmniejszyła się z 8 169 do 6 783. Po spadkach z lat 2018–2021 widoczne jest częściowe odbudowanie liczby wypożyczeń i czytelników, jednak tradycyjny model korzystania z biblioteki ma dziś słabsze oddziaływanie niż dekadę temu.

2.1.11. Dostępność usług publicznych

Dostępność usług publicznych zapewniana jest na poziomie podstawowym. Gmina realizuje obowiązki wynikające z przepisów o dostępności, posiada wyznaczonego koordynatora ds. dostępności oraz prowadzi działania organizacyjne i informacyjne ułatwiające obsługę mieszkańców. Funkcjonują również podstawowe kanały kontaktu z urzędem, w tym formularz kontaktowy i poczta elektroniczna. Strona internetowa gminy w znacznym stopniu spełnia wymagania dostępności cyfrowej.

Największe deficyty dotyczą dostępności architektonicznej. Budynek Urzędu Miejskiego w Reczu jest obiektem wielokondygnacyjnym. Dostęp osób z niepełnosprawnościami ruchowymi wspierany jest m.in. przez schodołaz umożliwiający dotarcie na parter, gdzie znajduje się Biuro Obsługi Interesanta. Niedaleko budynku urzędu, na Rynku wyznaczono również miejsce parkingowe dla osób z niepełnosprawnościami. Brakuje trwałych rozwiązań zapewniających swobodny dostęp do wszystkich kondygnacji, takich jak pochylnie, platformy czy winda.

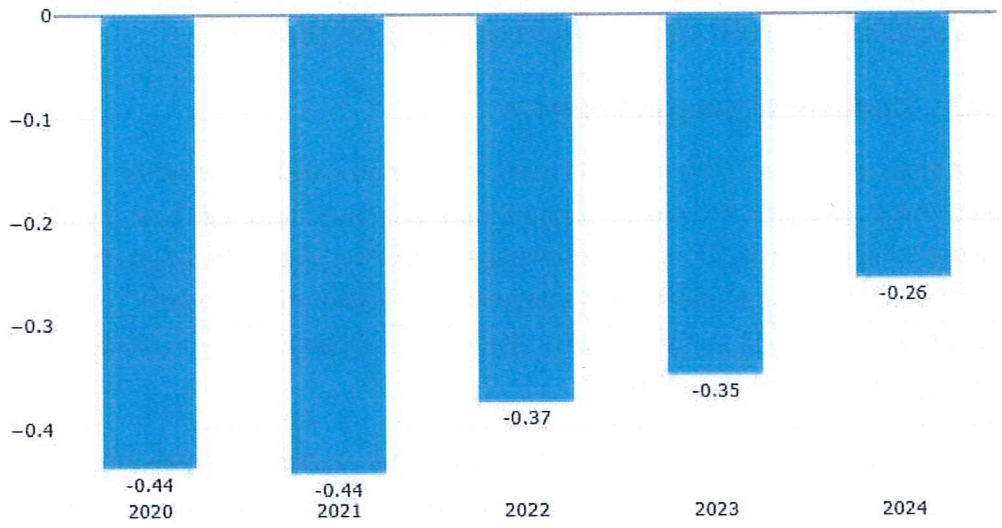
Istotnym problemem pozostaje dostępność dla osób z niepełnosprawnościami sensorycznymi, a deficyty dotyczą takich rozwiązań jak pętla indukcyjna, oznaczenia w alfabecie Braille'a, oznaczenia kontrastowe czy informacje w druku powiększonym dla osób niewidomych i słabowidzących. Brakuje także informacji o rozkładzie pomieszczeń w formie głosowej, wizualnej lub dotykowej. Dostęp do tłumacza języka migowego jest zapewniony na żądanie strony. Pozytywnie należy ocenić możliwość wejścia do budynków z psem asystującym oraz posiadanie procedur ewakuacyjnych.

Wnioski z diagnozy są spójne z opiniami lokalnych liderów, którzy niżej ocenili dostępność budynków publicznych i przestrzeni miejskiej dla osób z niepełnosprawnościami.

2.2. Obszar gospodarczy

W odniesieniu do grupy porównawczej gmin wartość wskaźnika rozwoju gospodarczego pozostaje ujemny. Gmina nadal zmaga się z barierami rozwojowymi. Jednak na przestrzeni ostatnich pięciu lat obserwujemy stały trend wzmacniania potencjału gospodarczego gminy. W stosunku do roku 2020 wyraźna poprawa nastąpiła w obszarach: stan finansów publicznych, sytuacja materialna mieszkańców i w obszarze rynku pracy i kwalifikacji siły roboczej. Wyraźnemu pogorszeniu uległ natomiast potencjał i stan gospodarki lokalnej (rys. 13).

Ryc. 13 Wskaźnik ogólny wymiaru gospodarczego dla gminy Recz w latach 2020-2024

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego

2.2.1. Rynek pracy, potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki

Na ograniczoną atrakcyjność lokalnego rynku w latach 2014–2024 dla nowych inicjatyw gospodarczych wskazuje liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON, która zmniejszyła się z 493 do 476, jak również wolumen nowo rejestrowanych firm, których liczba spadła z 63 w 2014 r. do 31 w 2024 r. Pozytywnym zjawiskiem jest natomiast zmniejszenie skali likwidacji działalności gospodarczych. Liczba podmiotów wyrejestrowanych z REGON zmalała - z 60 do 29.

Wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON na 1000 mieszkańców wzrósł z 87,18 do 96,96, jednak wzrost ten wynika przede wszystkim, nie z silnego trendu rozwoju przedsiębiorczości, lecz ze spadku liczby mieszkańców.

Aktywność gospodarcza mieszkańców utrzymuje się na umiarkowanym poziomie. Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 10 tys. ludności wzrosła z 667 w 2019 r. do 701 w 2024 r., a najwyższą wartość odnotowano w 2020 r. - 711. Wskaźnik podmiotów gospodarki narodowej w REGON na 10 tys. ludności wzrósł z 911 do 970. W skali powiatu choszczeńskiego Recz plasuje się pod tym względem w środku grupy, za Choszcznem i Bierzwnikiem.

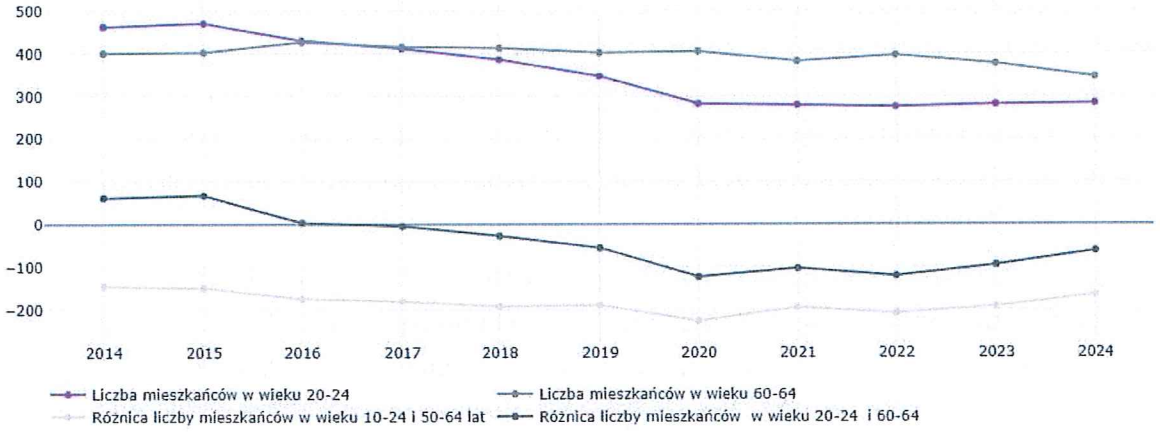
Struktura gospodarki gminy opiera się przede wszystkim na tradycyjnych branżach. Największą grupę podmiotów stanowią firmy z sekcji budownictwo - 118 w 2024 r., handel hurtowy i detaliczny oraz naprawy - 64, przetwórstwo przemysłowe - 52, a także działalność profesjonalna, naukowa i techniczna - 29. W latach 2014–2024 szczególnie widoczny był spadek liczby podmiotów w sektorze handlowym - o 26. Wzrosła natomiast liczba firm w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej - z 16 do 29.

Pod względem wielkości dominują jednoosobowe działalności gospodarcze i mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników. Ich liczba spadła jednak z 476 w 2019 r. do 458 w 2024 r. W gminie zmniejszyła się także liczba małych firm zatrudniających od 10 do 49 pracowników - z 25 w 2014 r. do 17 w 2024 r. Od 2018 r. funkcjonuje jedno średnie przedsiębiorstwo, natomiast w całym analizowanym okresie nie występowały przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej 250 pracowników. Lokalna gospodarka gminy, przy ograniczonej zdolność tworzenia większej liczby miejsc pracy, opiera się głównie na samozatrudnieniu oraz mikrofirmach.

Istotnym ograniczeniem rozwoju rynku pracy są procesy demograficzne. Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym zmniejszyła się w ciągu dekady z 3 687 do 2 885 osób - o 802 osoby. To bardzo wyraźne osłabienie zasobów pracy, które wpływa na potencjał lokalnej gospodarki, stabilność finansów samorządowych i możliwości rozwoju przedsiębiorczości. Od 2016 r. liczba osób wchodzących na rynek pracy była niższa niż liczba osób zbliżających się do wieku emerytalnego, wskazując na brak zastępowalności pokoleniowej.

Lokalny rynek pracy nie jest naturalnie zasilany wystarczającą liczbą młodych mieszkańców, co w kolejnych latach może prowadzić do niedoboru pracowników i dalszego osłabienia potencjału gospodarczego. Różnica między liczbą mieszkańców w wieku 10–24 lata a grupą 50–64 lata wynosiła -145 w 2014 r. i pogłębiła się do -165 w 2024 r. (rys. 14).

Ryc. 14 Zastępowalność pokoleniowa w kontekście zasobów rynku pracy w gminie Recz w latach 2020-2024

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego

Sytuacja w zakresie bezrobocia poprawia się. Liczba osób bezrobotnych zmniejszyła się o 71 osób - z 333 w 2019 r. do 262 w 2024 r. W 2024 r. kobiety stanowiły 54,6% ogółu bezrobotnych, a mieszkańcy obszarów wiejskich 62,2%. Zasiłek dla bezrobotnych posiadało 38 osób, czyli 14,5% zarejestrowanych. Dane te wskazują, że bezrobocie w gminie ma wyraźny wymiar społeczny i terytorialny. Szczególnego wsparcia wymagają kobiety, mieszkańcy wsi oraz osoby długotrwale pozostające bez pracy.

Na tle powiatu choszczeńskiego Recz zajmuje trzecią pozycję pod względem liczby osób bezrobotnych. W 2024 r. więcej bezrobotnych odnotowano w Choszcznie - 711 osób oraz Pełczycach - 355 osób. Gmina Recz, z liczbą 262 osób bezrobotnych, wyprzedzała Bierzwnik, Drawno i Krzęcin, przy czym należy wziąć pod uwagę również wielkość populacji danej gminy.

Pozytywnym czynnikiem wzmacniającym potencjał rozwojowy gminy jest wzrost aktywności inwestycyjnej samorządu. Po 2021 r. nastąpiło wyraźne zwiększenie wydatków inwestycyjnych: z 5,588 mln zł w 2022 r. do 10,494 mln zł w 2023 r. i 11,913 mln zł w 2024 r. W przeliczeniu na mieszkańca wydatki inwestycyjne wzrosły z 342,07 zł w 2014 r. do 2 426,78 zł w 2024 r.

2.2.2. Turystyka

Turystyka pełni obecnie funkcję uzupełniającą, nie stanowi istotnego czynnika rozwoju społeczno-gospodarczego gminy. Potencjał turystyczny opiera się przede wszystkim na średniowiecznym dziedzictwie miasta, walorach doliny Iny, zasobach leśnych i rolniczo-leśnym charakterze obszaru, które mogą stanowić podstawę rozwoju różnych form turystyki.

Na tle województwa zachodniopomorskiego powiat choszczeński, w którym położona jest gmina Recz, należy do obszarów o niskim poziomie wykorzystania bazy noclegowej i niewielkiej intensywności ruchu turystycznego.
W 2025 r. stopień wykorzystania miejsc noclegowych w turystycznych obiektach noclegowych w powiatach choszczeńskim i pyrzyckim mieścił się w przedziale 11,2%–20,9%,

co należało do najniższych wartości w regionie. Dla porównania średnia wojewódzka wynosiła 46,9%, a średnia krajowa 40,2%. Ruch turystyczny ma przede wszystkim charakter krajowy, a udział turystów zagranicznych pozostaje niewielki. W powiecie choszczeńskim w 2025 r. udzielono łącznie 7 200 noclegów w turystycznych obiektach noclegowych posiadających powyżej 10 miejsc noclegowych, w tym 5 868 noclegów turystom krajowym. Z obiektów tych skorzystało 2 765 turystów, w tym 2 630 turystów krajowych.

Istotnym ograniczeniem rozwojowym Recza jest bardzo skromna baza noclegowa. Brakuje hoteli, pensjonatów, hosteli, gospodarstw agroturystycznych o większej skali oraz bardziej zróżnicowanej oferty pobytowej. Obecna infrastruktura sprzyja uprawianiu turystyki jednodniowej. Ograniczony potencjał kreowania dłuższego pobytu turystów wpływa na brak możliwości przekształcenia ruchu turystycznego w realne dochody lokalnej gospodarki.

Najważniejszym zasobem turystyki kulturowej jest dziedzictwo historyczne Recza. Szczególne znaczenie mają: średniowieczny układ urbanistyczny miasta, mury obronne, dawne Wzgórze Klasztorne, Baszta Drawieńska, historia związana z obecnością cysterek, templariuszy, joannitów i krzyżaków. Położenie Recza na węźle ówczesnych, ważnych szlaków handlowych i komunikacyjnych stanowi rezerwuar opowieści o historii Pomorza Zachodniego.

Ważnym elementem narracji turystycznej może być kościół parafialny pw. Chrystusa Króla, gotycka świątynia, której budowę rozpoczęto w latach 1352–1355. Współcześnie jest jednym z najważniejszych zabytków gminy oraz średniowiecznego dziedzictwa sakralnego.

Podstawę rozwoju turystyki przyrodniczej, edukacyjnej oraz edukacji ekologicznej stanowi rezerwat florystyczny „Grądowe Zbocze", utworzony w 1996 r. w okolicach Wielgoszczy, w pobliżu Recza. Ochroną objęte są pocięte jarami zbocza śródliskowe z roślinnością grądu dębowo-grabowego.

Uzupełnieniem oferty rekreacyjnej są jeziora Rajsko i Cedynia w miejscowości Żeliszewo, wyposażone w elementy małej architektury. Tereny te tworzą warunki do wypoczynku letniego, biwakowania i rekreacji rodzinnej. Dodatkowym zasobem jest Młyn nad Iną w Rybakach, związany z ofertą gastronomiczną i rekreacyjną, w tym możliwością połowu pstrąga.

Znaczenie dla turystyki kulturowej, regionalnej i historycznej ma również szlak im. Hetmana Stefana Czarnieckiego, tzw. szlak czerwony. Liczy on 62,5 km i prowadzi m.in. przez Stargard, Marianowo, Dobrzany, Bytowo, a następnie do Recza, gdzie kończy się przy Baszcie Drawieńskiej.

Deficyt gotowych produktów turystycznych, brak spójnej, rozpoznawalnej oferty, rozwiniętej bazy noclegowej, pakietów pobytowych, usług towarzyszących oraz skutecznej promocji powiązanej z zasobami i ofertą regionu są wyraźnymi czynnikami ograniczającymi możliwość wykorzystania turystyki jako sektora uzupełniającego lokalną gospodarkę.

2.2.3. Rolnictwo

Gmina Recz ma charakter rolniczo-leśny. Użytki rolne zajmują około 60% powierzchni gminy, natomiast lasy około 35% jej obszaru. Udział terenów zurbanizowanych jest niewielki i wynosi poniżej 3%.

Warunki przyrodnicze dla produkcji rolnej są umiarkowanie korzystne. W strukturze gleb dominują gleby klasy IV, uzupełniane przez słabsze gleby klasy V oraz mniejszy udział gleb klasy III. Warunki do prowadzenia działalności rolniczej nie są wystarczająco dobre, aby budować przewagę na intensywnym, wysokowydajnym rolnictwie. Szczególnie na obszarach o słabszej jakości gleb możliwości produkcyjne są ograniczone i wymagają zabiegów agroekologicznych, poprawiających stopień żyzności gleb.

W ostatniej dekadzie widoczny jest spadek liczby podmiotów prowadzących działalność rolniczą jako główną. W 2014 r. było ich 26, natomiast w 2024 r. już tylko 20. Stopniowe zmniejszanie się udziału gospodarstw nastawionych na produkcję rolną w lokalnej strukturze gospodarczej jest wynikiem procesów koncentracji gospodarstw, ograniczania opłacalności produkcji, zmian pokoleniowych na wsi, jak i odpływu osób młodszych z obszarów wiejskich.

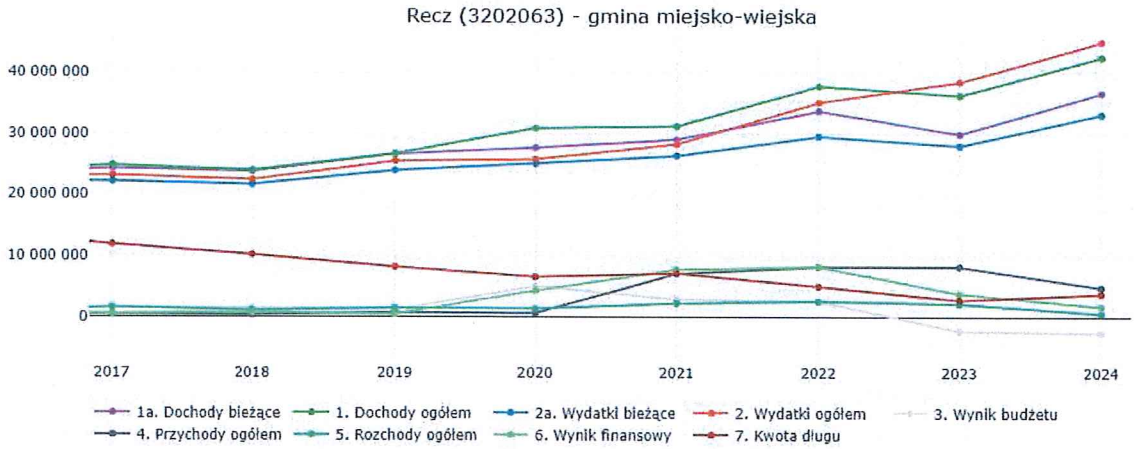
Rolnictwo jest ważnym elementem krajobrazu, tożsamości lokalnej i stanowi jeden z głównych sposobów użytkowania przestrzeni giny. Rolniczo-leśny charakter gminy tworzy warunki do rozwoju działalności uzupełniających: krótkich łańcuchów dostaw, lokalnego przetwórstwa, produktów regionalnych, edukacji przyrodniczej, agroturystyki i turystyki nisko intensywnej. Potencjał ten nie jest jednak jeszcze w pełni wykorzystany.

Istotnym wyzwaniem dla rolnictwa są skutki zmian klimatu, szczególnie ryzyko suszy hydrologicznej. Problem ten jest szczególnie ważny ze względu na duży udział gleb średnich i niższych klas bonitacyjnych, które mają ograniczoną zdolność zatrzymywania wilgoci. Zatem w kolejnych latach rosnąć będzie znaczenie działań związanych z retencją, ochroną zasobów wodnych, dostosowaniem produkcji rolnej do warunków klimatycznych oraz wspieraniem praktyk rolnictwa bardziej odpornego środowiskowo np. ekologicznego, regeneratywnego, agroleśnictwa, wzrostu skali zadrzewień śródpolnych.

2.2.4. Budzet gminy, polityka finansowa

W latach 2017–2024 budżet gminy Recz wyraźnie zwiększył swoją skalę. Dochody ogółem wzrosły o około 71%, z poziomu 24,8 mln zł w 2017 r. do 42,5 mln zł w 2024 r., natomiast wydatki ogółem zwiększyły się niemal dwukrotnie - z 23,2 mln zł do 45,0 mln zł. Szczególnie silny wzrost wielkości budżetu nastąpił w latach 2022–2024 z uwagi na większą aktywność finansową gminy, ale również rosnącą skalę zadań i obciążeń budżetowych (rys. 15).

Ryc. 15 Budżet gminy Recz w latach 2020-2024

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego

Pozytywnym zjawiskiem jest wzrost dochodów własnych gminy. W analizowanym okresie zwiększyły się z 7,8 mln zł do 20,0 mln zł, a ich udział w dochodach ogółem wzrósł z 31,34% do 47,01%. Poprawia się samodzielność finansowa samorządu, a także zwiększa zdolność do prowadzenia własnej polityki rozwojowej, w większym stopniu uniezależnionej od zewnętrznych źródeł finansowania. Dla elastyczności budżetu korzystny jest również wzrost udziału bieżących dochodów „nieznaczonych" w dochodach bieżących - z 42,8% w 2017 r. do 56,6% w 2024 r.

W strukturze dochodów podatkowych najważniejsze znaczenie mają dochody z podatku od nieruchomości, które wzrosły z 2,1 mln zł w 2017 r. do 4,4 mln zł w 2024 r. Wpływy z PIT, które również wzrosły z 2,3 mln zł do 3,2 mln zł, były podatne na wahania systemowe i koniunkturalne - w 2022 r. osiągnęły poziom 5,3 mln zł, a rok później, w 2023 r. spadły do 2,4 mln zł. Odpowiednio do rolniczo-leśnego charakteru gminy, znaczącą rolę zachowują również podatki rolny i leśny, także notujące wzrost z 1,1 mln zł do 1,9 mln zł.
Na niskim poziomie pozostają natomiast dochody z CIT. W 2024 r. wyniosły zaledwie 112,9 tys. zł, odzwierciedlając tym samym deficyt większych podmiotów gospodarczych generujących podatek dochodowy od osób prawnych.

Po stronie wydatków widoczny jest wzrost zarówno kosztów bieżących, jak i inwestycyjnych. Wydatki bieżące wzrosły z 22,2 mln zł w 2017 r. do 33,1 mln zł w 2024 r. Szczególną presję kosztową tworzą wynagrodzenia i składki, których poziom wzrósł z 7,5 mln zł do 13,5 mln zł, oraz wydatki związane z realizacją zadań statutowych, które również wzrosły z 4,9 mln zł do 12,2 mln zł. Jednocześnie spadły wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych z 8,4 mln zł do 5,3 mln zł, których źródłem mogą być m.in. zmiany systemowe w realizacji świadczeń społecznych.

Najważniejszą zmianą rozwojową jest silny wzrost wydatków majątkowych (inwestycyjnych). Ich wartość zwiększyła się z około 1,0 mln zł w 2017 r. do 11,9 mln zł w 2024 r. Udział

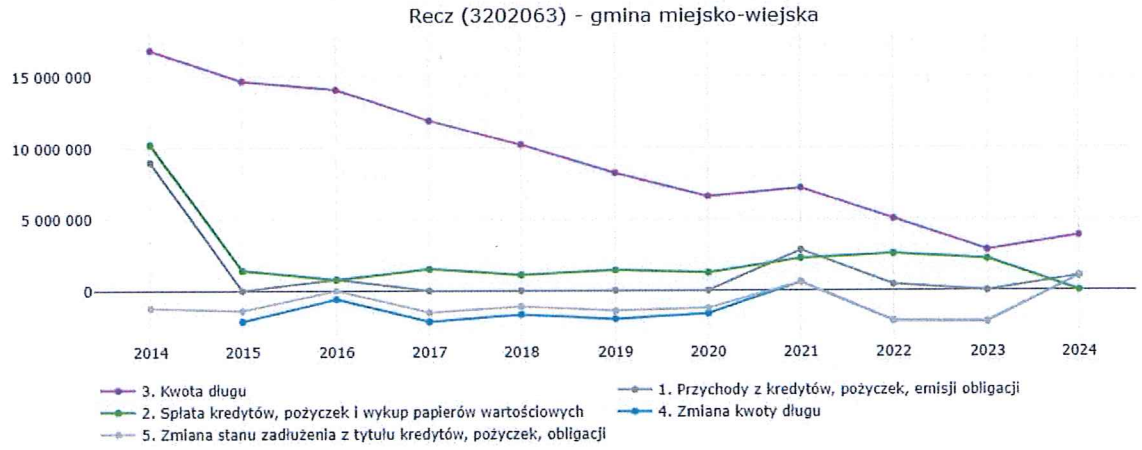
wydatków majątkowych w wydatkach ogółem wzrósł tym samym z 4,48% do 26,45%. Wysoki poziom inwestycji odnotowano w latach 2022–2024, kiedy to wydatki majątkowe wyniosły kolejno 5,6 mln zł, 10,5 mln zł i 11,9 mln zł. Korzystny, z punktu widzenia poprawy jakości zamieszkania na obszarze gminy, modernizacji infrastruktury i jakości usług publicznych, trend wymaga ostrożnego planowania źródeł finansowania oraz monitorowania przyszłych kosztów utrzymania nowej infrastruktury.

W ostatnich latach nastąpił wyraźny spadek poziomu finansowania wydatków majątkowych dochodami majątkowymi. W 2024 r. dochody majątkowe finansowały niespełna połowę wydatków majątkowych, a wskaźnik ten spadł z 72,65% w 2022 r. do 49,40% w 2024 r. Rośnie presja finansowania inwestycji z innych źródeł, takich jak: nadwyżka operacyjna, przychody budżetu, środki zewnętrzne czy instrumenty dłużne.

Wynik budżetu w analizowanym okresie był zmienny. W latach 2017–2022 gmina osiągała dodatni wynik budżetu, natomiast w latach 2023–2024 odnotowano deficyt - odpowiednio około 2,2 mln zł i 2,5 mln zł. Deficyt należy wiązać przede wszystkim ze wzrostem wydatków, w tym wysokim poziomem inwestycji. Jednocześnie gmina utrzymywała dodatni wynik operacyjny brutto, czyli nadwyżkę dochodów bieżących nad wydatkami bieżącymi. W 2017 r. wyniósł on około 2,1 mln zł, a w 2024 r. 3,5 mln zł i wskazuje na zachowanie zdolności do finansowania części działań rozwojowych z bieżącej nadwyżki finansowej.

Dużym pozytywem jest poprawa sytuacji zadłużenia gminy. Kwota długu zmniejszyła się z 11,9 mln zł w 2017 r. do 3,8 mln zł w 2024 r. Relacja zadłużenia do dochodów ogółem spadła z 48,06% do 9,03% i ma wpływ na znaczące ograniczenie obciążenia budżetu długiem i poprawę bezpieczeństwa finansowego. W ślad za tym spadły również koszty obsługi długu z poziomu 393,9 tys. zł w 2017 r. do 182,6 tys. zł w 2024 r. (rys. 16).

Ryc. 16 Zmiany zadłużenia Gminy Recz na tle przychodów i spłat zobowiązań w latach 2014–2024

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego

Finansowanie oświaty i wychowania stanowi istotną pozycję w budżecie gminy. Wydatki na utrzymanie szkoły podstawowej wzrosły z ok. 2,99 mln zł w 2014 r. do niemal 6,49 mln zł

w 2024 r. Równie mocno rosły koszty wychowania przedszkolnego: w 2018 r. utrzymanie przedszkoli kosztowało ok. 785 tys. zł, natomiast w 2024 r. już blisko 1,88 mln zł. Wyzwanie stanowi rosnąca luka między bieżącymi wydatkami a dochodami oświatowymi — z 1,75 mln zł w 2017 r. do 3,18 mln zł w 2021 r. Subwencja oświatowa, pokrycie zapotrzebowania finansowego na oświatę i inne dochody bieżące w coraz mniejszym stopniu pokrywają rzeczywiste koszty edukacji, wymuszając coraz większe dopłaty z dochodów własnych gminy i ograniczając środki możliwe do przeznaczenia na inne zadania oraz inwestycje rozwojowe.

Rozwój gminy Recz finansowany był również ze środków Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego. W analizowanym okresie środki te wspierały zarówno zadania bieżące, kwotą ok. 2,83 mln zł, jak i przedsięwzięcia inwestycyjne – w wysokości ok. 2,71 mln zł. Do 2020 r. skala pozyskanego finansowania była relatywnie niewielka, łącznie środki bieżące i majątkowe wahały się od ok. 159 tys. zł do 477 tys. zł rocznie. Wyraźny wzrost nastąpił w latach 2022–2023.

2.2.5. Sytuacja materialna mieszkańców

W ostatnich latach widoczny jest wzrost dochodów mieszkańców mierzonych m.in. wpływami z PIT oraz wysokością przeciętnego wynagrodzenia, mimo to, poziom płac nadal pozostaje niższy niż średnia krajowa, wywierając wpływ na spadek jakości życia i ograniczenia ekonomiczne części mieszkańców, przy jednoczesnym wzroście kosztów stałych gospodarstw domowych (rys. 17 i 18).

Ryc. 17 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (PLN) w gminie Recz w latach 2002-2024

Źródło: www.polskawliczbach.pl [dostęp: 22.05.2026 r.]

Ryc. 18 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w gminie Recz w latach 2002-2024 w relacji do średniej krajowej (Polska=100)

Źródło: www.polskawliczbach.pl [dostęp: 22.05.2026 r.]

Dochody budżetu gminy z tytułu udziału w PIT na 1 mieszkańca wzrosły z 412,00 zł w 2017 r. do 654,58 zł w 2024 r. Wskaźnik ten miał jednak zmienny przebieg, osiągając najwyższą wartość w 2022 r., kiedy wyniósł 1 051,89 zł. Dochody powiązane z PIT są podatnym na zmiany systemowe i koniunkturalne miernikiem sytuacji dochodowej mieszkańców.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto wzrosło z 3 775,03 zł w 2017 r. do 7 346,76 zł w 2024 r. Zwiększył się także wskaźnik liczby osób prowadzących działalność gospodarczą na 1000 osób w wieku produkcyjnym: z 93 w 2017 r. do 119 w 2024 r.

Wskaźnik przedsiębiorczości po 2020 r. ustabilizował się na poziomie 118–119 osób, wykazując ograniczony potencjał dalszego wzrostu bez wyraźnych, nowych impulsów gospodarczych.

Struktura zatrudnienia mieszkańców potwierdza tradycyjny, rolniczo-przemysłowy charakter lokalnej gospodarki. W 2024 r. 23,3% aktywnych zawodowo mieszkańców pracowało w sektorze rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa, a 26,3% w przemyśle i budownictwie. Znacznie niższy udział miał sektor usługowy - 12,8%, obejmujący m.in. handel, transport, zakwaterowanie, gastronomię, informację i komunikację. Na ograniczony rozwój usług specjalistycznych i nowoczesnych funkcji gospodarczych wskazuje bardzo niski udział sektora finansowego i obsługi rynku nieruchomości (1,7%).

Poprawa sytuacji materialnej mieszkańców będzie zależeć nie tylko od ogólnego wzrostu wynagrodzeń w gospodarce narodowej, ale także od zdolności gminy do dywersyfikacji lokalnej gospodarki. Szczególne znaczenie będzie miało tworzenie lepiej płatnych miejsc pracy, rozwój usług, wsparcie przedsiębiorczości, przyciąganie nowych aktywności gospodarczych oraz wzmacnianie sektorów związanych z obsługą mieszkańców, turystyką, rekreacją, lokalną żywnością i gospodarką komunalną.

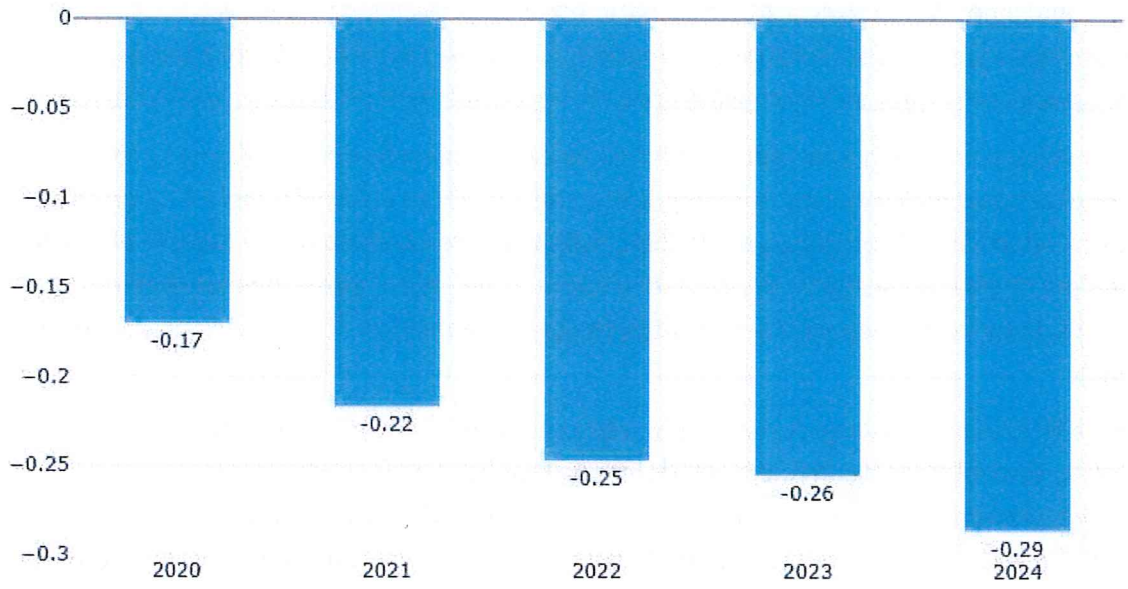
Istotnym czynnikiem wpływającym na realną sytuację materialną mieszkańców są koszty podstawowego utrzymania gospodarstw domowych. Zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca wzrosło nieznacznie z 662,48 kWh do 680,96 kWh, czyli o 2,8%. Zużycie gazu

przez gospodarstwa domowe w MWh na 1 mieszkańca wzrosło z 0,73 do 0,83 (o 13,7%), a zużycie wody ogółem na 1 mieszkańca z 25,19 m^3 do 29,48 m^3 (tj. o 17,0%).

2.3. Obszar przestrzenno-środowiskowy

Wartość ogólnego wskaźnika wymiaru przestrzenno-środowiskowego w odniesieniu do grupy porównawczej gmin jest niekorzystny i od roku 2020 przyjmuje stałą tendencję spadkową. W analizowanym układzie odniesienia dystans rozwojowy obserwuje się w szczególności w zakresie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz w zakresie ładu i struktury przestrzennej obszaru (rys. 19).

Ryc. 19 Wskaźnik ogólny wymiaru przestrzenno-środowiskowego dla gminy Recz w latach 2020-2024

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego

2.3.1. Środowisko przyrodnicze – zasoby i przyrodnicze uwarunkowania rozwoju

Gmina posiada zasoby przyrodnicze i krajobrazowe, które stanowią jeden z ważniejszych potencjałów jej rozwoju. Pod względem fizyczno-geograficznym położona jest na granicy Pobrzeża Południowobałtyckiego i Pojezierza Południowobałtyckiego, obejmując obszary związane m.in. z Równiną Nowogardzką, Równiną Pyrzycko-Stargardzką, Pojezierzem Ińskim, Pojezierzem Choszczeńskim, Równiną Drawską oraz Pojezierzem Wałeckim i Dobiegniewskim. W północno-wschodniej części występują pagórki moreny czołowej o najbardziej urozmaiconej rzeźbie terenu, natomiast część południowa posiada

łagodniejszy, falisty charakter. Takie położenie nadaje gminie zróżnicowany krajobraz oraz sprzyja występowaniu różnorodnych siedlisk przyrodniczych.

Krajobraz gminy ma charakter rolniczo-leśny, z zachowanym w dużym stopniu otwartym, przyrodniczym i krajobrazowym charakterem. Największe kompleksy leśne występują w południowo-wschodniej części gminy i są związane z obszarem Puszczy nad Drawą.

Ważnym elementem zasobów środowiskowych są wody powierzchniowe i podziemne. Do najważniejszych elementów układu hydrograficznego należą rzeka Ina, Reczanka (Kanał Słutowo), jeziora Rajsko i Cedynia oraz obszary dolinne i mokradłowe. Gmina nie znajduje się w granicach Głównego Zbiornika Wód Podziemnych, jednak lokalne zasoby czwartorzędowych wód podziemnych mają znaczenie dla zaopatrzenia mieszkańców oraz funkcjonowania ekosystemów dolinnych i mokradłowych. Obszar gminy położony jest w obrębie Jednolitej Części Wód Podziemnych nr 7, której stan chemiczny i ilościowy w badaniach PIG z 2023 r. oceniono jako dobry.

Istotnym wyzwaniem w zakresie gospodarki wodnej jest utrzymanie dobrego stanu jakościowego wód oraz ograniczanie dopływu zanieczyszczeń pochodzenia rolniczego i komunalnego. W kontekście zmian klimatu, coraz większych susz rolniczych i hydrologicznych oraz konieczności wzmacniania lokalnej retencji ważnym pozostaje równowaga pomiędzy poborem wód a naturalnym zasilaniem poziomów wodonośnych.

Warunki glebowe gminy dla produkcji rolnej należy ocenić jako umiarkowanie korzystne. W strukturze gruntów ornych dominują gleby klasy IV, które stanowią około 57% gruntów ornych. Gleby klasy V obejmują około 23%, a gleby dobre i średnio dobre klasy III około 20%. Podobna struktura występuje w przypadku użytków zielonych, gdzie również dominują gleby klasy IV. Duży udział gleb średnich i słabszych ogranicza możliwości intensywnej produkcji rolnej.

Gmina Recz charakteryzuje się wysokimi walorami przyrodniczymi i znaczną różnorodnością siedlisk. W strukturze siedlisk leśnych dominują lasy świeże i mieszane świeże, a podstawowym gatunkiem, obok brzóz, olszy, świerków, buków i dębów, jest sosna, stanowiąca około 75% drzewostanów. Do charakterystycznych zbiorowisk roślinnych należą bory sosnowe, bory mieszane dębowo-sosnowe, bagienne lasy olchowe, zbiorowiska torfowiskowe i szuwarowe, łąki napiaskowe oraz murawy niskie. Najcenniejsze zbiorowiska bagienne i torfowiskowe, występują w dolinie Iny, Reczanki (Kanał Słutowo) oraz w rejonie jeziora Kraśnik Wielki i Kraśnik Mały.

Największe znaczenie mają jeziora o charakterze śródleśnym i śródpolnym. Jezioro Cedynia, położone w południowej części gminy o powierzchni 16,5 ha, jest najgłębszym jeziorem w gminie o średniej głębokości 24 m.

Wysokie znaczenie dla potencjału przyrodniczego gminy mają rezerwat „Grądowe Zbocze", obszary Natura 2000, doliny rzeczne, jeziora, lasy, aleje przydrożne, zadrzewienia śródpolne oraz parki wiejskie m.in. w Lubieniowie, Suliborzu, Pomieniu, Wielgoszczy i Słutowie. Zasoby te pełnią funkcje ekologiczne, krajobrazowe, retencyjne, edukacyjne i rekreacyjne. Fauna gminy Recz jest charakterystyczna dla obszarów nizinnych północno-zachodniej Polski

i pozostaje silnie związana z dużymi kompleksami leśnymi, dolinami rzecznymi oraz terenami podmokłymi. Pomimo przekształceń części środowiska przyrodniczego obszar zachował wysoką przydatność siedliskową dla wielu grup zwierząt. Najcenniejsze siedliska związane są z jeziorami, torfowiskami, mokradłami oraz łąkami położonymi w sąsiedztwie pól i lasów. Mogą być również podstawą rozwoju turystyki przyrodniczej, edukacji ekologicznej, rekreacji rowerowej i wodnej oraz lokalnych produktów opartych na krajobrazie rolniczo-leśnym.

2.3.2. Zabytki i krajobraz kulturowy

Dziedzictwo kulturowe stanowi jeden z najważniejszych potencjałów endogenicznych gminy Recz. Krajobraz kulturowy gminy został ukształtowany przez wielowiekowe procesy osadnicze, położenie nad Iną oraz przebieg historycznych szlaków handlowych i komunikacyjnych. Najstarsza wzmianka o Reczu pochodzi z 1269 r., a początki miasta związane były ze słowiańskim grodem i osadą targową. Pod koniec XIII wieku lokowano miasto oraz ufundowano klasztor cysterek. Istotne znaczenie miało również położenie przy dawnym trakcie „Via Marchonis", prowadzącym z Berlina do Królewca.

Najcenniejszym elementem dziedzictwa jest historyczne centrum Recza z zachowanym średniowiecznym układem urbanistycznym o owalnym zarysie oraz fragmentami murów obronnych z XIV–XV wieku, wykonanych z kamienia polnego. Do najważniejszych zabytków miasta należą także Baszta Drawieńska, Brama Choszczeńska oraz kościół parafialny pw. Chrystusa Króla z XV wieku. Zasób ten nadaje Reczowi wyjątkową rangę kulturową na tle Pomorza Zachodniego i tworzy podstawę do budowania lokalnej marki opartej na historii, średniowiecznym dziedzictwie i turystyce kulturowej.

Najliczniejszą grupę obiektów stanowi zabudowa mieszkalna i gospodarcza z XVIII, XIX oraz początku XX wieku. W Reczu dominują ceglane i szachulcowe budynki mieszkalne typowe dla małych miast Pomorza Zachodniego. Krajobraz kulturowy gminy nie ogranicza się wyłącznie do miasta Recz. Na terenach wiejskich zachowały się historyczne układy ruralistyczne, zabytkowe kościoły, dawne zespoły folwarczne, założenia pałacowo-parkowe, cmentarze przykościelne i obiekty gospodarcze.
W rejestrze zabytków nieruchomych ujęto m.in. obiekty w Reczu, Lubieniowie, Nętkowie, Pomieniu, Sicku, Sokolińcu, Suliborku, Suliborzu, Słutowie i Żeliszewie. Szczególnie rozbudowany zasób zabytkowy występuje w Pomieniu i Sokolińcu, gdzie zachowały się elementy dawnych zespołów folwarcznych i pałacowo-parkowych.

Współczesny krajobraz miasta został silnie naznaczony skutkami II wojny światowej. W 1945 r. Recz został zniszczony w około 70%, a uszkodzeniu uległa znaczna część historycznej zabudowy i infrastruktury miejskiej. Powojenna odbudowa oraz napływ ludności z różnych regionów Polski wpłynęły na obecny charakter społeczny i kulturowy gminy.

Wartość krajobrazu gminy wynika z połączenia elementów kulturowych, wiejskich, leśnych i przyrodniczych. Istotną rolę w krajobrazie gminy odgrywają także dominanty przestrzenne: wieże kościołów oraz elementy infrastruktury technicznej. Zgodnie z audytem krajobrazowym województwa zachodniopomorskiego na terenie gminy wyznaczono cztery

krajobrazy priorytetowe: „Lasy w dolinach rzek Stobnicy i Wardynki", „Krajobraz leśny wraz z rezerwatem przyrody Grądowe Zbocza", „Krajobraz leśny na północny zachód od Drawna" oraz „Krajobraz wiejski okolic wsi Krzemień i Bytowo".

Dziedzictwo kulturowe gminy powinno być traktowane jako zasób wymagający ochrony, ale również aktywnego wykorzystania. Potencjał ten może wspierać rozwój turystyki kulturowej, edukacji regionalnej, rekreacji, wydarzeń historycznych, produktów lokalnych i promocji gminy. Warunkiem jest jednak lepsze, wzajemne powiązanie zabytków z ofertą turystyczną, oznakowaniem, narracją historyczną, trasami spacerowymi i rowerowymi oraz działaniami kulturalnymi.

Część zasobu zabytkowego wymaga działań konserwatorskich, rewitalizacyjnych i adaptacyjnych. Dziedzictwo kulturowe aktualnie nie jest czynnikiem rozwoju społeczno-gospodarczego i turystycznego. Szczególne znaczenie ma nadawanie nowych funkcji obiektom historycznym, tak aby realnie służyły mieszkańcom, kulturze, edukacji, turystyce i lokalnej gospodarce.

2.3.3. Komunikacja i transport

System transportowy gminy Recz opiera się na układzie drogowym oraz infrastrukturze kolejowej, które zapewniają powiązania o znaczeniu krajowym, regionalnym i lokalnym. Główną osią komunikacyjną jest droga krajowa nr 10 relacji Lubieszyn–Płońsk, przebiegająca przez teren gminy i pełniąca funkcję ponadregionalnego korytarza transportowego. Duże znaczenie ma także droga wojewódzka nr 151, łącząca Recz m.in. ze Świdwinem, Węgorzynem i Barlinkiem, a układ lokalny uzupełniają drogi powiatowe, gminne oraz wewnętrzne obsługujące miejscowości, tereny rolne, leśne i rozproszoną zabudowę.

Ważnym zasobem komunikacyjnym jest linia kolejowa nr 403 Piła Północ–Ulikowo, przebiegająca przez teren gminy. Obsługę ruchu kolejowego zapewniają stacje Recz Pomorski i Sokoliniec. Stacja w Reczu jest jednak oddalona od centrum miejscowości o ok. 2 km, co ogranicza jej codzienną dostępność dla części mieszkańców. Przez Recz przejeżdża codziennie 6 pociągów osobowych w kierunku Szczecina, a w kierunku przeciwnym realizowane są połączenia m.in. do Kalisza Pomorskiego, Piły, Szczecinka i Bydgoszczy. Funkcjonuje także połączenie dalekobieżne IC relacji Rzeszów–Lublin–Warszawa–Toruń–Bydgoszcz–Piła–Recz–Stargard–Szczecin. Czas dojazdu koleją do Szczecina wynosi ok. 1 godz. 30 min.

Oferta transportu publicznego jest ograniczona. Recz ze Stargardem łączą 3 pary połączeń autobusowych, z Choszcznem - 8 połączeń w dzień roboczy / nauki szkolnej, a z Kaliszem Pomorskim - 3 pary połączeń. Autobusy kursują głównie od poniedziałku do piątku, często z wyłączeniem ferii letnich i zimowych. Brakuje koordynacji połączeń autobusowych i kolejowych, spójnej informacji przystankowej i internetowej oraz integracji z węzłami kolejowymi. W praktyce transport publiczny obsługuje przede wszystkim uczniów dojeżdżających do szkół.

Na drogach gminy dominuje ruch samochodów indywidualnych. Według Generalnego Pomiaru Ruchu 2025 natężenie ruchu pojazdów silnikowych na DK10 - obwodnicy Recza -

wyniosło 6 585 pojazdów na dobę, czyli poziom zbliżony do pomiaru z lat 2020/2021. Na drodze wojewódzkiej nr 151 natężenie ruchu w pomiarze 2020/2021 wynosiło 2 459 pojazdów na dobę na odcinku Recz–Choszczno oraz 855 pojazdów na dobę na odcinku Recz–Węgorzyno.

Istotną szansą rozwojową będzie realizacja drogi ekspresowej S10, której odcinki przebiegające przez gminę Recz planowane są do otwarcia w 2028 r. Nowa trasa powinna przejąć znaczną część ruchu tranzytowego z obecnej DK10, poprawić bezpieczeństwo komunikacyjne, ograniczyć ruch ciężki w centrum miasta oraz wzmocnić dostępność gminy w układzie regionalnym i krajowym. Po oddaniu S10 dotychczasowy przebieg DK10 ma zostać przeklasyfikowany do kategorii drogi wojewódzkiej.

Jednym z najważniejszych problemów infrastrukturalnych jest niewystarczająco rozwinięta sieć chodników, szczególnie na terenach wiejskich. W sołectwach Jarostowo, Rajsko, Rybaki i Sicko chodniki nie występują w ogóle, a w części pozostałych miejscowości ich długość w przeliczeniu na mieszkańca jest niższa od średniej gminnej. Dodatkowym wyzwaniem jest całkowity brak dróg dla rowerów (według danych BDL GUS za 2024 r. w gminie Recz nie ma infrastruktury rowerowej). Ogranicza to bezpieczeństwo pieszych i rowerzystów, utrudnia codzienną mobilność oraz zwiększa zależność mieszkańców od samochodu i transportu prywatnego.

2.3.4. Infrastruktura techniczna

Infrastruktura techniczna gminy Recz zapewnia mieszkańcom dostęp do podstawowych usług komunalnych. Poziom wyposażenia w sieci techniczne jest niższy od poziomu województwa zachodniopomorskiego. W 2024 r. z wodociągu korzystało ok. 90,0% mieszkańców gminy, z kanalizacji 75,4%, a z sieci gazowej 46,3%. Dla porównania w województwie zachodniopomorskim wskaźniki te wynosiły odpowiednio: 96,4%, 81,5% i 64,2%, a w powiecie choszczeńskim: 92,4%, 78,2% i 53,1%. Deficyty występują w szczególności na terenach wiejskich.

System zaopatrzenia w wodę obsługiwany jest przez Zakład Usługowo-Handlowy „Komunalnik" Sp. z o.o. w Reczu. Na terenie gminy funkcjonuje siedem stacji uzdatniania wody: w Reczu, Pamięcinie, Pomieniu, Słutowie, Sokolińcu, Suliborzu i Kraśniku. Dodatkowo działa sieć wodociągowa Suliborek – Ferma Suliborek. Na obszarze gminy znajduje się 14 studni publicznych, w tym 9 w mieście Recz, a dla wszystkich ujęć wód wyznaczono strefy ochrony pośredniej.

Gospodarka ściekowa opiera się na systemie kanalizacji sanitarnej oraz oczyszczalniach ścieków. Główna oczyszczalnia znajduje się przy w Reczu, a dodatkowe oczyszczalnie funkcjonują w Lubieniowie i Rybakach. Dostęp do sieci kanalizacyjnej posiada jednak tylko ok. 75,4% mieszkańców, część gospodarstw nadal korzysta z rozwiązań indywidualnych. Ograniczony dostęp do kanalizacji oraz potrzeba modernizacji sieci komunalnej stanowią jedne z istotnych barier rozwojowych gminy, wpływając na jakość życia, koszty utrzymania infrastruktury oraz możliwości rozwoju osadnictwa i działalności gospodarczej.

Na terenie miasta Recz funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych. W gminie nie ma składowisk odpadów, a odbiór odpadów realizowany jest przez podmiot zewnętrzny wyłaniany w drodze przetargu. Odsetek odpadów zbieranych selektywnie wzrósł z 24,3% w 2018 r. do 36,5% w 2024 r., choć w ostatnich latach utrzymywał się na zbliżonym poziomie, bez wyraźnego dalszego wzrostu, co uwidacznia potrzebę dalszej edukacji ekologicznej i prowadzenia działań ograniczających ilość odpadów zmieszanych.

System elektroenergetyczny gminy tworzą linie wysokiego napięcia 110 kV, linie średniego napięcia 15 kV oraz sieci niskiego napięcia 0,4 kV wraz ze stacjami transformatorowymi. Kluczowym elementem jest GPZ Recz 110/15 kV. Na terenie gminy nie występują linie przesyłowe najwyższych napięć 220 kV i 400 kV, natomiast wzdłuż istniejących linii obowiązują pasy technologiczne ograniczające możliwości zagospodarowania terenów sąsiednich.

Dostęp do gazu jest wyraźnie zróżnicowany przestrzennie. Przez teren gminy nie przebiega sieć gazowa wysokiego ciśnienia, a zaopatrzenie w gaz realizowane jest głównie przez sieci średniego i niskiego ciśnienia funkcjonujące na terenie miasta Recz. Stopień gazyfikacji gospodarstw domowych w mieście wynosi ok. 86%, natomiast na terenach wiejskich sieć gazowa nie występuje. Średni odsetek osób korzystających z sieci gazowej w gminie wynosi 46,3%. Ograniczona gazyfikacja obszarów wiejskich sprzyja utrzymywaniu indywidualnych źródeł ciepła, często opartych na paliwach stałych.

Samorząd mierzy się z wyzwaniem dalszej modernizacji infrastruktury energetycznej, ograniczania niskiej emisji oraz poprawy efektywności energetycznej budynków, zwłaszcza tam, gdzie dominują indywidualne źródła ogrzewania.

2.3.5. Dostęp do Internetu

Dostęp do Internetu w gminie Recz jest jednym z ważnych czynników wpływających na jakość życia mieszkańców, atrakcyjność osiedleńczą, warunki prowadzenia działalności gospodarczej, edukację, pracę zdalną oraz dostęp do usług cyfrowych. Na terenie gminy znajduje się 1 097 punktów adresowych. Według danych na koniec września 2025 r. w zasięgu stacjonarnego dostępu do usług szerokopasmowych znajdowało się 809 punktów adresowych, natomiast 288 pozostawało poza zasięgiem.

Przy stosunkowo dobrych parametrach jakościowych istniejącej infrastruktury telekomunikacyjnej, istotnym problemem pozostaje niepełne pokrycie gminy usługami szerokopasmowymi. Brak dostępu do Internetu szerokopasmowego dotyczy nadal 26,25% punktów adresowych w gminie. Zasięg rzeczywisty obejmuje 68,46% adresów, zasięg wyłącznie hurtowy 4,83%, a zasięg wyłącznie teoretyczny 0,46%.

W miejscach objętych zasięgiem jakość dostępnych usług jest wysoka. Najbardziej rozpowszechnioną przepustowością jest 2000 Mb/s, dostępna dla 77,01% punktów adresowych objętych zasięgiem. Usługi o przepustowości 100 Mb/s obejmują 11,62% adresów, natomiast dostęp do 1000 Mb/s posiada 3,58% punktów adresowych. Infrastruktura opiera się przede wszystkim na technologii radiowej FWA, która obejmuje 40,64% zasięgów, oraz sieciach światłowodowych - 39,67%. Znaczący udział mają także łącza

kablowe parowe miedziane - 19,69%, natomiast na terenie gminy nie występują sieci kablowe współosiowe miedziane.

W zakresie planowanych inwestycji komercyjnych nie zgłoszono przedsięwzięć obejmujących nowe punkty adresowe. Realizowany jest projekt współfinansowany ze środków publicznych w ramach FERC, obejmujący 251 punktów adresowych, którego beneficjentem jest spółka E-CHO.

2.3.6. Odnawialne Źródła Energii

Gmina posiada korzystne uwarunkowania do rozwoju odnawialnych źródeł energii, szczególnie w zakresie energetyki słonecznej, wiatrowej oraz wykorzystania biomasy. Potencjał ten wynika zarówno z warunków klimatycznych, jak i rolniczo-leśnego charakteru gminy, który sprzyja poszukiwaniu lokalnych, rozproszonych i niskoemisyjnych źródeł energii.

Najbardziej rozwiniętym segmentem OZE jest energetyka słoneczna. Warunki nasłonecznienia wynoszą około 1 800–1 850 godzin rocznie, co sprzyja rozwojowi instalacji fotowoltaicznych. Oprócz mikroinstalacji funkcjonujących przy gospodarstwach domowych, na terenie gminy działają farmy fotowoltaiczne zlokalizowane w Rajsku i Żeliszewie. Łączna moc istniejących instalacji fotowoltaicznych przekracza 30 MW. W Żeliszewie funkcjonują dwie instalacje o mocy po 0,996 MW, natomiast w Rajsku działają większe instalacje o mocach: 7,989 MW, 7,989 MW, 5,992 MW i 6,590 MW.

Gmina posiada również dobre warunki dla rozwoju energetyki wiatrowej. Potencjał energii wiatru szacowany jest na około 1 250 kWh/m² rocznie. Aktualnie na terenie gminy nie funkcjonują elektrownie wiatrowe.

Wydane pozwolenia na budowę biogazowni stanowią dobry przykład i szansę rozwoju dla lokalnego systemu ciepłowniczego w kolejnych latach w oparciu o biomasę, co ma szczególnie znaczenie w kontekście rolniczo-leśnego charakteru gminy. Pozyskanie i wykorzystanie biomasy może być jednym z elementów lokalnej gospodarki obiegu zamkniętego i ograniczania zależności od paliw kopalnych. Na terenie gminy nie funkcjonują elektrownie wodne. Istnieje natomiast możliwość wykorzystania energii geotermalnej za pomocą pomp ciepła.

Rozwój OZE ma dla gminy znaczenie nie tylko środowiskowe, ale również gospodarcze i społeczne, przekładając się na ograniczanie emisji zanieczyszczeń, poprawę jakości powietrza, wzrost bezpieczeństwa energetycznego oraz obniżanie kosztów energii w budynkach publicznych i gospodarstwach domowych. Jest to szczególnie ważne w kontekście niskiej emisji, wynikającej m.in. z wykorzystywania indywidualnych źródeł ogrzewania opalanych paliwami stałymi oraz ograniczonej skali termomodernizacji części zasobów mieszkaniowych.

2.3.7. Jakość powietrza i klimat

Gmina Recz położona jest w obrębie pomorskiego regionu klimatycznego, który cechuje się umiarkowanym i stosunkowo łagodnym klimatem, pozostającym pod wpływem mas powietrza oceanicznego oraz oddziaływania Morza Bałtyckiego. Charakterystyczne są chłodne lata oraz łagodne i długie zimy. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi około 8°C, średnia temperatura stycznia około 0°C, a lipca około 17°C. Okres wegetacyjny trwa przeciętnie 225–235 dni, a roczna suma opadów wynosi 700–750 mm, co tworzy umiarkowanie korzystne warunki dla rolnictwa i ekosystemów leśnych.

Korzystnym uwarunkowaniem lokalnym jest stosunkowo dobra wietrzność obszaru. Średnia prędkość wiatru wynosi około 8 m/s, a sezonowy układ kierunków wiatru sprzyja ograniczaniu długotrwałego zalegania zanieczyszczeń powietrza. Dodatkowo duży udział terenów leśnych częściowo łagodzi negatywne skutki emisji i wzmacnia odporność środowiskową gminy.

Pod względem oceny jakości powietrza Recz znajduje się w strefie zachodniopomorskiej PL3203, dla której monitorowane są m.in. pyły zawieszone PM10 i PM2,5, benzo(a)piren, dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, ozon oraz metale ciężkie. Najważniejszym lokalnym problemem pozostaje emisja zanieczyszczeń pochodzących z indywidualnych źródeł ogrzewania, szczególnie tam, gdzie wykorzystywane są paliwa stałe.

Na jakość powietrza wpływa także stan techniczny zasobu mieszkaniowego. Znaczna część budynków nie została poddana kompleksowej termomodernizacji, co powoduje wysokie zapotrzebowanie na energię cieplną i zwiększa koszty ogrzewania. W połączeniu z ograniczonym poziomem gazyfikacji terenów wiejskich sprzyja utrzymywaniu zjawiska niskiej emisji. Barierą dla poprawy sytuacji jest również ograniczona skala wykorzystania odnawialnych źródeł energii przez mieszkańców, wynikająca m.in. z kosztów inwestycji.

W kontekście zmian klimatu gmina Recz jest szczególnie podatna na susze rolnicze i hydrologiczne. Rosnące ryzyko niedoborów wody wymaga wzmacniania działań retencyjnych, ochrony terenów podmokłych, dolin rzecznych i mokradeł oraz racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi, co ma znaczenie zarówno dla rolnictwa, jak i dla stabilności ekosystemów i jakości życia mieszkańców.

2.3.8. Ochrona środowiska przyrodniczego gminy

Obszar gminy wyróżnia się bardzo wysokim udziałem obszarów cennych przyrodniczo objętych ochroną prawną, obejmującą zarówno formy krajowe, jak i europejską sieć Natura 2000, a ich udział w powierzchni gminy, bez uwzględnienia obszarów Natura 2000, wynosi 64,7%. Lokalne zasoby przyrodnicze mają duże znaczenie dla rozwoju przestrzennego, środowiskowego i rekreacyjnego gminy.

Najważniejsze formy ochrony przyrody na terenie gminy to rezerwat przyrody „Grądowe Zbocze", Obszar Chronionego Krajobrazu Choszczno–Drawno oraz obszary Natura 2000: Dolina Iny koło Recza, Pojezierze Ińskie, Uroczyska Puszczy Drawskiej, Lasy Puszczy nad Drawą i Ostoja Ińska. Obejmują one przede wszystkim kompleksy leśne, doliny rzeczne,

siedliska wodne, torfowiskowe i podmokłe oraz tereny ważne dla bytowania ptaków i innych gatunków chronionych.

Szczególne znaczenie mają użytki ekologiczne, chroniące niewielkie, ale bardzo cenne fragmenty lokalnego środowiska. Należą do nich m.in. Wełniankowy Mszar, obejmujący obszar torfowiskowy z roślinnością bagienną i stanowiskami wełnianki, Lubieniowskie Rosiczki, chroniące stanowiska rosiczki i roślinność torfowiskową, a także Niebieski korytarz ekologiczny koryta rzeki Iny, istotny dla zachowania ciągłości ekologicznej i ochrony siedlisk wodnych. Na terenie gminy występują także pomniki przyrody, w tym okazałe drzewa, aleje, grupy drzew oraz obiekty przyrody nieożywionej.

Ochrona środowiska przyrodniczego pełni w gminie podwójną funkcję: zabezpiecza najcenniejsze zasoby przyrodnicze, krajobrazowe i siedliskowe, wzmacnia retencję, bioróżnorodność oraz odporność gminy na skutki zmian klimatu, a także wpływa na sposób zagospodarowania przestrzeni i wymaga ostrożnego planowania inwestycji, tak aby rozwój mieszkaniowy, gospodarczy, turystyczny i infrastrukturalny nie prowadził do degradacji zasobów, które stanowią jedną z najważniejszych przewag konkurencyjnych gminy.

2.3.9. Planowanie przestrzenne i rewitalizacja

Jednym z najważniejszych wyzwań planistycznych i rozwojowych jest bardzo niski poziom pokrycia gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Obowiązujące plany obejmują jedynie punktowo rozmieszczone obszary miasta i gminy, a ich łączna powierzchnia stanowi ok. 0,4% powierzchni gminy. Jest to wartość zdecydowanie niższa niż średnia dla grupy porównawczej, wynosząca 36,6%, co ogranicza możliwość aktywnego kształtowania polityki przestrzennej i prowadzenia długofalowej polityki rozwoju.

Plan Ogólny, w kolejnych latach odegra kluczową rolę w uporządkowaniu struktury osadniczej, określeniu kierunków rozwoju funkcji mieszkaniowych, gospodarczych i infrastrukturalnych oraz w zabezpieczeniu najcenniejszych zasobów środowiskowych i krajobrazowych gminy. Równolegle konieczne będzie stopniowe zwiększanie powierzchni objętej miejscowymi planami, zwłaszcza na terenach przewidzianych pod rozwój zabudowy mieszkaniowej, działalności gospodarczej, usług publicznych i infrastruktury technicznej.

Rozbudowany system obszarów chronionych sprzyja zachowaniu wysokiej jakości środowiska i bioróżnorodności, ograniczając jednocześnie możliwości lokalizacji części inwestycji. Polityka przestrzenna wymaga łączenia rozwoju osadnictwa, gospodarki i infrastruktury z ochroną zasobów przyrodniczych oraz krajobrazu rolniczo-leśnego.

Ważnym elementem polityki przestrzennej jest rewitalizacja historycznego centrum Recza. Obszar ten koncentruje funkcje administracyjne, usługowe, społeczne i kulturalne, stanowiąc jednocześnie miejsce kumulacji problemów społecznych, przestrzennych i technicznych. Z tego względu centrum miasta powinno stać się kluczowym obszarem koncentracji działań rozwojowych, łączących poprawę jakości przestrzeni publicznych, ochronę dziedzictwa

kulturowego, wzmacnianie funkcji społecznych oraz aktywizację mieszkańców i lokalnej przedsiębiorczości.

2.4. Wyniki badań opinii społecznej

2.4.1. Badanie opinii mieszkańców

Badanie opinii mieszkańców gminy Recz stanowi ważne uzupełnienie diagnozy statystycznej, prezentując, jak mieszkańcy oceniają codzienne warunki życia, najważniejsze problemy oraz oczekiwane kierunki rozwoju.
W badaniu udział wzięło 129 respondentów. wyniki badania w dużej mierze pokazują perspektywę osób aktywnych zawodowo, zakładających rodziny i bezpośrednio oceniających warunki życia oraz rozwoju w gminie. W strukturze odpowiedzi dominowały kobiety - 54,3%, mężczyźni stanowili 36,4%, a 9,3% osób nie podało płci. Najliczniejszą grupą były osoby w wieku 31–45 lat - 52,7% respondentów, oraz osoby w wieku 20–30 lat - 22,5%.

Mieszkańcy lepiej oceniają atrakcyjność gminy rozumianą jako walory przyrodnicze, estetyczne, kulturowe i zabytkowe niż jej funkcję jako miejsca do życia i rozwoju. Atrakcyjność gminy uzyskała średnią ocenę 3,25 w skali 1–5, przy czym 43,4% respondentów wystawiło oceny pozytywne. Znacznie słabiej oceniono Recz jako dobre miejsce do życia i rozwoju - średnia wyniosła jedynie 2,59, a tylko 20,9% badanych oceniło badane zagadnienie pozytywnie.

Najwyżej oceniane obszary dotyczą przede wszystkim więzi społecznych, bezpieczeństwa i lokalnych relacji. Najlepiej w oenie mieszkańców wypadł poziom bezpieczeństwa - średnia 3,18, więzi rodzinne i kultywowanie tradycji lokalnych - 3,13, oraz relacje społeczne z sąsiadami, przyjaciółmi i znajomymi - 2,97, co pozwala sądzić, iż jednym z ważniejszych zasobów gminy jest kapitał społeczny: przywiązanie do miejsca, poczucie wspólnoty i lokalne relacje. Umiarkowane oceny otrzmyały takie obszary badawcze jak: jakość pracy samorządu lokalnego, infrastrukturę kultury i rozrywki oraz usługi społeczne i opiekuńcze.

Największym problemem wskazywanym przez mieszkańców jest lokalny rynek pracy. Dostępność atrakcyjnych ofert pracy jest oceniana bardzo nisko: średnio 1,40, a 90,7% respondentów oceniło ten obszar negatywnie. Równie słabo oceniono wysokość zarobków i płac na lokalnym rynku pracy - średnia 1,78, przy 82,9% ocen negatywnych. Nisko oceniono także warunki do rozwoju przedsiębiorczości - średnia 1,93, przy 69,0% ocen negatywnych. W pytaniach otwartych problem pracy, niskich zarobków i braku perspektyw zawodowych pojawił się w około 38,8% odpowiedzi.

Drugim ważnym obszarem problemowym jest dostępność komunikacyjna, która uzyskała średnią ocenę 2,23, a 64,3% respondentów oceniło ją negatywnie. Podobnie oceniono możliwości dojazdu do okolicznych miejscowości i większych miast - średnia 2,27, również przy 64,3% ocen negatywnych. Ograniczona mobilność mieszkańców wpływa na dostęp do

pracy, edukacji, usług, opieki zdrowotnej i kultury, a tym samym bezpośrednio obniża jakość życia w gminie.

Mieszkańcy wskazują także na potrzebę rozwoju oferty dla młodzieży, kultury, rekreacji i miejsc integracji. Wskazywano m.in. na potrzebę miejsc spotkań dla młodzieży, oferty kulturalnej i rekreacyjnej, kawiarni, kina, wydarzeń oraz przestrzeni integrujących mieszkańców. Ważnymi problemami dla społeczności lokalnej są również: zły stan dróg, chodników i brak infrastruktury rowerowej, problemy mieszkaniowe, estetyka i jakość przestrzeni publicznych oraz komunikacja między sołectwami a miastem.

Kolejnymi bardzo wysoko plasującymi się potrzebami są: poprawa promocji gminy i regionu - 89,1% odpowiedzi pozytywnych, atrakcyjna oferta kulturalna i spędzania czasu wolnego - 89,1%, oraz pełniejsze włączenie mieszkańców w procesy planowania, decydowania i zarządzania samorządowego - 89,1%. Mieszkańcy oczekują nie tylko inwestycji infrastrukturalnych, ale także większej otwartości samorządu, lepszej komunikacji, promocji gminy oraz tworzenia atrakcyjnej oferty społecznej i kulturalnej.

Bardzo silne poparcie uzyskały również: budowa infrastruktury rowerowej - 88,4%, poprawa dostępności połączeń komunikacyjnych - 88,4%, poprawa warunków środowiskowych - 88,4%, oferta dla młodych - 88,4%, zwiększenie atrakcyjności turystycznej - 87,6%, poprawa planowania przestrzennego - 87,6%, oraz wsparcie budownictwa mieszkaniowego - 86,0%.

Wysokie poparcie otrzymały także działania z zakresu opieki zdrowotnej - 84,5%, usług komunalnych - 81,4%, pomocy społecznej - 81,4%, budowania tożsamości lokalnej - 81,4%, adaptacji do zmian klimatu - 79,8%, infrastruktury sportowej i rekreacyjnej - 79,8%, wsparcia gospodarstw rolnych - 79,1%, infrastruktury gminnej - 78,3%, oraz opieki nad dziećmi - 77,5%.

Najniżej, choć nadal z przewagą odpowiedzi pozytywnych, oceniono potrzebę poprawy bezpieczeństwa - 73,6% oraz poprawy oferty edukacyjnej - 72,9%. Nie oznacza to, że te obszary nie są ważne, lecz że na tle bardzo silnie odczuwanych problemów pracy, dróg, przedsiębiorczości i komunikacji mają nieco niższą rangę pilności.

W odpowiedziach pojawiały się również problemy związane z estetyką, zielenią, czystością i jakością przestrzeni publicznych (ok. 12,4% odpowiedzi). Mniejsza część odpowiedzi dotyczyła infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, poziomu usług komunalnych, a także kwestii związanych z nadużywaniem alkoholu, narkotykami, bezpieczeństwem i ładem społecznym.

2.4.2. Badanie warunków rozwoju przedsiębiorczości

Badanie warunków rozwoju przedsiębiorczości pokazuje, że gmina podejmuje działania wspierające lokalną aktywność gospodarczą przede wszystkim o charakterze informacyjnym i doraźnym. W strukturze urzędu funkcjonuje stanowisko ds. rolnictwa i działalności gospodarczej, a przedsiębiorcom udostępniane są informacje dotyczące możliwości pozyskiwania dofinansowań, aktualnych naborów oraz wsparcia oferowanego przez instytucje rynku pracy, LGD i inne podmioty zewnętrzne. Gmina dysponuje także ofertą

nieruchomości przeznaczonych pod aktywność gospodarczą oraz możliwością stosowania instrumentów podatkowych, takich jak ulgi, umorzenia czy rozłożenie płatności.

Współpraca z przedsiębiorcami nie ma jeszcze trwałej, zinstytucjonalizowanej formy. W gminie nie funkcjonuje stała rada gospodarcza ani komisja rady miejskiej przypisana bezpośrednio do spraw rozwoju przedsiębiorczości. Nie prowadzi się również regularnych badań potrzeb przedsiębiorców, monitoringu kondycji lokalnych firm, analizy barier rozwoju ani oceny satysfakcji z jakości obsługi administracyjnej. Samorząd dysponuje ograniczoną wiedzę o bieżącej sytuacji firm, ich planach inwestycyjnych, potrzebach kadrowych, infrastrukturalnych i rozwojowych.

Ważnym elementem lokalnego potencjału gospodarczego są działający na terenie gminy pracodawcy prywatni i publiczni. W diagnozie wskazano m.in. firmy Innotec Sp. z o.o., Alutec Sp. z o.o. oraz Remor Solar Polska, a także administrację publiczną, szkołę, ośrodek pomocy społecznej jako istotnych pracodawców lokalnych. Zainteresowanie podejmowaniem działalności gospodarczej i inwestowaniem w gminie ze strony mieszkańców i lokalnych przedsiębiorców ocenia się jako małe, a ze strony inwestorów zewnętrznych (krajowych) jako średnie.
Gmina nie ma jednoznacznie zdefiniowanych kluczowych branż gospodarczych ani obszarów strategicznego wsparcia przedsiębiorczości. Rozwój gospodarczy gminy hamowany jest również przez deficyt terenów inwestycyjnych, znaczną ilość obszarów chronionych, w których obowiązują obostrzenia ograniczające lokowanie i rozwój przedsiębiorstw.

2.5. Kluczowe potencjały rozwojowe gminy

Gmina Recz dysponuje różnorodnymi zasobami własnymi, które można uznać za lokalne mocne strony i przewagi. Oparcie rozwoju gminy o lokalne potencjały endogenne, będzie stanowić siłę napędową przyszłych zmian. Należą do nich:

1. Położenie i dostępność komunikacyjna

- położenie przy drodze krajowej nr 10 oraz linii kolejowej nr 403,
- powiązanie komunikacyjne z Choszcznem, Stargardem, Szczecinem, Wałczem, Piłą, Bydgoszczą i innymi ośrodkami,
- perspektywa wzrostu znaczenia komunikacyjnego gminy w związku z budową drogi S10,
- możliwość rozwoju funkcji transportowych, logistycznych, usługowych i inwestycyjnych wzdłuż głównych osi komunikacyjnych.

Potencjał ten wzmacnia atrakcyjność inwestycyjną, dostępność do rynku pracy, mobilność mieszkańców oraz pozycję Recza jako lokalnego ośrodka obsługi.

2. Recz jako lokalne centrum usługowe

- Miasto Recz pełni funkcję centrum administracyjnego, edukacyjnego, usługowego i społecznego dla całej gminy. Koncentrują się tu podstawowe usługi publiczne, handel, edukacja, kultura, sport i podstawowe usługi zdrowotne.
- Dalsze wzmacnianie funkcji centrotwórczej Recza sprawi, iż miasto ma szansę stać się lokalnym centrum życia społecznego, miejscem spotkań, aktywności lokalnej, kultury, rekreacji, świadczenia usług publicznych i rynkowych, oraz rozwoju małej przedsiębiorczości, a także obsługi sołectw.

3. Dziedzictwo historyczne i krajobraz kulturowy

- średniowieczny układ urbanistyczny miasta, wraz z zachowanymi murami obronnymi, basztami, Bramą Choszczeńską, Basztą Drawieńską, kościół parafialny pw. Chrystusa Króla,
- położenie na historycznej trasie Via Marchonis,
- zabytkowe kościoły wiejskie, zespoły folwarczne, pałacowo-parkowe, dawne cmentarze i historyczne układy wsi.

Dziedzictwo historyczne i kulturowe Recza może być podstawą budowania lokalnej tożsamości, promocji gminy, edukacji regionalnej, turystyki kulturowej.

4. Potencjał przyrodniczy i krajobrazowy

- Rolniczo-leśny krajobraz gminy, oraz znaczny udział terenów otwartych i przyrodniczo cennych, takich jak: dolina Iny, Reczanka (Kanał Słutowo), jeziora Rajsko i Cedynia, rezerwat przyrody „Grądowe Zbocze" z połaciami czosnku niedźwiedziego, obszary Natura 2000, mokradła, torfowiska, korytarze ekologiczne, lasy, tereny zieleni – stanowią jeden z najsilniejszych zasobów gminy.
- Historia Recza w połączeniu z walorami przyrodniczymi doliny Iny, lasów i jezior, możliwość tworzenia tras tematycznych, spacerów historycznych, szlaków rowerowych, oferty edukacji regionalnej i wydarzeń lokalnych, stwarzają potencjał do rozwoju turystyki kulturowej, rowerowej, pieszej, przyrodniczej, edukacyjnej i rodzinnej.

Turystyka nie powinna być traktowana jako główny motor gospodarki, ale jako ważna funkcja uzupełniająca: wspierająca lokalne usługi, gastronomię, produkty lokalne, rekreację i promocję gminy. Czynniki te mogą również wspierać edukację ekologiczną, retencję, adaptację do zmian klimatu, a tym samym wpływać na poprawę jakości życia mieszkańców.

5. Zasoby rolne, leśne, produkty lokalne

- Duży udział gruntów rolnych i lasów, umiarkowanie korzystne warunki do produkcji rolnej, dają możliwość rozwoju krótkich łańcuchów dostaw, lokalnej produkcji żywności, rozwoju małego przetwórstwa, sprzedaży bezpośredniej i agroturystyki, w połączeniu z edukacją przyrodniczą, turystyką i produktami regionalnymi.

6. Odnawialne źródła energii, transformacja energetyczna

- funkcjonujące farmy fotowoltaiczne, oparte o lokalne walory klimatyczne umożliwiające rozwój energetyki słonecznej, są ważnym zasobem lokalnego systemu energetycznego, a niewykorzystanym dotąd potencjałem jest energetyka wiatrowa,
- możliwość wykorzystania biomasy, pochodzącej z produkcji rolnej,
- możliwości dalszego rozwoju energetyki rozproszonej, OZE na budynkach publicznych, magazynowania energii i poprawy efektywności energetycznej, wspierającej transformację energetyczną, przyczyniającej się do ograniczania niskiej emisji.

7. Lokalne wydarzenia kulturalne, integracyjne

- Piknik Recki, Jarmark Bożonarodzeniowy, święto plonów, „Noc Poetów", wydarzenia sportowe, kolarskie i gravelowe, a także działalność MGOKiS, biblioteki tworzą lokalny koloryt gminy, a także integrują mieszkańców i promują gminę na zewnątrz. Przy bardziej efektywnym powiązaniu z turystyką, lokalną żywnością, dziedzictwem kulturowym mogą stać się rozpoznawalnym elementem marki Recza.

8. Potencjał osiedleńczy

- Przestrzeń do rozwoju zabudowy mieszkaniowej, rewitalizacja przestrzeni publicznych, poprawa ładu przestrzennego, rozwój zewnętrznych połączeń komunikacyjnych w powiązaniu ze spokojnym, małomiasteczkowym charakterem gminy, bliskość przyrody, terenów zieleni i podstawowych usług publicznych przyczyniają się do budowania wizerunku Recza jako miejsca do życia, osiedlania się w szczególności dla rodzin, osób pracujących hybrydowo, seniorów i osób szukających niższych kosztów życia poza większymi miastami.

9. Rozwój cyfrowy gminy

- Dobre parametry Internetu tam, gdzie infrastruktura jest dostępna, realizowane projekty obejmujące kolejne punkty adresowe, stwarzają możliwości rozwoju usług cyfrowych, pracy zdalnej, edukacji online, e-administracji i promocji gospodarczej, wpływa na wzmocnienie atrakcyjności osiedleńczej, edukacyjnej i gospodarczej gminy.

Gmina Recz znajduje się w Specjalnej Strefie Włączenia, co stwarza możliwość koncentracji wsparcia publicznego na obszarach wymagających interwencji i wzmacnia szanse na finansowanie działań społecznych, gospodarczych, infrastrukturalnych i środowiskowych, na pozyskiwanie środków, budowanie projektów partnerskich i argumentowanie potrzeb inwestycji w rozwój gminy. Sprzyja temu również stabilizacja sytuacji finansowej gminy.

Ponadto należy zwrócić uwagę również na aspekt gospodarczy. Do budowania potencjału gospodarczego Recza nie przyczyni się jeden, strategiczny duży sektor gospodarki, ale połączenie kilku różnych, mniejszych kierunków: lokalnej przedsiębiorczości, usług, przetwórstwa, logistyki, OZE, turystyki i rolnictwa.

Choć starzenie się mieszkańców jest wyzwaniem, może też stać się impulsem do budowy lokalnego systemu usług społecznych (*silver economy*), który poprawi jakość życia i stworzy nowe miejsca pracy w sektorze usług opiekuńczych. Istniejące instytucje lokalne mogą tworzyć fundament do rozwoju opieki środowiskowej, dziennych form wsparcia, aktywności seniorów i usług blisko miejsca zamieszkania.

2.6. Podsumowanie i wnioski z diagnozy

Przeprowadzona diagnoza obejmująca obszar społeczny, gospodarczy oraz środowiskowo-przestrzenny, umożliwia zidentyfikowanie szeregu uwarunkowań rozwojowych gminy, barier, problemów i potencjałów.

OBSZAR SPOŁECZNY

1. **Najważniejszym wyzwaniem społecznym gminy Recz jest depopulacja i starzenie się mieszkańców.** Gmina systematycznie traci mieszkańców, maleje liczba dzieci, młodzieży i osób w wieku produkcyjnym, a rośnie udział osób starszych. Proces ten wpływa na wszystkie najważniejsze obszary funkcjonowania gminy: rynek pracy, edukację, pomoc społeczną, ochronę zdrowia, transport, mieszkalnictwo i organizację usług publicznych.
2. **Osłabieniu ulega potencjał młodego pokolenia i zasobów pracy.** Spadek liczby osób młodych i młodych dorosłych ogranicza możliwości odnowy demograficznej, zakładania rodzin, rozwoju przedsiębiorczości oraz zasilania lokalnego rynku pracy, a szczególnie niekorzystny jest zmniejszanie się liczebności grup w wieku 20–34 lata.
3. **Gmina stoi przed coraz większą potrzebą rozwoju usług dla seniorów.** Wzrost liczby i udziału osób starszych oznacza narastające zapotrzebowanie na usługi zdrowotne, opiekuńcze, środowiskowe, transportowe i mieszkaniowe dostosowane do potrzeb seniorów. Funkcjonujące formy wsparcia, takie jak Korpus Wsparcia Seniorów, opaski bezpieczeństwa czy Środowiskowy Dom Samopomocy, są ważnym

zasobem, ale skala zmian demograficznych wskazuje na potrzebę dalszego rozwoju systemu opieki i wsparcia w miejscu zamieszkania.

4. **Zmniejszenie liczby osób korzystających z pomocy społecznej, zróżnicowanie problemów społecznych.** Spadek liczby beneficjentów świadczeń może wynikać zarówno z poprawy sytuacji dochodowej części gospodarstw domowych, jak i ze zmian demograficznych, migracji oraz zmniejszenia liczby dzieci i rodzin korzystających ze wsparcia. Jednocześnie narastają inne typy potrzeb: opieka nad seniorami, wsparcie rodzin w kryzysach opiekuńczo-wychowawczych, przeciwdziałanie samotności, zadłużeniu, problemom zdrowotnym i wykluczeniu transportowemu.

5. **Rynek pracy jest jednym z głównych czynników kształtujących sytuację społeczną mieszkańców.** Pomimo spadku bezrobocia, jego poziom pozostaje wysoki na tle województwa i kraju, a szczególny problem występuje wśród osób długotrwale bezrobotnych, kobiet oraz mieszkańców obszarów wiejskich. Brak atrakcyjnych miejsc pracy, niskie zarobki i ograniczone możliwości rozwoju zawodowego wpływają na decyzje migracyjne, niekorzystną sytuację rodzin, aspiracje młodych mieszkańców oraz postrzeganie gminy jako miejsca do życia.

6. **Mieszkańcy dostrzegają walory gminy, ale słabiej oceniają ją jako miejsce do życia i rozwoju.** W badaniu społecznym atrakcyjność przyrodnicza, kulturowa i estetyczna gminy została oceniona wyżej niż codzienne warunki życia. Widoczny jest istotny rozdźwięk między potencjałem miejsca a doświadczeniem mieszkańców, którzy wskazują na deficyty związane z pracą, komunikacją, ofertą dla młodych, mieszkaniami, usługami i jakością przestrzeni publicznych.

7. **Istotnym problemem społecznym jest ograniczona atrakcyjność gminy dla młodych rodzin.** Brak żłobka, ograniczona dostępność mieszkań, słaby lokalny rynek pracy, niewystarczająca oferta czasu wolnego dla młodzieży i problemy komunikacyjne mogą wzmacniać odpływ młodych osób oraz utrudniać decyzje o pozostaniu lub osiedlaniu się w gminie. Wzmocnienie polityki rodzinnej i osiedleńczej powinno być jednym z kluczowych kierunków działań rozwojowych.

8. **System edukacji funkcjonuje w warunkach presji demograficznej i rosnących kosztów.** Uwarunkowania te mają wpływ na spadek liczby najmłodszych roczników, mniejsza liczba uczniów klas pierwszych oraz niższy współczynnik skolaryzacji. Jednocześnie wyniki nauczania, szczególnie w zakresie kompetencji językowych, pokazują konieczność wzmacniania jakości nauczania, wyrównywania szans edukacyjnych i rozwijania oferty zajęć dodatkowych.

9. **Aktywność kulturalna i społeczna jest ważnym zasobem gminy i wymaga dalszego wsparcia.** W gminie funkcjonują instytucje kultury, organizacje, kluby sportowe, koła, zespoły i lokalni liderzy. Kultura wykazuje oznaki ożywienia, natomiast czytelnictwo i uczestnictwo w zorganizowanych formach sportu są słabsze niż dekadę temu.

Szczególnie ważne jest rozwijanie oferty dla dzieci, młodzieży, rodzin i seniorów oraz wykorzystywanie kultury, sportu i lokalnych wydarzeń jako narzędzi integracji społecznej.

10. **Dostępność usług publicznych jest zapewniana w stopniu podstawowym.** Gmina posiada podstawowe rozwiązania organizacyjne, koordynatora dostępności i część kanałów kontaktu. Nadal występują bariery architektoniczne, sensoryczne i informacyjno-komunikacyjne. Szczególne znaczenie ma poprawa dostępności budynków publicznych, oznakowania, informacji przestrzennej, obsługi osób z niepełnosprawnościami oraz procedur ewakuacyjnych.

11. **Problemy społeczne mają również wymiar przestrzenny.** Historyczne centrum Recza pełni ważną funkcję administracyjną, usługową, kulturalną i społeczną, ale jednocześnie jest obszarem wymagającym rewitalizacji i aktywizacji. Z kolei najmniejsze miejscowości i obszary wiejskie są bardziej narażone na marginalizację, ograniczony dostęp do usług, komunikacji publicznej, oferty społecznej i miejsc pracy. Polityka społeczna gminy powinna więc uwzględniać różnice między miastem a sołectwami.

12. **Warunki mieszkaniowe poprawiają się statystycznie, nie rozwiązują problemu atrakcyjności osiedleńczej.** Wzrost powierzchni mieszkaniowej przypadającej na mieszkańca wynika w dużej mierze z depopulacji i zmniejszania się liczby osób w gospodarstwach domowych, a nie z dynamicznego rozwoju budownictwa. Ograniczony i zadłużony zasób komunalny oraz niewystarczająca dostępność mieszkań mogą utrudniać zatrzymywanie młodych mieszkańców i zachęcenie nowych rodzin do osiedlenia się na terenie gminy.

13. **Bezpieczeństwo publiczne jest obszarem stabilnym.** Problemy zgłaszane przez mieszkańców dotyczą przede wszystkim bezpieczeństwa drogowego, porządku publicznego, zakłócania spokoju, spożywania alkoholu w przestrzeni publicznej oraz wybranych przestępstw pospolitych. W kontekście społecznym ważne jest łączenie działań porządkowych z profilaktyką uzależnień, wsparciem rodzin i aktywizacją młodzieży.

14. **Kapitał społeczny gminy jest realnym zasobem, konieczny jest rozwój instrumentów partycypacji i włączenia społecznego.** Mieszkańcy deklarują przywiązanie do relacji lokalnych, bezpieczeństwa, tradycji i wspólnotowości. Jednocześnie w badaniu społecznym wyraźnie pojawia się potrzeba większego udziału mieszkańców w planowaniu i partycypacji w zarządzaniu gminą, czego przejawem może być wzmocnienie dialogu społecznego i współpracy w działaniach samorządu i mieszkańców.

15. **Rozwój społeczny gminy zależy w dużej mierze od wzmacniania jakości życia i atrakcyjności osiedleńczej.** Kluczowe działania powinny obejmować zatrzymywanie

młodych mieszkańców, rozwój usług dla seniorów, poprawę dostępności usług publicznych, wspieranie rodzin, rozwój mieszkań i transportu, wzmacnianie edukacji, kultury, sportu oraz aktywizacji społecznej.

OBSZAR GOSPODARCZY

1. **Gospodarka lokalna charakteryzuje się ograniczoną dynamiką rozwoju.** Liczba podmiotów gospodarczych, utrzymuje się na podobnym poziomie, jednak nie jest odczuwalny wyraźny wzrost liczby firm ani też silny impuls rozwoju przedsiębiorczości, który mógłby istotnie zmienić sytuację rynku pracy i zwiększyć konkurencyjność gminy.

2. **Największym ograniczeniem gospodarczym jest słaby lokalny rynek pracy.** Mieszkańcy bardzo nisko oceniają dostępność atrakcyjnych ofert pracy, wysokość zarobków oraz warunki do rozwoju przedsiębiorczości. Rozwój gospodarczy to jednen z głównych priorytetów strategicznych gminy, szczególnie w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy, wspierania lokalnych firm oraz przyciągania inwestorów.

3. **Struktura lokalnej gospodarki opiera się przede wszystkim na mikroprzedsiębiorstwach i samozatrudnieniu.** Dominują firmy zatrudniające do 9 pracowników, natomiast liczba małych przedsiębiorstw jest ograniczona, a większe podmioty praktycznie nie występują. Taka struktura ma ograniczoną zdolność do generowania większej liczby miejsc pracy, wyższych wynagrodzeń i silniejszych impulsów rozwojowych.

4. **Gmina ma niewystarczającą liczbę silnych pracodawców lokalnych.** Brak dużych przedsiębiorstw oraz niewielka liczba podmiotów zatrudniających więcej niż kilka osób powodują, że mieszkańcy mają niewielkie możliwości zatrudnienia na miejscu. Wpływa to na codzienne dojazdy do pracy, odpływ młodych mieszkańców, niską atrakcyjność osiedleńczą oraz słabszą bazę dochodową gminy.

5. **Zmiany demograficzne coraz silniej ograniczają potencjał rynku pracy.** Spadek liczby osób w wieku produkcyjnym, odpływ młodych dorosłych i słaba zastępowalność pokoleniowa oznaczają, że gmina będzie dysponować coraz mniejszym zasobem pracowników. Może to utrudniać rozwój istniejących firm, przyciąganie nowych inwestycji oraz utrzymanie usług publicznych i lokalnych usług rynkowych.

6. **Sytuacja materialna mieszkańców poprawia się nominalnie, ale dochody nadal pozostają niższe niż średnia dla kraju.** Wzrost wynagrodzeń i dochodów podatkowych wskazuje na poprawę części wskaźników materialnych, jednak poziom płac pozostaje poniżej średniej krajowej. Część mieszkańców nadal może doświadczać ograniczeń ekonomicznych, zwłaszcza przy rosnących kosztach energii, usług komunalnych, mieszkań i transportu.

7. **Finanse gminy są jednym z obszarów poprawy i tworzą ważny potencjał rozwojowy.** W ostatnich latach wzrosły dochody budżetowe, poprawiła się zdolność inwestycyjna, a gmina zwiększyła skalę wydatków majątkowych. Jednocześnie wysoka aktywność inwestycyjna wymaga ostrożnego zarządzania finansami, ponieważ część inwestycji jest zależna od środków zewnętrznych, prowadząc do presji w wydatkach bieżących w kolejnych latach.

8. **Wzrost aktywności inwestycyjnej samorządu może poprawiać warunki rozwoju, ale wymaga też połączenia z aktywną polityką gospodarczą.** Inwestycje w infrastrukturę drogową, przestrzenie publiczne, obiekty sportowe, infrastrukturę komunalną czy dostępność komunikacyjną są ważnym czynnkiem rozwojowym. Konieczne jest prowadzenie aktywnej polityki gospodarczej związanej z budowaniem oferty inwestycyjnej, obsługą przedsiębiorców, promocją gospodarczą i planowaniem przestrzennym.

9. **Położenie komunikacyjne gminy jest ważnym atutem.** Droga krajowa nr 10, linia kolejowa, drogi wojewódzkie oraz przyszłe zmiany w układzie transportowym mogą wzmacniać atrakcyjność inwestycyjną gminy. Potencjał ten wymaga dodatkowego wsparcia poprzez przygotowanie terenów, spójnej oferty dla inwestorów, promocję i aktywne poszukiwanie partnerów gospodarczych.

10. **Lokalna polityka wspierania przedsiębiorczości ma obecnie głównie charakter informacyjny i doraźny.** Gmina posiada podstawowe instrumenty wsparcia, takie jak informowanie o dofinansowaniach, udostępnianie oferty nieruchomości czy stosowanie wybranych narzędzi podatkowych. Brakuje jednak bardziej systemowego podejścia: regularnego dialogu z przedsiębiorcami, monitoringu potrzeb firm, analizy barier rozwoju oraz identyfikacji branż o dużym potencjale.

11. **Rolnictwo, lokalna żywność i producenci lokalni mogą stać się jednym z kierunków rozwoju gospodarczego.** Rolniczo-leśny charakter gminy, lokalne gospodarstwa, stawy rybne, przetwórstwo, produkty ekologiczne, rękodzieło i małe usługi tworzą bazę do rozwoju krótkich łańcuchów dostaw, sprzedaży bezpośredniej, lokalnych targów, marki produktów lokalnych oraz powiązania gospodarki z turystyką i różnego rodzaju wydarzeniami.

12. **Turystyka ma potencjał uzupełniający, obecnie nie stanowi silnego obszaru rozwoju gospodarczego.** Gmina posiada zasoby kulturowe, historyczne i przyrodnicze. Brakuje jednak spójnego produktu turystycznego, rozpoznawalnej oferty, rozwiniętej bazy noclegowej, infrastruktury pobytowej oraz skutecznej promocji. Turystyka może wspierać lokalną gospodarkę w sposób uzupełniający, dzięki ofercie weekendowej, jednodniowej, kulturalnej, rekreacyjno-sportowej i innej.

13. **Zasoby przyrodnicze, kulturowe i społeczne wymagają przekształcenia w konkretne produkty lokalne.** Recz posiada wartościowe walory przyrodnicze, zabytki, lokalne wydarzenia, aktywnych mieszkańców, organizacje i lokalnych producentów. Obecnie jednak wiele z tych elementów funkcjonuje osobno i nie tworzy jeszcze spójnej oferty, która mogłaby przyciągać turystów, wspierać przedsiębiorców i wzmacniać promocję gminy. Istotnym jest łączenie tych zasobów w konkretne działania, np. lokalne wydarzenia, szlaki turystyczne, ofertę rekreacyjną, sprzedaż produktów lokalnych czy wspólną promocję gminy.

14. **Widoczna jest potrzeba mocnego powiązania rozwoju gospodarczego z polityką mieszkaniową, edukacyjną i społeczną.** Rynek pracy, przedsiębiorczość, mieszkalnictwo, edukacja, transport i oferta dla młodych są ze sobą ściśle powiązane. Bez poprawy warunków życia, dostępności mieszkań, jakości usług i oferty dla rodzin trudno będzie zatrzymać osoby w wieku produkcyjnym i przyciągać nowych mieszkańców, co wpłynie na trudności w rozwoju gospodarczym gminy.

15. **Szansą dla gminy jest aktywne wzmacnianie lokalnej gospodarki.**
W miarę możliwości i zasobów priorytetem powinny być: rozwój miejsc pracy, wspieranie mikro- i małych firm, przygotowanie oferty inwestycyjnej, lepsze wykorzystanie położenia komunikacyjnego, rozwój lokalnych produktów, wzmacnianie przedsiębiorczości mieszkańców, rozwój krótkich łańcuchów dostaw oraz budowanie spójnej oferty turystyczno-rekreacyjnej. Rozwój gospodarczy jest z kolei warunkiem ograniczania depopulacji, poprawy jakości życia i wzmacniania dochodów gminy.

OBSZAR PRZESTRZENNO-ŚRODOWISKOWY

1. **Środowisko przyrodnicze – zasoby i przyrodnicze uwarunkowania rozwoju**
Gmina posiada znaczące walory przyrodnicze wynikające z dużego udziału lasów, dolin rzecznych, terenów podmokłych oraz wysokiej różnorodności siedlisk przyrodniczych, które sprzyjają wzmacnianiu potencjału retencyjnego. Rolniczo-leśny charakter krajobrazu stanowi zasób rozwojowy dla funkcji turystycznych, rekreacyjnych i gospodarki opartej na zasobach środowiskowych. Ze względu na duży udział gleb średnich i słabszych klas bonitacyjnych obszar gminy wykazuje zwiększoną podatność na skutki susz, a możliwości rozwoju intensywnego rolnictwa jest ograniczona. Dobrej jakości zasoby wód podziemnych zwiększają bezpieczeństwo zaopatrzenia mieszkańców w wodę, konieczna jest ich ochrona przed presją działalności rolniczej i osadniczej.

2. **Zabytki i krajobraz kulturowy**
Dziedzictwo kulturowe stanowi jeden z najważniejszych endogenicznych potencjałów rozwojowych gminy, pozostaje niewystarczająco wykorzystanym czynnikiem rozwoju społeczno-gospodarczego i turystycznego. Szczególną wartość posiada historyczne centrum Recza z zachowanym średniowiecznym układem urbanistycznym i systemem

murów obronnych. Duża liczba zabytków sakralnych, zespołów pałacowo-folwarcznych oraz historycznych układów ruralistycznych tworzy potencjał dla rozwoju turystyki kulturowej i budowania lokalnej marki, przy czym znaczna część zabytków wymaga dalszych działań rewitalizacyjnych, konserwatorskich oraz nadawania nowych funkcji użytkowych.

3. **Komunikacja i transport**
   Dostępność transportowa to jedna z głównych barier rozwojowych gminy. Pomimo przebiegu drogi krajowej nr 10 i linii kolejowej nr 403 występuje problem niedostatecznej liczby połączeń autobusowych oraz brak integracji różnych środków transportu, co ogranicza mobilność mieszkańców. Istotnym problemem jest całkowity brak infrastruktury rowerowej oraz nierównomierny rozwój infrastruktury pieszej na obszarach wiejskich. Wysoki poziom uzależnienia mieszkańców od transportu indywidualnego zwiększa koszty mobilności i ogranicza dostępność usług publicznych. Kluczową szansą rozwojową będzie realizacja drogi ekspresowej S10 poprawiającej dostępność zewnętrzną gminy.
4. **Infrastruktura techniczna**
   Stopień wyposażenia mieszkańców w podstawową infrastrukturę techniczną jest dość wysoki, lecz plasuje się poniżej średniej wojewódzkiej. Priorytetowych działań wymaga dalsza rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenach wiejskich. Ograniczony poziom gazyfikacji obszarów wiejskich sprzyja utrzymywaniu indywidualnych źródeł ciepła opartych na paliwach stałych, konieczna jest pilna modernizacja infrastruktury energetycznej. Szansą na ograniczenie zanieczyszczenia powietrza jest rozbudowa systemów ciepłowniczych wykorzystujących biomasę.
5. **Dostęp do Internetu**
   Pomimo stosunkowo dobrych parametrów jakościowych istniejącej infrastruktury telekomunikacyjnej nadal ponad jedna czwarta punktów adresowych pozostaje poza zasięgiem szerokopasmowego Internetu. Problem wykluczenia cyfrowego dotyczy przede wszystkim rozproszonych obszarów wiejskich, a realizowane inwestycje współfinansowane ze środków publicznych mogą znacząco poprawić dostępność usług cyfrowych. Rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej pozostaje zatem ważnym czynnikiem zwiększania atrakcyjności osadniczej i inwestycyjnej gminy.
6. **Odnawialne źródła energii**
   Gmina posiada korzystne warunki dla rozwoju odnawialnych źródeł energii, szczególnie w zakresie energetyki słonecznej, a także energetyki wiatrowej, której potencjał obecnie nie jest w pełni wykorzystany. Istniejące farmy fotowoltaiczne stanowią jeden z najważniejszych elementów lokalnego potencjału energetycznego. Rozwój OZE wpłynie korzystnie na wzmocnienie bezpieczeństwa energetycznego gminy, wspierając proces transformacji energetycznej. Dalszy rozwój odnawialnych

źródeł energii powinien jednak uwzględniać uwarunkowania krajobrazowe i przyrodnicze.

7. **Jakość powietrza i klimat**
   Najważniejszym problemem środowiskowym jest emisja zanieczyszczeń pochodzących z indywidualnych źródeł ogrzewania. Niewystarczający poziom termomodernizacji budynków zwiększa też zapotrzebowanie na energię i koszty ogrzewania. Czynnikiem łagodzącym i częściowo ograniczającym negatywne skutki zanieczyszczeń powietrza jest duży udział terenów leśnych i dobra przewietrzalność obszaru. Gmina jest podatna na skutki zmian klimatu, szczególnie susze rolnicze i hydrologiczne. Rosnące ryzyko niedoborów wody wymaga rozwoju działań retencyjnych oraz ochrony terenów podmokłych.

8. **Ochrona środowiska przyrodniczego**
   Gmina wyróżnia się bardzo wysokim udziałem obszarów objętych ochroną przyrody, co stanowi jej istotny kapitał środowiskowy i sprzyja zachowaniu wysokiej jakości środowiska oraz bioróżnorodności. Zasoby przyrodnicze mogą stanowić podstawę rozwoju turystyki przyrodniczej i edukacji ekologicznej. Jednocześnie duży udział obszarów chronionych ogranicza możliwości lokalizacji części inwestycji i wymaga szczególnego uwzględniania aspektów środowiskowych w polityce rozwoju. Zachowanie ciągłości korytarzy ekologicznych oraz ochrona mokradeł i dolin rzecznych powinny pozostać jednym z priorytetów polityki przestrzennej.

9. **Planowanie przestrzenne i rewitalizacja**
   Jednym z najważniejszych problemów przestrzennych jest bardzo niski poziom pokrycia miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Ograniczona skala planowania miejscowego utrudnia skuteczne kształtowanie ładu przestrzennego oraz prowadzenie długofalowej polityki rozwoju. Wdrożenie Planu Ogólnego będzie kluczowe dla uporządkowania procesów przestrzennych i określenia kierunków rozwoju funkcjonalnego gminy. Konieczne jest stopniowe zwiększanie powierzchni objętej planami miejscowymi, szczególnie na terenach rozwojowych. Obszar rewitalizacji obejmujący historyczne centrum Recza, mimo koncentracji wielu problemów, stanowi stanowi najważniejszy obszar potencjalnej koncentracji działań rozwojowych. Rewitalizacja centrum miasta powinna łączyć poprawę jakości przestrzeni publicznych z ochroną dziedzictwa kulturowego oraz aktywizacją społeczno-gospodarczą mieszkańców.

3. Strategiczne ramy rozwoju

Struktura interwencji wyznacza strategiczne ramy rozwoju gminy i porządkuje logikę całej strategii. Obejmuje następujące poziomy:

a. wizję rozwoju gminy – opis pożądanego stanu gminy w przyszłości oraz kierunku jej rozwoju,
b. cele strategiczne – określone w wymiarach: społecznym, gospodarczym oraz środowiskowo-przestrzennym i klimatycznym, wraz ze wskazaniem ich powiązań z celami dokumentów strategicznych wyższego szczebla,
c. cele operacyjne, kierunki działań oraz preferowane rodzaje przedsięwzięć – stanowiące uszczegółowienie celów strategicznych i pokazujące, jakie działania, typy projektów powinny być realizowane, aby gmina mogła osiągnąć zakładaną wizję rozwoju,
d. kierunki działań wykraczające poza horyzont czasowy strategii – odnoszące się do długofalowych trendów i megatrendów krajowych oraz globalnych, które mogą w przyszłości wpływać na rozwój gminy.

3.1. Misja i wizja rozwoju gminy

Misja rozwoju gminy określa główną rolę i sposób działania gminy w realizacji wizji, jej tożsamość, wartości, aspiracje oraz rolę wobec mieszkańców i otoczenia, stanowiąc punkt wyjścia do formułowania wizji i celów strategicznych. Gmina Recz dąży do realizacji działań korzystnych społecznie i uzasadnionych ekonomicznie, zachowując troskę o zasoby naturalne i klimat.

Misja rozwoju gminy Recz

Konsekwentnie wzmacniamy jakość życia mieszkańców poprzez rozwój usług publicznych, mieszkalnictwa, infrastruktury, bezpiecznej mobilności, przedsiębiorczości oraz dostępnej przestrzeni wspólnej. Gmina chroni zasoby historyczne, przyrodnicze i społeczne, aby czerpiąc z nich, budować miejsce przyjazne rodzinom, młodzieży, seniorom, przedsiębiorcom i nowym mieszkańcom.

Wizja strategiczna rozwoju gminy określa pożądany obraz gminy w przyszłości. Przedstawia zasadność działań rozwojowych podejmowanych przez samorząd, mieszkańców i innych partnerów społeczno-gospodarczych, w oparciu o zasady i wartości jakie powinny im

towarzyszyć. Jest nadrzędnym celem strategicznym, do którego osiągnięcia powinna dążyć cała wspólnota samorządowa.

Wizja rozwoju gminy Recz

Recz - gmina dobra do życia, która rozwija swój potencjał w oparciu o dziedzictwo historyczne, bogactwo przyrody, atrakcyjne położenie i więzi lokalnej wspólnoty. To miejsce wspierające lokalną przedsiębiorczość, atrakcyjne, dostępne i zadbane - przyjazne wszystkim mieszkańcom.

Misja i wizja rozwoju gminy stanowią podstawę formułowania celów strategicznych oraz kierunków rozwoju lokalnej wspólnoty samorządowej.

3.2. Cele strategiczne i kierunki działań

Cele strategiczne, sformułowane w wymiarze społecznym, gospodarczym oraz środowiskowo-przestrzennych z uwzględnieniem aspektów klimatycznych, kierunki działań oraz preferowane rodzaje działań i przedsięwzięć tworzą spójną ścieżkę wdrażania strategii, wyznaczając główne pola aktywności samorządu i partnerów społeczno-gospodarczych.
Odpowiadają na zdiagnozowane wyzwania i bariery, uwzględniając krajowe i regionalne uwarunkowania rozwojowe. Preferowane działania stanowią katalog możliwych inicjatyw, zarówno planowanych, jak i pożądanych, które przyczyniają się do poprawy jakości życia mieszkańców i osiągnięcia zamierzonej wizji rozwoju gminy.

Strategia Rozwoju Gminy Recz na lata 2026-2036 jest zgodna z celami i kierunkami polityk krajowych, europejskich i regionalnych, zapewniając spójność działań na wszystkich poziomach zarządzania publicznego. Kierunki rozwoju gminy odzwierciedlają priorytety określone m.in. w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030, Polityce Spójności UE, strategiach wojewódzkich oraz programach sektorowych.
Integracja celów lokalnych z dokumentami wyższego rzędu gruntuje możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych, realizacji inwestycji oraz wdrażania działań wspierających rozwój gospodarczy, społeczny i środowiskowo-przestrzenny. W poniższych tabelach przedstawiono, powiązanie celów strategicznych i priorytetów rozwojowych gminy z nadrzędnymi politykami rozwoju (tab. 1).

Tabela 1. Cel strategiczny w obszarze społecznym

CEL STRATEGICZNY 1 **Wzmacnianie jakości życia i atrakcyjności osiedleńczej gminy poprzez rozwój dostępnych usług społecznych oraz aktywnej wspólnoty mieszkańców.**
Wzmacnianie atrakcyjności gminy jako miejsca do życia jest jednym z najważniejszych wyzwań rozwojowych gminy Recz, która nieustannie mierzy się z procesem depopulacji, odpływem młodych mieszkańców, starzeniem się społeczności lokalnej oraz rosnącym zapotrzebowaniem na usługi społeczne, opiekuńcze, edukacyjne, zdrowotne i inne. W warunkach malejącej liczby mieszkańców szczególnego znaczenia nabiera jakość codziennego życia przejawiająca się w dostępie do usług publicznych i rynkowych, ofercie dla dzieci i młodzieży, wsparciu rodzin, bezpieczeństwie seniorów, dostępności przestrzeni publicznych oraz możliwość aktywnego uczestnictwa w życiu lokalnej wspólnoty. Gmina posiada szereg potencjałów społecznych, przestrzennych i środowiskowych, które sprzyjają budowaniu atrakcyjności osiedleńczej, to m.in. spokojny charakter miejsca w otoczeniu zieleni, dostępność drogowa i kolejowa, podstawowa infrastruktura usług publicznych, aktywność instytucji kultury, sportu i edukacji. Ważnym zasobem jest również dziedzictwo historyczne, przyroda i małomiasteczkowy charakter Recza, które wzmacniają poczucie tożsamości, przywiązania do miejsca i wspólnotowości. Cel szczegółowy nr 1 obejmuje realizację działań na rzecz rodzin, dzieci, młodzieży, seniorów, osób samotnych, osób ze szczególnymi potrzebami oraz nowych mieszkańców gminy. Szczególne znaczenie ma tutaj rozwój mieszkalnictwa, dostępnych usług publicznych, edukacyjnych, społecznych, zdrowotnych, kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych, a także integracja mieszkańców i wzmacnianie aktywności obywatelskiej. Połączenie tych obszarów sprzyjać będzie wzmacnianiu wizerunku gminy jako miejsca przyjaznego do życia i osiedlania się.
Powiązanie z celami strategii i innych dokumentów wyższego rzędu
<u>Strategie i dokumenty na poziomie Unii Europejskiej</u> **Europejski filar praw socjalnych** • obszar 1: Równe szanse i dostęp do rynku pracy (edukacja, szkolenia, równość płci, aktywne wspieranie zatrudnienia) • obszar 3: Ochrona socjalna i integracja społeczna (opieka nad dziećmi i wsparcie dla dzieci, ochrona zdrowia, integracja osób niepełnosprawnych, opieka długoterminowa, mieszkalnictwo, dostęp do podstawowych usług)

Europejska Strategia na rzecz Młodzieży 2019-2027

- Równość i niedyskryminacja. Zwalczanie dyskryminacji i promowanie równości płci.
- Włączenie społeczne. Uznanie, że młodzi ludzie mają zróżnicowane potrzeby, życie i możliwości oraz opracowanie pod tym względem odpowiednich przepisów.
- Uczestnictwo. Uznanie dla młodych ludzi, a także zachęcanie ich do udziału w opracowywaniu i wdrażaniu przepisów przekłada się na poszerzanie zasobów społecznych.
- Wymiar globalny. Uwzględnienie międzynarodowego, europejskiego, krajowego, regionalnego i lokalnego wymiaru strategii.
- Podwójne podejście. Uwzględnianie kwestii związanych z młodzieżą w różnych obszarach polityki wraz z konkretnymi inicjatywami dotyczącymi młodzieży.

<u>Strategie krajowe</u>

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR)

- CS II: Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony
  (obszar koncentracji działań: spójność społeczna)
- CS III: Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu
  (obszar koncentracji działań: system zarządzania procesami rozwojowymi, w tym instytucje publiczne, e-państwo, efektywność wykorzystania środków UE)

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030)

- Cel 1.1: Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo (obszary zagrożone trwałą marginalizacją)
- Cel 1.4: Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych
- Cel 1.5: Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów
- Cel 2.1: Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego
- Cel 2.3: Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach
- Cel 3.1: Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem
- Cel 3.2: Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym

- Cel 3.3: Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030

- Cel II.3: Zrównoważona rewitalizacji wsi i małych miast
- Cel III.1: Odpowiedź na zmiany demograficzne i ich następstwa
- Cel III.3: Wzrost umiejętności i kompetencji mieszkańców wsi
- Cel III.4: Budowa i rozwój zdolności do współpracy w wymiarze społecznym i terytorialnym

Strategie regionalne

Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030

- Cel 1.1: Wzmocnienie potencjału demograficznego i funkcji rodziny
- Cel 1.2: Włączenie społeczne i zapewnienie szans rozwojowych wszystkim mieszkańcom regionu
- Cel 1.3: Rozwój wspólnotowości i tworzenie kapitału społecznego
- Cel 3.2: Rozwój obszarów pozaaglomeracyjnych
- Cel 3.4: Zapewnienie wydajnych i efektywnych systemów usług publicznych

Polityki, programy i inne

Polityka kapitału oraz spójności społecznej województwa zachodniopomorskiego na lata 2021-2030

- Cel 1: Wzmocnienie potencjału demograficznego i funkcji rodziny
- Cel 2: Włączenie społeczne i zapewnienie szans rozwojowych wszystkim mieszkańcom regionu
- Cel 3: Rozwój wspólnotowości i tworzenie kapitału społecznego

Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO)

- Komponent A Odporność i konkurencyjność gospodarki
  (dofinansowanie żłobków i klubów dziecięcych, wsparcie kultury i przemysłów kreatywnych)
- Komponent C Cyfrowa transformacja
  (e-usługi publiczne i technologie IT, wyposażenie szkół w urządzenia multimedialne,

e-kompetencje, cyberbezpieczeństwo, nowoczesne technologie teleinformatyczne w szkołach)

- Komponent D Efektywność, dostępność i jakość systemu ochrony zdrowia (modernizacja infrastruktury centrów medycznych, opieka długoterminowa w placówkach medycznych)

KIERUNEK DZIAŁAŃ WRAZ Z PREFEROWANYMI RODZAJAMI DZIAŁAŃ

1.1. Wzmacnianie funkcji gminy jako lokalnego centrum usług, aktywności społecznej i obsługi mieszkańców

- realizacja działań i programów integracji społecznej opratych m.in. o inkluzywny system usług społecznych, aktywizację społeczno-zawodową mieszkańców i minimalizowanie skutków wykluczenia społecznego różnych grup społecznych, służacych wzmacnianiu tożsamości loklanej, współodpowiedzialności, więzi i poczucia patriotyzmu,
- wzmacnianie jakości nauczania, w szczególności w zakresie kompetencji podstawowych i językowych, dostosowanie systemu edukacji do zmian demograficznych, a także do wymogów dzieci i młodzieży ze szczególnymi potrzebami,
- wspieranie edukacji nieformalnej, pozaszkolnej, działań międzypokoleniowych, organizowanie zajęć wyrównujących szanse edukacyjne, wspierających bezpieczeństwo i cyberbezpieczeństwo dzieci i młodzieży,
- zwiększenie uczestnictwa w sporcie zorganizowanym, poszerzanie oferty sekcji sportowych, wsparcie lokalnych klubów przy wykorzystaniu istniejącej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej.
- rozwój dostępnej oferty sportowej dla młodych mieszkańców i rodzin, a także mieszkańców w wieku produkcyjnym i seniorów, jako ważnego narzędzia profilaktyki zdrowia, integracji i poprawy jakości życia,
- działania przyczyniające się do wsrostu bezpieczeństwa drogowego, ograniczenia przestępstw i wykroczeń uciążliwych społecznie, reagowania na przemoc domową,
- rozwijanie oferty kulturalnej dla różnych grup wiekowych, rozwój świetlic wiejskich
- wspieranie biblioteki jako lokalnego centrum edukacji i spotkań,
- zwiększanie roli mieszkańców - współtwórców życia kulturalnego, sprzyjającego integracji, edukacji, promocji i wzmacnianiu lokalnej tożsamości,
- zapewnianie dostępności budynkach publicznych, przestrzeni wspólnych, instytucji kultury, edukacji, pomocy społecznej i miejsc obsługi mieszkańców, sportu i rekreacji, w tym likwidacja barier architektonicznych, poprawa oznakowania i informacji przestrzennej, wdrożenie rozwiązań dla osób z niepełnosprawnościami słuchu, wzroku i inn., systematyczne monitorowanie potrzeb mieszkańców w tym zakresie,

- rozwój, modernizacja, doposażenie, utrzymanie infrastruktury pomocy społecznej, edukacji, kultury, sportu i rekreacji z uwzględnieniem wymogów osób ze szczególnymi potrzebami,
- wzrost jakości oferowanych usług publicznych, systematyczne wzmacnianie kompetencji pracowników samorządowych i jednostek publicznych,
- rozwój usług cyfrowych, w tym e-usług, e-administracji, monitorowanie i zarządzanie bezpieczeństwem cyfrowym instytucji samorządowych,
- poprawa efektywności zarządzania gminą, w tym gromadzenia, przetwarzania, kontroli, analizy, udostępniania danych publicznych, realizacji procesów, kontroli zarządczej i in.
- rozwój idei wolontariatu, samopomocy i wsparcia różnych grup społecznych, budowanie społeczeństwa obywatelskiego, rozwój partycypacji społecznej, dialogu z mieszkańcami,
- promocja obszaru gminy, jej oferty, zasobów, współpraca partnerska i ponadregionalna na rzecz rozwoju wspólnoty samorządowej.

KIERUNEK DZIAŁAŃ WRAZ Z PREFEROWANYMI RODZAJAMI DZIAŁAŃ

1.2. Rozwój gminy przyjaznej rodzinom i atrakcyjnej dla młodego pokolenia

- kompleksowe działania sprzyjające poprawie atrakcyjności osiedleńczej gminy, prowadzących do ograniczenia depopulacji, zachęcania byłych mieszkańców do powrotu, wspierających zakładanie rodzin i przyciągających nowych mieszkańców, m.in. poprzez politykę socjalną, edukacyjną, podatkową, dostęp do dobrych jakościowo usług publicznych,
- tworzenie i wdrażanie lokalnej polityki mieszkaniowej powiązanej z rynkiem pracy, usługami publicznymi i rynkowymi, wspieranie młodych ludzi i nowych mieszkańców w osiedlaniu się na obszarze gminy,
- rozwój dostępnych form mieszkalnictwa dla młodych dorosłych i rodzin, przeciwdziałanie degradacji i poprawa jakości gminnego zasobu mieszkaniowego, zwiększenie dostępu do mieszkań komunalnych, socjalnych, treningowych, chronionych i innych,
- wspieranie zróżnicowanej oferty mieszkaniowej, wdrażanie instrumentów polityki mieszkaniowej wspierających preferencyjne warunki zakupu i najmu mieszkań, domów, siedlisk,
- współpraca z deweloperami, organizacjami, podmiotami realizującymi i wspierającymi programy budownictwa mieszkaniowego,
- wspieranie funkcjonowania rodzin, wzmacnianie kompetencji rodzicielskich, wsparcie rodzin w kryzysach opiekuńczo-wychowawczych,
- tworzenie systemu opieki nad najmłodszymi mieszkańcami gminy, w tym żłobkowej i przedszkolnej,

- profilaktyka uzależnień i zachowań ryzykownych, w szczególności wśród młodych ludzi, łączenie działań porządkowych z profilaktyką uzależnień, wsparciem rodzin i aktywizacją młodzieży,
- tworzenie oferty rekreacji, wypoczynku, integracji dla rodzin i mieszkańców w wymiarze wilopokoleniowym, wspieranie przedsięwzięć na rzecz aktywnego spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież,
- kreowanie miejsc spotkań i integracji dedykowanych i odpowiadających na potrzeby dzieci i młodzieży, a także dorosłych.

KIERUNEK DZIAŁAŃ WRAZ Z PREFEROWANYMI RODZAJAMI DZIAŁAŃ

1.3. Rozwój dostępnych usług zdrowotnych i opiekuńczych

- rozwój systemu opieki nad seniorami i osobami ze szczególnymi potrzebami, dostępność opieki wytchnieniowej, opieki długo- i krótkoterminowej,
- monitorowanie zapotrzebowania i uruchamianie usług zdrowotnych, opiekuńczych, w tym w miejscu zamieszkania, transportowych i mieszkaniowych dostosowanych do potrzeb seniorów i innych mieszkańców,
- przeciwdziałanie samotności, zadłużeniu, problemom zdrowotnym i wykluczeniu transportowemu seniorów i osób ze szczególnymi potrzebami,
- wsparcie zdrowia seniorów, poprawa dostępności do świadczeń, rozwój działań prozdrowotnych i opiekuńczych blisko miejsca zamieszkania,
- profilaktyka chorób cywilizacyjnych, dietozależnych i innych wśród mieszkańców gminy,
- wsparcie psychologiczne, psychiatryczne i inne specjalistyczne w obszarze zdrowia kierowane do wszystkich grup społecznych,
- działania zwiększające dostępność i jakość podstawowych i specjalistycznych usług zdrowotnych, w tym również w wymiarze inwestycyjnym,
- wspieranie warsztatów terapii zajęciowej, środowiskowych domów samopomocy, pomocy społecznej, rehabilitacji dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów.

KIERUNEK DZIAŁAŃ WRAZ Z PREFEROWANYMI RODZAJAMI DZIAŁAŃ

1.4. Wzmacnianie aktywności społecznej i lokalnej wspólnoty mieszkańców

- aktywizacja mieszkańców do udziału w życiu społecznym gminy, wspieranie roli i kompetencji liderów lokalnych,
- wzmacnianie roli i potencjału organizcji pozarządowych, ruchów nieformalnych w życiu gminy, w szczególności na obszarach wiejskich,
- rozwój dostępnych miejsc integracji społecznej,
- wzmocnienie dialogu społecznego planowaniu, partycypacji i współpracy w działaniach samorządu i mieszkańców.

Źródło: opracowanie własne

Tabela 2. Cel strategiczny w obszarze gospodarczym

CEL STRATEGICZNY 2 **Budowanie rozwoju gospodarczego gminy poprzez wzmacnianie przedsiębiorczości, tworzenie nowych miejsc pracy oraz efektywne wykorzystanie lokalnych potencjałów i zasobów.**
Rozwój gospodarczy to jedno z najważniejszych wyzwań determinujących dalszy rozwój gminy Recz i warunek ograniczania depopulacji, poprawy jakości życia mieszkańców oraz wzmacniania bazy podatkowej i dochodów gminy. Istotnym problemem jest deficyt terenów inwestycyjnych i przygotowanej strefy gospodarczej, ograniczona dostępność terenów, które mogłyby zostać wykorzystane pod działalność produkcyjną, magazynową lub usługową, a także ograniczony potencjał lokalnego rynku pracy, niewystarczająca liczba atrakcyjnych miejsc zatrudnienia, potrzeba wzmocnienia lokalnej przedsiębiorczości, ograniczone zasoby siły roboczej. Kluczowym priorytetem rozwoju gminy na najbliższe lata jest rozwój lokalnego rynku i nowych miejsca pracy. Szczególne znaczenie ma więc tworzenie warunków do rozwoju firm z sektora MŚP, przygotowanie oferty inwestycyjnej i promocja gospodarcza gminy, pozyskanie nowych inwestorów, utrzymanie obecnych przedsiębiorstw, rozwój lokalnych produktów i usług. Recz posiada zasoby, które mogą stać się podstawą bardziej aktywnej polityki gospodarczej. Należą do nich: położenie przy ważnych trasach komunikacyjnych, w tym DK10 i przyszłej S10, dostęp do linii kolejowej, rolniczo-leśny charakter gminy, walory przyrodnicze i kulturowe, potencjał lokalnych produktów, turystyki jednodniowej i weekendowej, a także możliwość rozwoju usług związanych z rekreacją, OZE, gospodarką lokalną i obsługą mieszkańców. Otwarcie drogi S10 zmieni dostępność Recza względem Szczecina, Stargardu i Choszczna, a rosnące znaczenie pracy zdalnej i stylu życia blisko natury tworzy dla małych miast nowe możliwości rozwojowe. Ważne będzie także regularne rozpoznawanie potrzeb przedsiębiorców oraz dialog gospodarczy z inwestorami i przedsiębiorcami, tworzenie uwarunkowań prawnych, podatkowych, formalnych do rozwoju lokalnego rynku pracy.
Powiązanie z celami strategii i innych dokumentów wyższego rzędu
<u>Strategie europejskie</u> **Strategia Przemysłowa UE** • obszar 1: Wzmocnienie odporności jednolitego rynku • obszar 2: Rozwiązanie problemu strategicznej zależności UE • obszar 3: Przyspieszenie transformacji ekologicznej i cyfrowej

Plan Działania na rzecz Gospodarki Cyrkularnej

- Wzmocnienie zrównoważonego charakteru produktów
- Wzmocnienie pozycji konsumentów i nabywców publicznych
- Skoncentrowanie działań na sektorach o dużym potencjale cyrkularności
- Zmniejszenie ilości odpadów
- Działania horyzontalne wspierające wdrażanie gospodarki o obiegu zamkniętym

Strategie krajowe

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030:

- Cel 1.5: Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów
- Cel 2.2: Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym
- Cel 2.3: Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR)

- CS 1 Trwały wsrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną
  (obszary koncentracji działań: rozwój innowacyjnych firm, małe i średnie przedsiębiorstwa, kapitał do rozwoju, ekspansja zagraniczna)

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030

- Cel III.2: Rozwój przedsiębiorczości i nowych miejsc pracy
- Cel I.3: Zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego kraju i jakości żywności

Strategie regionalne

Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego 2030

- Cel 1.2: Włączenie społeczne i zapewnienie szans rozwojowych wszystkim mieszkańcom regionu
- Cel 2.1: Rozwój potencjału gospodarczego województwa w oparciu o inteligentne specjalizacje
- Cel 2.2: Wzmocnienie gospodarki wykorzystującej naturalne potencjały regionu
- Cel 3.2: Rozwój obszarów poza aglomeracyjnych

Regionalna Strategia Innowacji Województwa Zachodniopomorskiego 2030

- Cel 1: Rozwój społeczeństwa innowacyjnego
- Cel 2: Podniesienie poziomu konkurencyjności przedsiębiorstw
- Cel 3: Wzmacnianie roli nauki w budowaniu innowacyjnej gospodarki

- Cel 4: Kształtowanie otoczenia instytucjonalnego przyjaznego innowacjom

Polityki, programy i inne

Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO)

- Komponent A: Odporność i konkurencyjność gospodarki
  (wsparcie dla sektora gastronomii i hotelarstwa, wsparcie ekonomii społecznej: rozwój i usługi społeczne, reforma instytucji rynku pracy)

Polityka turystyczna Pomorza Zachodniego

- Cel: Rozwój gospodarki turystycznej regionu

Polityka Gospodarcza Województwa Zachodniopomorskiego

- Cel I: Zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy
- Cel II: Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw
- Cel III: Doskonalenie strategicznego zarządzania rozwojem gospodarczym

KIERUNEK DZIAŁAŃ WRAZ Z PREFEROWANYMI RODZAJAMI DZIAŁAŃ

2.1. Tworzenie uwarunkowań do rozwoju nowych miejsc pracy

- działania ukierunkowane na tworzenie nowych miejsc pracy osób młodych, osób powracających na rynek pracy, defaworyzowanych, w tym kobiet, osób bezrobotnych,
- wspieranie lokalnych przedsiębiorców w rozwoju oferty,
- poprawa obsługi przedsiębiorców, rozwijanie współpracy między samorządem, przedsiębiorcami, zrzeszeniami przedsiębiorców, rolnikami, organizacjami społecznymi, LGD, LGR, instytucjami otoczenia biznesu, instytucjami wspierającymi rynek rolny, przetwórczy, turystyczny i in.
- tworzeniem zachęt dla nowych działalności gospodarczych, w tym ulg podatkowych dla nowych przedsiębiorców, preferencyjnych warunków dostępu do przestrzeni, lokali na cele gospodarcze, ulg w czynszach, upraszczanie procedur administracyjnych, dostęp do usług doradczych, księgowych, prawnych,
- wspieranie zakładania i rozwoju lokalnych przedsiębiorstw, w tym pozyskania środków finansowych, w szczególności w branżach istotnych dla lokalnej społeczności i regionalnego rynku pracy, z uwzględnieniem lokalanych potencjałów i zasobów (m.in. w rolnictwie, przetwórstwie, przemyśle, produkcji, logistyce magazynowaniu, handlu, transporcie, IT, energetyce i in., z uwzględnieniem innowacji, branż kreatywnych i regionalnych specjalizacji)
- wspieranie rozwoju turystyki i rekreacji, tworzenie spójnej, dobrze oznakowanej i promowanej oferty turystyki niszowej, weekendowej, sportowej, edukacyjnej oraz produktów turystycznych i rekreacyjnych (m.in. tras spacerowych i rowerowych, oznakowanych szlaków historycznych, oferty wokół murów obronnych, wydarzeń tematycznych, punktów informacji, oferty dla szkół, rodzin i turystów jednodniowych), powiązanie turystyki z gastronomią, lokalnymi produktami,

kulturą i rekreacją, współpraca w tym zakresie z samorządami, podmiotami, osobami i innymi,

- tworzenie wspólnych, translokalnych produktów turystycznych i szlaków (rowerowych, historycznych, przyrodniczych i in.) łączących walory gminy Recz z potencjałem turystycznym sąsiednich gmin, a także w ramach inicjatyw stowarzyszenia Lider Pojezierza,
- wspieranie odpornego, zrównoważonego rolnictwa oraz rozwijanie funkcji uzupełniających: produkcji lokalnej żywności, małego przetwórstwa rolno-spożywczego, agroturystyki,
- wspieranie krótkich łańcuchów dostaw opartych o lokalne gospodarstwa, sprzedaż bezpośrednią, lokalne targowiska, marki produktów lokalnych, stawy rybne, przetwórstwo, produkty ekologiczne, rękodzieło i małe usługi, powiązanych z turystyką i różnego rodzaju wydarzeniami,
- realizacja działań międzysektorowych wspierających rozwój mieszkalnictwa, rynku pracy, wzrost demograficzny, edukację i innne,
- modernizacja, remont, budowa infrastruktury wspierającej rozwój przedsiębiorczości (m.in. technicznej, komunikacji, dróg, cyfrowej, internetowej i in.),
- wspieranie zrównoważonej dostępności komunikacyjnej gminy, w tym infrastruktury drogowej, rowerowej, elektromobilności, integracji transportu zbiorowego, optymalizacja połączeń.

KIERUNEK DZIAŁAŃ WRAZ Z PREFEROWANYMI RODZAJAMI DZIAŁAŃ

2.2. Rozwój sektora społeczno-gospodarczego i usług lokalnych

- rozwój ekonomii społecznej, wspieranie organizacji pozarządowych w tworzeniu nowych miejsc pracy,
- rozwój usług społecznych realizowanych przez podmioty społeczne, m.in. opiekuńczych, z sektora srebrnej gospodarki, edukacyjnych, kulturalnych, turystycznych, rekreacyjnych)
- budowanie partnerstw sektora pozarządowego, przedsiębiorców, samorządu lokalnego,
- wspieranie zatrudnienia wspomaganego osób zagrożonych marginalizacją na rynku pracy,
- rozwój usług parasolowych, doradczych dla sektora organizacji pozarządowych, przedsiębiorców, mieszkańców, w szczególności w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego.

KIERUNEK DZIAŁAŃ WRAZ Z PREFEROWANYMI RODZAJAMI DZIAŁAŃ

2.3. Pozyskanie inwestorów, promocja oferty gospodarczej gminy

- przygotowanie, uzbrojenie, promocja terenów inwestycyjnych i innych terenów pod działalność gospodarczą,
- przygotowanie przestrzeni, miejsc handlu bezpośredniego, obiektów, lokali pod działalność gospodarczą, w tym dostosowanie do osób ze szczególnymi potrzebami,

• promocja oferty gospodarczej wśród potencjalnych inwestorów, przedsiębiorców, organizacji okołobiznesowych i innych, • zapewnienie pełnej obsługi i współpracy z inwestorami i przedsiębiorcami, w tym również obsługi poinwestycyjnej, • organizacja i udział w wydarzeniach gospodarczych, promowanie działalności lokalnych przedsiębiorców, • wspieranie organizacji spotkań integrujących podmioty sektora biznesu, instytucji rynku pracy, sektora publicznego, biur karier i innych, • inicjowanie spotkań z pracodawcami, mieszkańcami gminy, młodzieżą, a także współpracy międzysektorowej przedsiębiorców, instytucji rynku pracy, instytucji okołobiznesowych, • promocja telepracy i elastycznych form zatrudnienia, • pozyskiwanie, opracowanie, udostępnianie danych i informacji przyczyniających się do rozwoju rynku pracy i lokalnej gospodarki, • promowanie, współtworzenie dostępnych miejsc pracy dla osób ze szczególnymi potrzebami, • promowanie edukacji dla przedsiębiorczości w przedszkolach i szkołach • wspieranie innowacji społeczno-gospodarczych przyczyniających się do poprawy dobrostanu mieszkańców gminy.
KIERUNEK DZIAŁAŃ WRAZ Z PREFEROWANYMI RODZAJAMI DZIAŁAŃ
2.4. Wspieranie kapitału ludzkiego i rozwój kompetencji • wspieranie zatrudnienia młodzieży i młodych dorosłych w zdobyciu pierwszej pracy i doświadczenia zawodowego (m.in. staże zawodowe, praktyki, współpraca ze szkołami zawodowymi, przedsiębiorcami, programy prac sezonowych, wakacyjnych), • współpraca z instytucjami rynku pracy, instytucjami szkoleniowymi, rozwój kompetencji mieszkańców odpowiadających potrzebom lokalnego rynku pracy (m.in. cyfrowych, technicznych, usługowych i przedsiębiorczych), rozwój poradnictwa, doradztwa zawodowego), • rozwój kompetencji przyszłości, kompetencji cyforwych, komunikacji interpersonalnej, kreatywności, postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców gminy, • promowanie kształcenia ustawicznego w celu utrzymania aktywności zawodowej.

Źródło: opracowanie własne

Tabela 3. Cel strategiczny w obszarze przestrzenno-środowiskowym

CEL STRATEGICZNY 3 **Zrównoważone kształtowanie środowiska i przestrzeni gminy, ukierunkowane na ochronę przyrody, dziedzictwa kulturowego, ekologię oraz adaptację do zmian klimatu.**
Cel odpowiada na potrzebę prowadzenia polityki przestrzennej, środowiskowej, inwestycyjnej, która wzmocni rozwój gminy, wpłynie na poprawę jakości życia mieszkańców, zapewniając jednocześnie ochronę zasobów budujących tożsamość miejsca. Gmina Recz posiada duże walory przyrodnicze i krajobrazowe (m.in. dolinę Iny, tereny leśne, jeziora, rezerwat „Grądowe Zbocze", obszary Natura 2000, krajobrazy rolniczo-leśne). Zasoby te wzmacniają atrakcyjność osiedleńczą, turystyczną i rekreacyjną gminy. Szczególne znaczenie ma ochrona wód, mokradeł, lasów i terenów podmokłych, a także rozwój zielono-błękitnej infrastruktury, retencji oraz działań ograniczających skutki suszy, intensywnych opadów i innych zjawisk związanych ze zmianami klimatu. Istotnym wymiarem celu jest również ochrona i twórcze wykorzystanie dziedzictwa kulturowego. Recz posiada wyjątkowy zasób historyczny: średniowieczny układ miasta, mury obronne, baszty, dziedzictwo cysterskie, historyczne układy wiejskie, pałace, parki i obiekty sakralne. Tożsamość gminy jest już zapisana w jej przestrzeni. Konieczna jest nie tylko czynna ochrona tych zasobów, ale również ich udostępnienie i włączenie w życie mieszkańców, edukację regionalną, gospodarkę, rekreację i turystykę. Cel obejmuje także poprawę jakości przestrzeni publicznych, w szczególności historycznego centrum Recza, terenów przy murach i basztach, terenów zieleni, miejsc wypoczynku w sołectwach oraz terenów nad jeziorami i rzeką. W zdefiniowanych potrzebach rozwojowych mocno wybrzmiewa potrzeba porządkowania przestrzeni, rozwoju zieleni, budowy ścieżek pieszo-rowerowych, infrastruktury rekreacyjnej, skanalizowania gminy, rozwoju OZE, poprawy czystości powietrza, rewaloryzacji parku miejskiego i wzmacniania tożsamości Recza poprzez dziedzictwo historyczne. Planowanie przestrzenne i zarządzanie przestrzenią powinno ograniczać przypadkowość zagospodarowania obszaru gminy, chronić najcenniejsze obszary przyrodnicze i krajobrazowe, a jednocześnie umożliwiać rozwój mieszkalnictwa, usług, infrastruktury, rekreacji i działalności gospodarczej w miejscach do tego najlepiej przygotowanych. Cel odnosi się również do ekologii rozumianej praktycznie: modernizacji infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, ograniczania niskiej emisji, termomodernizacji, rozwoju odnawialnych źródeł energii, poprawy gospodarki odpadami oraz zwiększania odporności energetycznej gminy.

Potrzeba dalszej modernizacji i uzupełniania infrastruktury technicznej, zwłaszcza tam, gdzie wpływa ona na jakość środowiska i warunki życia mieszkańców jest nadal bardzo wyraźna.

Powiązanie z celami strategii i innych dokumentów wyższego rzędu

Strategie europejskie

Europejski Zielony Ład

- kierunek działania: Osiągnięcie zerowego poziomu emisji gazów cieplarnianych netto do 2050 r. – wsparcie dla działań ograniczających emisję CO_2, rozwój odnawialnych źródeł energii (OZE), efektywność energetyczna budynków i transportu
- kierunek działania: Wspieranie oszczędnego wykorzystywania zasobów poprzez działania na rzecz czystej gospodarki o obiegu zamkniętym - maksymalne wykorzystanie zasobów poprzez recykling, zrównoważoną produkcję i konsumpcję
- kierunek działania: Odbudowa bioróżnorodności i zmniejszenie zanieczyszczenia - odtwarzanie bioróżnorodności i zdecydowane działania na rzecz czystego środowiska

Plan Działania na rzecz Gospodarki Cyrkularnej

- Wzmocnienie zrównoważonego charakteru produktów
- Skoncentrowanie działań na sektorach o dużym potencjale cyrkularności
- Zmniejszenie ilości odpadów
- Działania horyzontalne wspierające wdrażanie gospodarki o obiegu zamkniętym

Strategia UE na rzecz adaptacji do zmian klimatu

- Inteligentniejsze przystosowanie się do zmiany klimatu
- Bardziej systemowe przystosowanie się do zmiany klimatu
- Szybsze przystosowanie się do zmiany klimatu

Strategie krajowe

Polityka Ekologiczna Państwa 2030 (PEP 2030)

- Cel 1: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwo ekologicznego
- Cel 2: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska
- Cel 3: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych

Krajowy Plan na rzecz Energii i Klimatu do 2030 r. z perspektywą do 2040 r.

- Wymiar „obniżenie emisyjności"

- Wymiar „efektywność energetyczna"
- Wymiar „bezpieczeństwo energetyczne"
- Wymiar „wewnętrzny rynek energii"
- Wymiar „badania naukowe, innowacje i konkurencyjność"

Krajowa Polityka Miejska 2030 (KPM 2030)

- Cel: Miasto zwarte – efektywne wykorzystanie zasobów przestrzennych, gospodarczych i społecznych miast
- Cel: Miasto zielone – poprawa jakości środowiska i odporności miast na zmiany klimatu

Strategie regionalne

Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030

- Cel 2.2. Wzmocnienie gospodarki wykorzystującej naturalne potencjały regionu

KIERUNEK DZIAŁAŃ WRAZ Z PREFEROWANYMI RODZAJAMI DZIAŁAŃ

3.1 Rozwój zielonej gospodarki i lokalnej energetyki

- wspieranie inwestycji w OZE: fotowoltaikę, energetykę wiatrową, magazyny energii, instalacje chłodu, biogazownie i pozyskanie biomasy, modernizację infrastruktury elektroenergetycznej, technicznej i efektywność energetyczną
- poprawa standardu energetycznego zasobu komunalnego, termomodernizacja budynków publicznych i wspieranie termomodernizacji budynków mieszkalnych
- rozwój lokalnych usług związanych z termomodernizacją, instalacjami OZE i modernizacją energetyczną budynków
- tworzenie klastrów lub spółdzielni energetycznych
- wykorzystanie transformacji energetycznej do ograniczania kosztów funkcjonowania gminy i tworzenia nowych specjalizacji gospodarczych, montaż instalacji fotowoltaicznych na budynkach publicznych
- monitorowanie problemów związanych z jakością powietrza, wymiana nieefektywnych źródeł ciepła, rozwój edukacji dotyczącej efektywności energetycznej i oszczędzania energii, promowanie rozwiązań energetycznych zgodnych z ochroną krajobrazu i przyrody oraz ekonomicznie efektywnych
- wspieranie mieszkańców i przedsiębiorców w korzystaniu z programów dofinansowania OZE, oraz różnych działań ograniczających ubóstwo energetyczne mieszkańców

KIERUNEK DZIAŁAŃ WRAZ Z PREFEROWANYMI RODZAJAMI DZIAŁAŃ
3.2 Ochrona zasobów przyrodniczych i krajobrazowych gminy • ochrona cennych zasobów przyrodniczych i krajobrazowych gminy (m.in. doliny Iny, jezior, lasów, mokradeł, torfowisk, rezerwatu „Grądowe Zbocze" i obszarów Natura 2000), • zachowanie korytarzy ekologicznych i terenów cennych przyrodniczo, • ograniczanie presji inwestycyjnej na obszary wrażliwe środowiskowo, • prowadzenie edukacji ekologicznej mieszkańców i turystów, działania promujące odpowiedzialne korzystanie z obszarów przyrodniczo cennych, • tworzenie, porządkowanie i modernizacja terenów zieleni, terenów przy murach, basztach, w rynku i głównych ciągach pieszych, rewaloryzacja parku miejskiego i miejsc wypoczynku w sołectwach, skwerów, alei, zadrzewień śródpolnych i przydrożnych, zazielenianie miasta i sołectw, rozwój ogrodów społecznych, nasadzeń, porządkowanie zaniedbanych mikroprzestrzeni; angażowanie mieszkańców, szkół, seniorów, działkowców i organizacji społecznych w tworzenie takich terenów i opiekę nad zielenią, • zwiększanie retencji wody, w tym małej retencji, ogrodów deszczowych, zbiorników retencyjnych i rozwiązań ograniczających szybki spływ wód opadowych, BZI, ochrona ujęć i źródeł wody pitnej, poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych, • działania przeciwdziałające suszy rolniczej i hydrologicznej, wspieranie rolnictwa ekologicznego, regeneratywnego, systemów agroleśnych, zadrzewień, kompostowania i innych działań zwiększających produktywność rolną, budowanie bezpieczeństwa żywnościowego gminy, • renaturyzacja terenów zdegradowanych, cieków wodnych, poprawa sotunków wodnych, monitoring jakości wód, ochrona bioróżnorodności, • upowszechnianie dobrych praktyk rolniczych, zachowania roślinności ograniczającej spływ zanieczyszczeń do wód, • zwiększanie retencji krajobrazowej, ochrona terenów podmokłych i naturalnych dolin rzecznych, podejmowanie działań służących zatrzymywaniu wód opadowych w miejscu ich wystąpienia, • zachowanie ciągłości ekologicznej cieków i ochrony ekosystemów zależnych od wód, • podejmowanie działań związanych z zapewnieniem drożności cieków i możliwości migracji organizmów wodnych, w tym ryb, • uwzględnianie adaptacji do zmian klimatu w inwestycjach gminnych, dokumentach strategicznych i politykach rozwoju gminy,

- zwiększanie zasobów, kompetencji, podejmowanie inwestycji sprzyjających poprawie bezpieczeństwa ludności gminy, a także zwiększaniu odporności infrastruktury i przestrzeni na skutki zmian klimatu,
- ochrona przeciwpowodziowa, przeciwpożarowa obszaru gminy, doposażenie w sprzęt i wzrost kompetencji Ochotniczych Straży Pożarnych i innych służb mudnurowych, przygotowanie gminy na skutki zjawisk ekstremalnych, w tym silnych wiatrów, gwałtownych opadów i lokalnych zagrożeń powodziowych,
- opracowanie i wdrażanie kompleksowych strategii, polityk, programów związanych z adaptacją do zmian klimatu i ochroną dóbr, mienia i ludności gminy.

KIERUNEK DZIAŁAŃ WRAZ Z PREFEROWANYMI RODZAJAMI DZIAŁAŃ

3.3 Zrównoważone kształtowanie ładu przestrzennego

- aktualizacja i opracowanie dokumentów planistycznych stanowiących podstawę polityki przestrzennej gminy, w powiązaniu z ochroną środowiska i zasobów gminy, zwiększanie pokrycia miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego,
- kształtowanie harmonijnej zabudowy gminy, poprawa jakości przestrzeni publicznych z zachowaniem walorów kulturowych, tworzenie estetycznej, zielonej i rozpoznawalnej przestrzeni, poprawa dostępności przestrzeni publicznych, likwidowanie barier architektonicznych i innych utrudniających funkcjonowanie osób ze szczególnymi potrzebami,
- pozyskiwanie i uzbrajanie w podstawową infrastrukturę techniczną terenów pod budownictwo mieszkaniowe, kreowanie warunków do rozwoju budownictwa jedno- i wielorodzinnego,
- wyznaczanie terenów pod mieszkalnictwo, usługi, rekreację i działalność gospodarczą z poszanowaniem wartości przyrodniczych i krajobrazowych, ograniczanie rozproszenia zabudowy,
- ochrona dziedzictwa kulturowego, podejmowanie działań rewaloryzacyjnych obiektów zabytkowych i innych, ochrona historycznego układu miasta i krajobrazu wiejskiego, zabytków ruchomych i nieruchomych, przywracanie ich świetności i funkcjonalności,
- rewitalizacja przestrzeni publicznych z zachowaniem walorów kulturowych i przyrodniczych, odnowa przestrzeni w historycznym centrum miasta, ochrona krajobrazu kulturowego gminy,
- wprowadzanie spójnej małej architektury, oświetlenia, ławek, zieleni i oznakowania; tworzenie przyjaznych przestrzeni spotkań, odpoczynku i integracji mieszkańców,
- adaptacja wybranych obiektów historycznych do nowych funkcji społecznych, kulturalnych, turystycznych, edukacyjnych i innych,

• promocja lokalnego dziedzictwa kulturowego, powiązanie oferty kulturalnej z dziedzictwem historycznym i promocją gminy, współpraca z sektorem pozarządowym i grupami nieformalnymi, KGW, OSP i innymi, • uwzględnianie bezpieczeństwa, potrzeb związanych z obronnością, ochroną cywilną, ochroną ludności przed zagrożeniami, zarządzaniem kryzysowym w planowaniu przestrzennym obszaru gminy i w zarządzaniu gminą, • wzmacnianie i zwiększanie efektywności reakcji w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych oraz zarządzania infrastrukturą krytyczną gminy.
KIERUNEK DZIAŁAŃ WRAZ Z PREFEROWANYMI RODZAJAMI DZIAŁAŃ
3.4 Rozwój działań proekologicznych i środowiskowych oraz infrastruktury • edukacja ekologiczna i środowiskowa mieszkańców, wspieranie lokalnych inicjatyw mieszkańców, organizacji pozarządowych, sektora biznesu na rzecz ochrony walorów środowiskowych, kulturowych i ładu przestrzennego, kampanie informacyjne, • poprawa gospodarowania odpadami komunalnymi, zwiększanie skali i usprawnianie systemu selektywnej zbiórki odpadów, realizacja i promowanie programów wspierających wymianę dóbr, regenrację, naprawy, odzysk produktów, rzeczy, • ograniczanie emisji zanieczyszczeń do powietrza i gleby (m.in. wymiana źródeł ciepła, ograniczanie nawożenia pól oraz spływów powierzchiowych wody, likwidacja dzikich wysypisk i nielegalnych miejsc składowania odpadów, ograniczanie ryzyka zanieczyszczenia wód i in.), • modernizacja i rozbudowa sieci wodno-kanalizacyjnej wraz z oczyszczalnią ścieków i infrastrukturą kanalizacyjną, rozwój sieci hydrantowej, • modernizacja i budowa infrastruktury drogowej, w tym dróg publicznych, przystanków, oświetlenia, małej architektury i in. • wdrażanie nowoczesnych rozwiązań komunikacyjnych, transportowych, • tworzenie ścieżek pieszych, rowerowych i edukacyjnych na obszarze gminy wraz z niezbędną infrastrukturą towarzysząca i małą architekturą, • rozwój infrastruktury nad jeziorami i terenami rekreacyjnymi; przygotowanie miejsc odpoczynku, punktów widokowych, tablic informacyjnych i małej infrastruktury turystycznej.

Źródło: opracowanie własne

3.3. Kierunki działań wykraczające poza horyzont czasowy realizacji strategii

Rozwój gminy Recz w kolejnych latach będzie kształtowany nie tylko przez lokalne uwarunkowania, ale również przez długofalowe procesy zachodzące w gospodarce, społeczeństwie i środowisku.
Do najważniejszych megatrendów wpływających na przyszłość małych gmin należą: zmiany demograficzne, postępująca cyfryzacja i automatyzacja, wzrost znaczenia innowacyjności, transformacja energetyczna, adaptacja do zmian klimatu oraz rosnące znaczenie lokalnych zasobów, krótkich łańcuchów dostaw i gospodarki obiegu zamkniętego.

Szczególne znaczenie dla gminy Recz ma megatrend demograficzny. Starzenie się społeczeństwa, spadek liczby mieszkańców oraz odpływ młodych ludzi do większych ośrodków będą wpływać na lokalny rynek pracy, system usług publicznych, mieszkalnictwo oraz potrzeby społeczne. W odpowiedzi na te procesy konieczne będzie rozwijanie usług dla rodzin, dzieci, młodzieży i seniorów, a także tworzenie warunków sprzyjających pozostawaniu w gminie, powrotom byłych mieszkańców oraz osiedlaniu się nowych osób. Ważnym kierunkiem długofalowym może być rozwój tzw. srebrnej gospodarki, obejmującej usługi opiekuńcze, zdrowotne, rehabilitacyjne, transportowe, mieszkaniowe i aktywizujące, dostosowane do potrzeb starzejącej się społeczności.

Drugim istotnym megatrendem jest rozwój technologii, cyfryzacji, automatyzacji i sztucznej inteligencji. Zmiany te będą wpływać zarówno na sposób działania administracji publicznej, jak i na funkcjonowanie lokalnych firm oraz oczekiwania mieszkańców. Oznacza to potrzebę rozwijania e-usług publicznych, kompetencji cyfrowych mieszkańców, nowoczesnego zarządzania danymi i bezpieczeństwa cyfrowego. W wymiarze gospodarczym szczególne znaczenie będzie miało wspieranie przedsiębiorców w procesach cyfryzacji, automatyzacji, wdrażania nowych modeli sprzedaży, marketingu internetowego oraz korzystania ze środków zewnętrznych na rozwój i innowacje.

Kolejnym megatrendem jest transformacja klimatyczno-energetyczna. Zmiany klimatu, częstsze susze, gwałtowne opady, fale upałów oraz rosnące koszty energii wymuszają nowe podejście do planowania przestrzennego, infrastruktury i gospodarki lokalnej. Gmina, posiadająca znaczące zasoby przyrodnicze, krajobrazowe i rolniczo-leśne, powinna wzmacniać działania związane z retencją wody, rozwojem zielono-błękitnej infrastruktury, ochroną bioróżnorodności, termomodernizacją, odnawialnymi źródłami energii oraz ograniczaniem niskiej emisji. Transformacja energetyczna może jednocześnie stać się impulsem do rozwoju lokalnych usług związanych z OZE, efektywnością energetyczną, modernizacją budynków i zieloną gospodarką.

Z punktu widzenia rozwoju gospodarczego ważne będzie także powiązanie lokalnych potencjałów z inteligentnymi specjalizacjami województwa oraz specjalizacjami widocznymi w gospodarce powiatu choszczeńskiego. Wśród obszarów o znaczeniu rozwojowym wskazać można zaawansowane wyroby metalowe, opakowania przyjazne środowisku oraz nowoczesne przetwórstwo rolno-spożywcze. Dla gminy Recz szczególnie istotne może być wykorzystanie rolniczych tradycji, zasobów środowiskowych, lokalnej żywności, krótkich łańcuchów dostaw, małego przetwórstwa, usług okołorolniczych i ekoturystyki. Choć większa skala produkcji rolnej w innych częściach regionu może stanowić konkurencję, może być również szansą na współpracę sektorową, tworzenie nisz rynkowych i budowanie lokalnych przewag konkurencyjnych.

W dłuższej perspektywie rozwojowej istotne będzie również wykorzystanie trendu poszukiwania spokojniejszych, zielonych i dobrze skomunikowanych miejsc do życia. Rozwój pracy zdalnej, rosnące znaczenie jakości przestrzeni, dostępu do przyrody, bezpieczeństwa, lokalnych usług i dobrej infrastruktury mogą wzmacniać atrakcyjność małych miast i gmin. Warunkiem wykorzystania tej szansy będzie jednak konsekwentne rozwijanie mieszkalnictwa, usług publicznych, transportu, infrastruktury cyfrowej, terenów rekreacyjnych oraz lokalnego rynku pracy.

Uwzględnienie megatrendów w polityce rozwoju gminy jako szans rozwojowych, w praktyce oznacza konieczność prowadzenia działań wykraczających poza horyzont niniejszej strategii: wzmacniania kompetencji mieszkańców, rozwijania zielonej i cyfrowej gospodarki, budowania odporności klimatycznej, wspierania lokalnych produktów i usług oraz tworzenia warunków do życia odpowiadających potrzebom przyszłych pokoleń.

3.4. Wskaźniki rezultatów

Tabela 4. Rezultaty strategiczne poszczególnych celów i ich wskaźniki

Wskaźnik rezultatu	Jednostka miary	Wartość bazowa (rok 2025)	Wartość docelowa (rok 2036)
Cel strategiczny nr 1 **Wzmacnianie jakości życia i atrakcyjności osiedleńczej gminy poprzez rozwój dostępnych usług społecznych oraz aktywnej wspólnoty mieszkańców**			
Średnia roczna liczba nowych mieszkańców gminy Recz w latach 2026-2036[4]	osoba	155	155
Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach pozalekcyjnych, sportowych, rekreacyjnych, kulturalnych	osoba	200	220
Liczba uczestników wydarzeń kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych i integracyjnych	osoba	600	660
Cel strategiczny nr 2 **Budowanie rozwoju gospodarczego gminy poprzez wzmacnianie przedsiębiorczości, tworzenie nowych miejsc pracy oraz efektywne wykorzystanie lokalnych potencjałów i zasobów**			
Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do REGON	sztuka	31	34
Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych	sztuka	22	25
Liczba lokalnych targów, inicjatyw i wydarzeń gospodarczych	sztuka	4	6
Cel strategiczny nr 3 **Zrównoważone kształtowanie środowiska i przestrzeni gminy, ukierunkowane na ochronę przyrody, dziedzictwa kulturowego, ekologię oraz adaptację do zmian klimatu**			
Powierzchnia gminy objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego	ha	74	77

[4] Wartość bazowa odzwierciedla stan na rok 2025, natomiast wartość docelowa będzie obejmować średnią arytmetyczną z lat 2026-2036

Liczba wdrożonych rozwiązań retencyjnych: ogrody deszczowe, zbiorniki, systemy zagospodarowania wód opadowych	sztuka	0	3
Liczba budynków publicznych poddanych termomodernizacji lub modernizacji energetycznej	sztuka	6	10

Źródło: opracowanie własne

4. Wymiar przestrzenny w strategii rozwoju obszaru gminy Recz

4.1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru gminy Recz

4.1.1. Położenie obszaru gminy Recz w regionie/kraju struktura sieci osadniczej

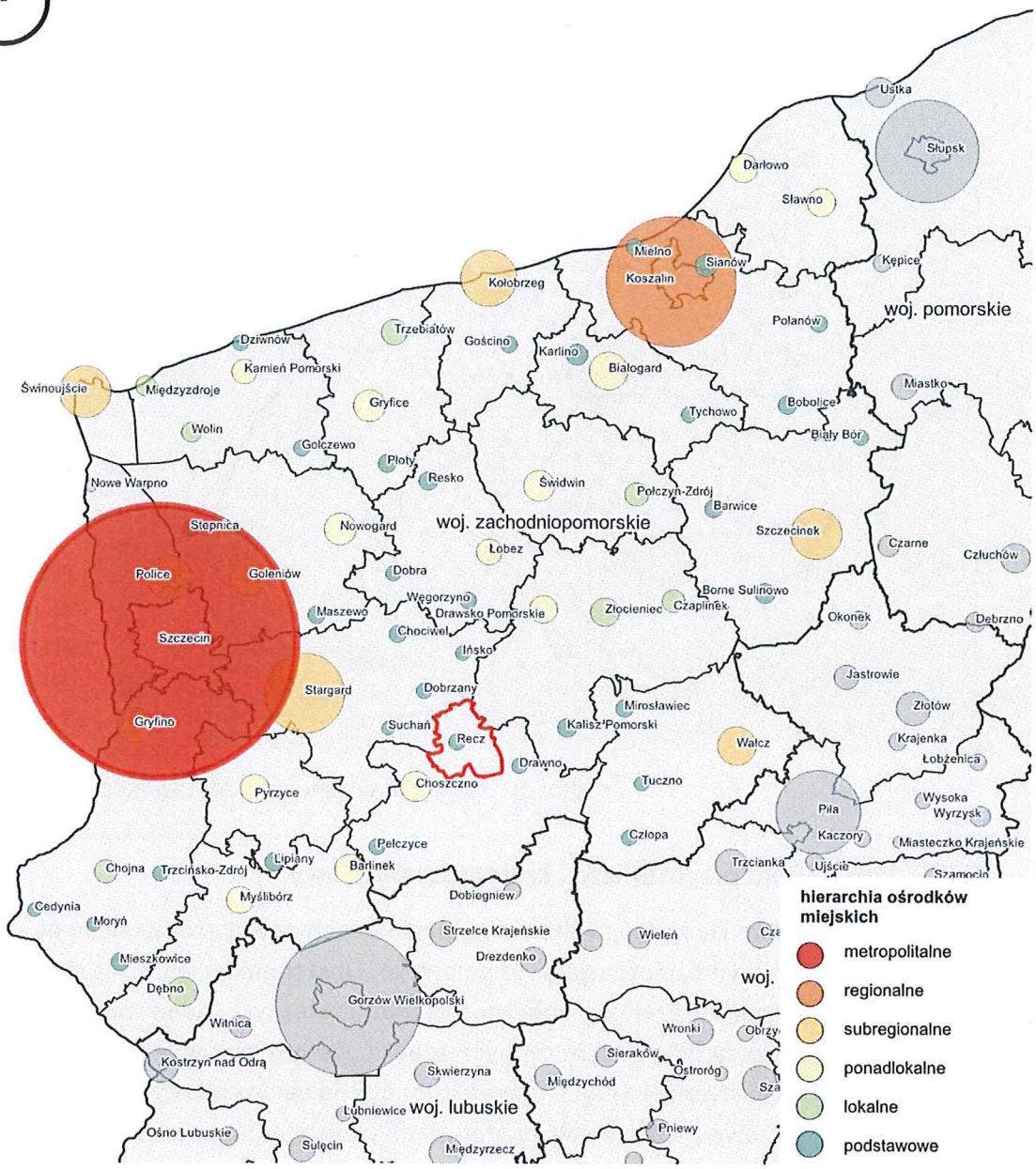
Gmina miejsko-wiejska Recz położona jest w południowej części województwa zachodniopomorskiego, w powiecie choszczeńskim. Siedziba gminy - miasto Recz, jest położone w odległości 75 km od Szczecina (ryc. nr 13). Powierzchnia gminy wynosi 180 km^2.

Najbliższym ośrodkiem metropolitalnym jest Szczecin, a regionalnym Gorzów Wielkopolski. Stargard to najbliżej położony ośrodek subregionalny. Najbliższym ośrodkiem ponadlokalnym jest Choszczno. Miasto Recz jest ośrodkiem podstawowym.

Najbliższym ośrodkiem rangi powiatowej jest Choszczno, odległe od Recza o 15 km. Położony w odległości 36 km od Recza Stargard, jest miastem pięciokrotnie większym od Choszczna, bardzo silnie powiązanym ze Szczecinem.
Kolejne miasta powiatowe – Drawsko Pomorskie położone w odległości 46 km i Wałcz leżące około 70 km od Recza to miasta funkcjonujące w odmiennych kontekstach terytorialnych.

Gmina Recz od południa sąsiaduje z gminami Drawno i Choszczno (powiat choszczeński), od wschodu z gminą Kalisz Pomorski (powiat drawski), od północy i zachodu z gminami Dobrzany i Suchań, należącymi do powiatu stargardzkiego (rys. 20).

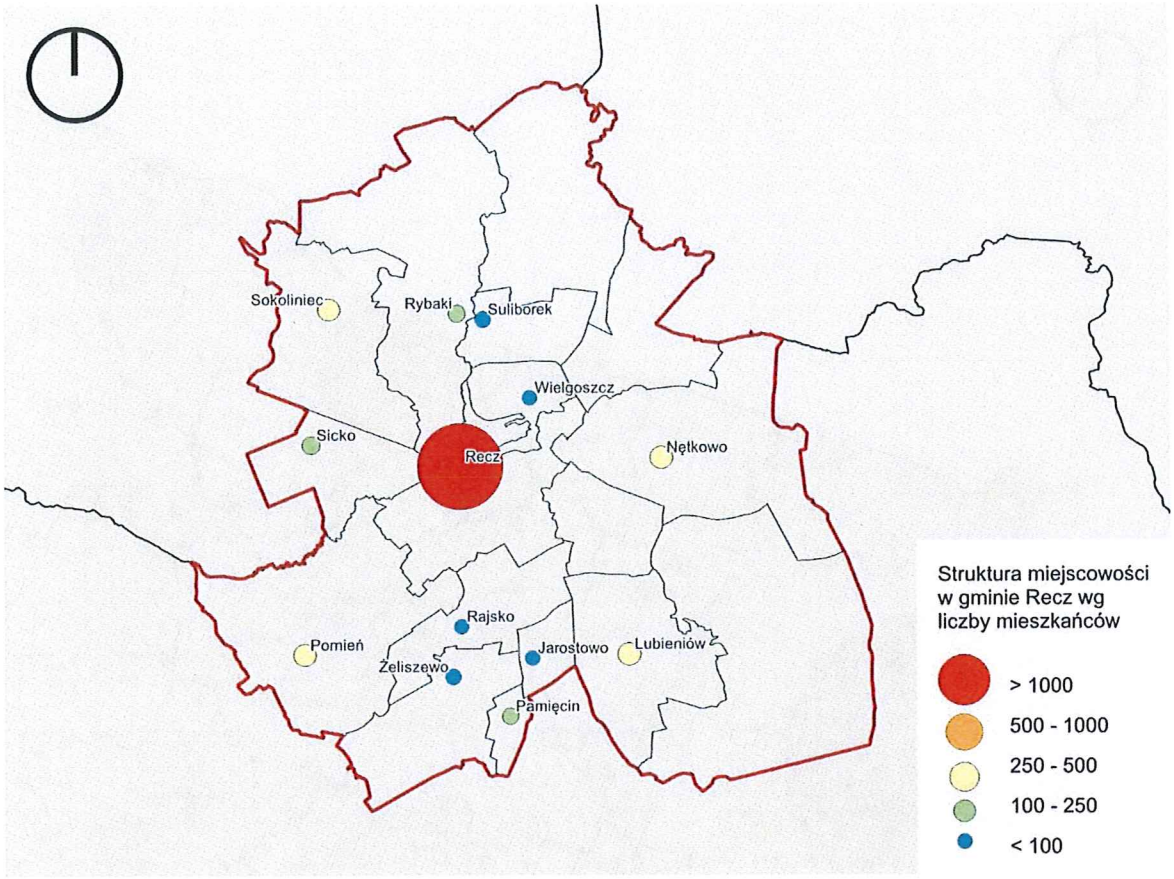
Ryc. 20 Struktura miast w otoczeniu gminy Recz

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL, oraz PZPWZ

Administracyjnie miasto Recz dzieli się na dwie części: Trzebień i Namysłowo. Obszar wiejski gminy tworzy 15 sołectw, stanowiących również jednostki pomocnicze samorządu gminy: Grabowiec, Jarostowo, Lubieniów, Nętkowo, Pamięcin, Pomień, Rajsko, Rybaki, Sicko, Słutowo, Sokoliniec, Suliborek, Sulibórz, Wielgoszcz, Żeliszewo. W skład wymienionych sołectw wchodzi łącznie 27 miejscowości – wsi, kolonii i osad (rys. 21).

Ryc. 21 Struktura miejscowości w gminie Recz

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

4.1.2. Środowisko przyrodnicze i krajobraz kulturowy

Środowisko przyrodnicze i krajobraz kulturowy gminy Recz stanowią istotny element jej tożsamości przestrzennej oraz potencjału rozwojowego. Obszar gminy wyróżnia się wysokimi walorami przyrodniczymi, związanymi z obecnością terenów leśnych, dolin rzecznych oraz licznych form ochrony przyrody, a także cennym dziedzictwem kulturowym obejmującym historyczny układ urbanistyczny i zabytki architektury. Zachowanie i właściwe kształtowanie tych zasobów ma kluczowe znaczenie dla ochrony ładu przestrzennego, rozwoju turystyki oraz poprawy jakości życia mieszkańców.

4.1.2.1. Środowisko przyrodnicze

Pod względem fizyczno-geograficznym, zgodnie z podziałem Kondrackiego, gmina Recz położona jest na styku dwóch podprowincji: Pobrzeża Południowobałtyckiego oraz Pojezierza Południowobałtyckiego. W obrębie pierwszej z nich znajduje się obszar makroregionu Pobrzeża Szczecińskiego, obejmujący mezoregiony Równiny Nowogardzkiej i Równiny Pyrzycko-Starogardzkiej. Natomiast część należąca do Pojezierza Południowobałtyckiego obejmuje makroregiony Pojezierza Zachodniopomorskiego,

z mezoregionami Pojezierza Ińskiego i Choszczeńskiego, a także Pojezierza Południowopomorskiego, w skład, którego wchodzą mezoregiony Równiny Drawskiej oraz Pojezierza Wałeckiego i Dobiegniewskiego.

Krajobraz gminy Recz ma charakter typowo rolniczo-leśny. Dominującą formę użytkowania przestrzeni stanowią użytki rolne, które zajmują największą część powierzchni gminy. Drugim najważniejszym elementem krajobrazu są lasy obejmujące około 35% powierzchni gminy, natomiast tereny zurbanizowane zajmują mniej niż 3% obszaru.

Rzeźba terenu gminy została ukształtowana podczas ostatniego zlodowacenia bałtyckiego. Dominują wysoczyzny i równiny morenowe związane z Pojezierzem Ińskim i Choszczeńskim, rozdzielone szeroką pradoliną rzeki Iny przebiegającą przez centralną część gminy. W północno-wschodniej części występują pagórki moreny czołowej o najbardziej urozmaiconej rzeźbie terenu, natomiast część południowa posiada łagodniejszy, falisty charakter.

Największe różnice wysokości względnych występują na terenach leśnych położonych na wschód od Suliborka oraz pomiędzy Reczem, Wielgoszczą i Nętkowem. Dominującą formą ukształtowania powierzchni jest wysoczyzna morenowa osiągająca wysokość do około 120 m n.p.m. Najniżej położone obszary znajdują się na wysokości około 40 m n.p.m., co oznacza deniwelacje sięgające około 80 m.

Wody

Pod względem hydrograficznym gmina położona jest w dorzeczu Odry, w regionie wodnym Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego, głównie w obrębie zlewni Iny. Największym ciekiem wodnym jest rzeka Ina - największy dopływ Odry w granicach województwa zachodniopomorskiego. Drugą pod względem wielkości rzeką jest Stobnica. Sieć hydrograficzną uzupełniają mniejsze cieki i kanały, m.in. Reczanka (Kanał Słutowo), Kanał Sicko, Kanał Żeliszewo, Bagnica II oraz Kanał Recz.

Na obszarze gminy występuje wiele niewielkich zbiorników wodnych, jednak brak jest jezior o powierzchni przekraczającej 50 ha. Największe znaczenie mają jeziora o charakterze śródleśnym i śródpolnym. Jezioro Żeliszewo, położone w południowej części gminy, posiada powierzchnię 16,5 ha i jest najgłębszym jeziorem w gminie - jego średnia głębokość wynosi 24 m.

Istotną rolę przyrodniczą pełnią jeziora Kraśnik Wielki i Kraśnik Mały położone w południowo-wschodniej części gminy. Kraśnik Wielki ma powierzchnię 17,38 ha i otoczony jest terenami bagiennymi oraz roślinnością szuwarową, tworząc cenne siedliska przyrodnicze. Kraśnik Mały zajmuje 7,7 ha i charakteryzuje się znacznym stopniem zarastania roślinnością wodną. Oba jeziora znajdują się na obszarze Natura 2000 „Lasy Puszczy nad Drawą".

W północno-wschodniej części gminy, w okolicy miejscowości Sulibórz, położone jest jezioro o powierzchni 18,05 ha, zasilane wodami terenów bagiennych.

Na terenie gminy Recz użytkowe poziomy wodonośne występują na głębokości od kilku do około 40 m p.p.t. Najpłycej wody podziemne zalegają w sąsiedztwie doliny rzeki Iny, gdzie pozostają w bezpośrednim kontakcie hydraulicznym z wodami powierzchniowymi. Główne kierunki przepływu wód podziemnych układają się w kierunku zachodnim.

Istotne znaczenie dla ochrony zasobów wodnych mają strefy alimentacji pierwszego i głębszych poziomów wodonośnych, związane z występowaniem dobrze przepuszczalnych osadów piaszczysto-żwirowych. Na terenach tych konieczne jest ograniczanie ryzyka przedostawania się zanieczyszczeń do gruntu i wód podziemnych. Strefy zasilania poziomów użytkowych występują praktycznie na obszarze całej gminy.

Gmina nie znajduje się w granicach Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP), jednak lokalne zasoby czwartorzędowych wód podziemnych mają istotne znaczenie dla zaopatrzenia mieszkańców oraz funkcjonowania ekosystemów dolinnych i mokradłowych.

Pod względem jakości wód podziemnych obszar gminy położony jest w obrębie Jednolitej Części Wód Podziemnych nr 7 (JCWPd nr 7). Badania prowadzone przez Państwowy Instytut Geologiczny w 2023 r. wykazały dobry stan chemiczny i ilościowy tych wód. W punktach pomiarowych zlokalizowanych w Dobrzanach i Choszcznie stwierdzono odpowiednio II i III klasę jakości wód podziemnych.

Najważniejszym wyzwaniem w zakresie gospodarki wodnej pozostaje utrzymanie dobrego stanu jakościowego zasobów podziemnych oraz ograniczanie dopływu zanieczyszczeń pochodzenia rolniczego i komunalnego. Istotne znaczenie ma również zachowanie równowagi pomiędzy poborem a naturalnym zasilaniem poziomów wodonośnych.

Gospodarowanie zasobami wodnymi na terenie gminy Recz powinno uwzględniać ustalenia Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry, przyjętego rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. (Dz. U. z 2023 r. poz. 335). Dokument ten określa stan jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych, cele środowiskowe oraz działania niezbędne do ich osiągnięcia.

Na terenie gminy Recz wyznaczono 13 jednolitych części wód powierzchniowych, obejmujących zarówno rzeki i mniejsze cieki, jak również jeziora. Ich wykaz, wraz z oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Wykaz jednolitych części wód powierzchniowych w gminie Recz wraz z oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych

Jednolita część wód powierzchniowych	Kod JCWP	Ryzyko nieosiągnięcia celów
Bagnica I	RW60000918885952	Zagrożona
Wardynka	RW600009198449	Zagrożona

Bagnica II	RW60000918885954	Niezagrożona
Drawa od Studzienicy do Płocicznej	RW600011188877	Zagrożona
Głębokie	LW10732	Niezagrożona
Ina od źródeł do Stobnicy	RW600009198399	Zagrożona
Głęboka	RW60000918885669	Niezagrożona
Sierakowo	LW11072	Zagrożona
Stobnica	RW60000919849	Zagrożona
Reczyca	RW600009198549	Zagrożona
Pęzinka	RW600009198889	Zagrożona
Ina od Stobnicy do Krąpieli	RW6000161987	Zagrożona
Bytowskie	LW90214	Zagrożona

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Recz na lata 2024–2027 z perspektywą na lata 2028–2031, na podstawie danych Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry.

Spośród wymienionych części wód dwanaście posiada status naturalnych jednolitych części wód powierzchniowych, natomiast jezioro Bytowskie zostało zakwalifikowane jako silnie zmieniona część wód. Dla naturalnych części wód zasadniczym celem środowiskowym jest osiągnięcie i utrzymanie co najmniej dobrego stanu ekologicznego oraz dobrego stanu chemicznego, a dla części silnie zmienionych - dobrego potencjału ekologicznego i dobrego stanu chemicznego, z uwzględnieniem indywidualnych celów i ewentualnych odstępstw określonych w Planie gospodarowania wodami.

Ocena ryzyka wskazuje na niekorzystną sytuację większości części wód powierzchniowych występujących na obszarze gminy. Spośród trzynastu JCWP tylko trzy - Bagnica II, Głęboka oraz jezioro Głębokie - uznano za niezagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych. Dla pozostałych dziesięciu wskazano występowanie takiego ryzyka.

Spośród JCWP występujących na terenie gminy szczegółową ocenę oparto na badaniach części wód „Ina od źródeł do Stobnicy" oraz „Reczyca". W obu przypadkach ogólny stan wód oceniono jako zły.

Gmina Recz położona jest również w granicach dwóch jednolitych części wód podziemnych: GW600007 oraz GW600025. Zgodnie z ustaleniami Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry obie charakteryzują się dobrym stanem chemicznym i ilościowym oraz zostały uznane za niezagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych. Podstawowym celem ich ochrony jest utrzymanie dobrego stanu chemicznego i ilościowego, zapobieganie

zanieczyszczeniom oraz zachowanie równowagi między poborem a odnawianiem zasobów wód podziemnych.

Pomimo korzystnej oceny stanu wód podziemnych, istotnym zagrożeniem dla gospodarki wodnej gminy pozostaje susza. Program Ochrony Środowiska wskazuje, że gmina znajduje się na obszarze silnego zagrożenia suszą, co może prowadzić do obniżania poziomu wód gruntowych, pogorszenia warunków wilgotnościowych gleb oraz ograniczenia dostępności zasobów wodnych. Z tego względu ochrona wód powinna obejmować zarówno ich jakość, jak i racjonalne gospodarowanie dostępnymi zasobami.

Szczególne znaczenie ma uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej, w tym modernizacja i rozbudowa sieci kanalizacyjnej, poprawa funkcjonowania oczyszczalni ścieków oraz ograniczanie przedostawania się nieoczyszczonych ścieków do wód i gruntu. Działania te odpowiadają na potrzebę ograniczania presji komunalnej na stan wód powierzchniowych i podziemnych.

Przyjęte w strategii kierunki rozwoju infrastruktury, gospodarki komunalnej, turystyki i zagospodarowania przestrzennego należy realizować w sposób, który nie będzie powodował pogorszenia stanu jednolitych części wód ani utrudniał osiągnięcia przypisanych im celów środowiskowych. Na etapie przygotowania konkretnych przedsięwzięć konieczne będzie uwzględnianie ustaleń Planu gospodarowania wodami, w tym szczegółowych celów środowiskowych, odstępstw i działań przypisanych do właściwych JCWP i JCWPd, a także przeprowadzenie wymaganych prawem procedur środowiskowych i wodnoprawnych.

Zagrożenie powodziowe

Na terenie gminy Recz występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią, związane przede wszystkim z doliną rzeki Iny. Zgodnie z obowiązującymi mapami zagrożenia powodziowego, opracowanymi przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, w granicach gminy wyznaczono obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% (raz na 100 lat) oraz obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10% (raz na 10 lat). Tereny te stanowią obszary szczególnego zagrożenia powodzią w rozumieniu art. 16 pkt 34 lit. a i b ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne. Ich zasięg należy uwzględniać w planowaniu przestrzennym oraz przy podejmowaniu decyzji dotyczących lokalizacji nowych inwestycji, zgodnie z art. 166 ust. 1 pkt 1 tej ustawy.

Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują ograniczenia dotyczące zabudowy i zagospodarowania terenu, wynikające z przepisów ustawy Prawo wodne. Ze względu na bezpieczeństwo mieszkańców i potrzebę ograniczania potencjalnych strat powodziowych tereny te co do zasady powinny pozostawać wolne od nowej zabudowy, zwłaszcza mieszkaniowej i usługowej, której lokalizacja mogłaby zwiększać ryzyko powodziowe. Przy planowaniu ich zagospodarowania należy uwzględniać konieczność zachowania naturalnych obszarów zalewowych i możliwości retencjonowania wód oraz

unikać działań utrudniających przepływ wód powodziowych. Ewentualne zamierzenia inwestycyjne na tych terenach wymagają uwzględnienia obowiązujących ograniczeń i przeprowadzenia stosownych procedur przewidzianych w przepisach Prawa wodnego, w tym uzyskania wymaganych uzgodnień lub pozwoleń wodnoprawnych.

Gleby

Gmina Recz posiada wyraźnie rolniczy charakter użytkowania przestrzeni. Grunty rolne zajmują około 60% powierzchni gminy, a znaczną część stanowią gleby o średniej i dobrej przydatności rolniczej.

W strukturze gruntów ornych dominują gleby klasy IV, które stanowią około 57% wszystkich gruntów ornych. Gleby słabsze klasy V obejmują około 23%, natomiast gleby dobre i średnio dobre klas III stanowią około 20% gruntów ornych.

Podobna struktura występuje w przypadku użytków zielonych. Największy udział mają gleby klasy IV - około 59%, następnie gleby słabe klasy V - około 25%. Gleby klas III stanowią około 11%, natomiast gleby najsłabsze klasy VI około 5% powierzchni użytków zielonych.

Dominującym typem gleb ornych są gleby dobrych kompleksów żytnich wykształcone głównie z piasków gliniastych. Struktura jakościowa gleb wskazuje na umiarkowanie korzystne warunki dla produkcji rolnej, choć duży udział gleb średnich i słabszych ogranicza możliwości intensywnego rolnictwa w części obszaru gminy.

Szata roślinny i zwierzęcy

Gmina Recz charakteryzuje się wysokimi walorami przyrodniczymi oraz znaczną różnorodnością siedlisk roślinnych. Według regionalizacji geobotanicznej obszar gminy znajduje się w Krainie Pojezierza Pomorskiego, w obrębie Okręgu Walecko-Drawskiego.

Największe kompleksy leśne występują w południowo-wschodniej części gminy i są związane z obszarem Puszczy nad Drawą.

W strukturze siedlisk leśnych dominują lasy świeże i mieszane świeże. Podstawowym gatunkiem lasotwórczym jest sosna, stanowiąca około 75% drzewostanów. Oprócz niej występują także brzozy, olsze, świerki, buki i dęby.

Do charakterystycznych zbiorowisk roślinnych należą: bory sosnowe, bory mieszane dębowo-sosnowe, bagienne lasy olchowe, zbiorowiska torfowiskowe i szuwarowe, łąki napiaskowe, murawy niskie.

Najcenniejsze przyrodniczo zbiorowiska bagienne i torfowiskowe występują w dolinie Iny, Reczanki oraz w rejonie jezior Kraśnik. Istotną rolę krajobrazową i ekologiczną pełnią również aleje przydrożne, zadrzewienia śródpolne oraz parki wiejskie występujące m.in. w Lubieniowie, Suliborzu, Pomieniu, Wielgoszczy i Słutowie.

Szczególne znaczenie przyrodnicze mają starodrzewy sosnowo-dębowe oraz gatunki takie jak buk pospolity, dąb szypułkowy, modrzew europejski, cis czy lipa drobnolistna. Ochronę cennych zbiorowisk wspierają obszary Natura 2000, obszary chronionego krajobrazu, rezerwaty przyrody oraz użytki ekologiczne. Na terenie gminy znajduje się również 7 pomników przyrody.

Fauna gminy Recz jest charakterystyczna dla obszarów nizinnych północno-zachodniej Polski i pozostaje silnie związana z dużymi kompleksami leśnymi, dolinami rzecznymi oraz terenami podmokłymi. Pomimo przekształceń części środowiska przyrodniczego obszar zachował wysoką przydatność siedliskową dla wielu grup zwierząt. Najcenniejsze siedliska związane są z jeziorami, torfowiskami, mokradłami oraz łąkami położonymi w sąsiedztwie pól i lasów, które zapewniają dogodne warunki żerowania i rozrodu

Klimat i jakość powietrza

Gmina Recz położona jest w obrębie pomorskiego regionu klimatycznego, wyróżniającego się umiarkowanym i stosunkowo łagodnym klimatem pozostającym pod silnym wpływem mas powietrza oceanicznego oraz oddziaływania Morza Bałtyckiego. Charakterystycznymi cechami lokalnego klimatu są chłodne lata oraz stosunkowo łagodne i długie zimy.

Warunki klimatyczne gminy są korzystne dla produkcji rolniczej i funkcjonowania ekosystemów leśnych. Okres wegetacyjny trwa przeciętnie od 225 do 235 dni w roku. Średnia roczna suma opadów wynosi od 700 do 750 mm, co należy uznać za wartość umiarkowanie wysoką w skali regionu. Średnia roczna temperatura powietrza kształtuje się na poziomie około 8°C. Średnia temperatura stycznia wynosi około 0°C, natomiast lipca około 17°C.

Układ warunków wiatrowych zmienia się sezonowo. Wiosną dominują wiatry północno-wschodnie, zimą północne, latem północno-zachodnie, a jesienią południowo-zachodnie. Średnia prędkość wiatru osiąga około 8 m/s, co wpływa na stosunkowo dobre przewietrzanie obszaru i ogranicza długotrwałe zaleganie zanieczyszczeń powietrza.

Pod względem jakości powietrza gmina Recz znajduje się w obrębie strefy zachodniopomorskiej (PL3203), dla której prowadzona jest ocena jakości powietrza w zakresie m.in. pyłów zawieszonych PM10 i PM2,5, benzo(a)pirenu, dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, ozonu oraz metali ciężkich

Obszary cenne przyrodniczo i chronione

Udział powierzchni obszarów cennych przyrodniczo prawnie chronionych w powierzchni gminy bez Natura 2000 wynosi 64.7 %. Wysoka wartość wskaźnika świadczy o dużej dostępności cennych zasobów przyrodniczych We wskaźniku uwzględniamy: parki

narodowe, rezerwaty przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne oraz zespoły przyrodniczo-krajobrazowe.

Fot. 1: Rezerwat Grądowe Zbocze

Źródło: archiwum gminy Recz

Na terenie gminy Recz występują różnorodne formy ochrony przyrody, obejmujące zarówno ochronę krajową, jak i europejską sieć Natura 2000. System obszarów chronionych tworzą rezerwat przyrody, obszar chronionego krajobrazu oraz obszary Natura 2000, których celem jest zachowanie cennych siedlisk przyrodniczych, walorów krajobrazowych oraz miejsc występowania rzadkich gatunków roślin i zwierząt. Formy te obejmują przede wszystkim kompleksy leśne, doliny rzeczne, tereny podmokłe i obszary o wysokiej bioróżnorodności.

Istotną rolę w ochronie środowiska przyrodniczego gminy odgrywają obszary Natura 2000, które zabezpieczają cenne siedliska leśne, wodne i torfowiskowe oraz stanowią ważne miejsca bytowania ptaków i innych gatunków chronionych. Uzupełnieniem systemu ochrony jest obszar chronionego krajobrazu, którego zadaniem jest zachowanie wartości krajobrazowych i przyrodniczych terenów o dużym znaczeniu ekologicznym i rekreacyjnym. Na terenie gminy znajduje się również rezerwat przyrody, obejmujący szczególnie cenne fragmenty naturalnych zbiorowisk leśnych.

Formy ochrony przyrody pełnią ważną funkcję w zachowaniu ciągłości ekologicznej regionu oraz ochronie zasobów przyrodniczych gminy Recz. Jednocześnie wpływają na sposób

zagospodarowania przestrzennego oraz kierunki rozwoju gospodarczego, wymagając uwzględnienia zasad ochrony środowiska przy realizacji inwestycji i prowadzeniu działalności gospodarczej (tab. 5).

Tabela 6. Formy ochrony przyrody

Typ	Nazwa	Kod	Powierzchnia [ha]
rezerwat przyrody	Grądowe Zbocze	PL.ZIPOP.1393.RP.901	33,22
obszar chronionego krajobrazu	D (Choszczno-Drawno)	PL.ZIPOP.1393.OCHK.17	24 520,00
obszar Natura 2000 PLH	Dolina Iny koło Recza	PL.ZIPOP.1393.N2K.PLH320004.H	4 471,82
obszar Natura 2000 PLH	Pojezierze Ińskie	PL.ZIPOP.1393.N2K.PLH320067.H	10 229,90
obszar Natura 2000 PLH	Uroczyska Puszczy Drawskiej	PL.ZIPOP.1393.N2K.PLH320046.H	74 768,36
obszar Natura 2000 PLB	Lasy Puszczy nad Drawą	PL.ZIPOP.1393.N2K.PLB320016.B	190 279,05
obszar Natura 2000 PLB	Ostoja Ińska	PL.ZIPOP.1393.N2K.PLB320008.B	87 710,94

Źródło: Centralny rejestr form ochrony przyrody GDOŚ

Na obszarze gminy znajduje się ponadto Obszar Chronionego Krajobrazu Choszczno–Drawno, rezerwat przyrody „Grądowe Zbocza", użytki ekologiczne oraz korytarze ekologiczne związane z doliną Iny i Pojezierzem Ińskim.

Tabela 7. Użytki ekologiczne na terenie gminy Recz.

Nazwa	Kod	Powierzchnia [ha]	Krótka charakterystyka
Wełniankowy Mszar	PL.ZIPOP.1393.UE.3202063.103	0,82	Obszar torfowiskowy z roślinnością bagienną i stanowiskami wełnianki.
Lubieniowskie Rosiczki	PL.ZIPOP.1393.UE.3202063.104	1,00	Teren podmokły chroniący stanowiska rosiczki oraz roślinności torfowiskowej.
—	PL.ZIPOP.1393.UE.3202063.1131	8,56	Użytek ekologiczny obejmujący cenne siedliska wilgotne i obszary podmokłe.
—	PL.ZIPOP.1393.UE.3202063.1132	3,52	Obszar ochrony niewielkich ekosystemów wodno-błotnych i zadrzewień.
Niebieski korytarz ekologiczny koryta rzeki Iny	PL.ZIPOP.1393.UE.3202063.1316	5,62	Korytarz ekologiczny związany z doliną rzeki Iny, istotny dla zachowania ciągłości ekologicznej i ochrony siedlisk wodnych.

Źródło: Centralny rejestr form ochrony przyrody GDOŚ

Na terenie gminy występuje również 7 pomników przyrody, obejmujących zarówno pojedyncze okazałe drzewa, jak i ich skupiska, występujące głównie w Lubieniowie i Reczu.

4.1.2.2. Krajobraz kulturowy

Krajobraz kulturowy gminy Recz został ukształtowany przez wielowiekowe procesy osadnicze oraz historyczne szlaki handlowe i komunikacyjne. Najstarsza wzmianka o Reczu pochodzi z 1269 r., a początki miasta związane były ze słowiańskim grodem i osadą targową położoną nad Iną. W XIII wieku tereny te znalazły się pod panowaniem Brandenburgii, a pod koniec XIII wieku lokowano miasto oraz ufundowano klasztor cysterek.

Do najcenniejszych elementów dziedzictwa kulturowego należy zachowany średniowieczny układ urbanistyczny miasta o owalnym zarysie oraz fragmenty murów obronnych z XIV–XV wieku wykonanych z kamienia polnego. Zachowały się również historyczne układy ruralistyczne wsi, zabytkowe kościoły, dawne zespoły folwarczne oraz założenia dworsko-parkowe.

Istotne znaczenie dla rozwoju miejscowości miało położenie przy historycznym trakcie „Via Marchonis", prowadzącym z Berlina do Królewca. Przez Recz przebiegał również szlak związany z działalnością zakonów rycerskich i wyprawami krzyżowymi na tereny Prus i Litwy.

Fot. 2: Widok na Recz ood południowego wschodu

Źródło: Wikimedia commons: autor Kapitel CC BY-SA 4.0

Współczesny krajobraz miasta został silnie ukształtowany przez wydarzenia II wojny światowej. W 1945 r., podczas walk prowadzonych w kierunku Berlina, Recz został zniszczony w około 70%. Uszkodzeniu uległa znaczna część historycznej zabudowy oraz infrastruktury miejskiej. Powojenna odbudowa miasta oraz napływ ludności z różnych regionów Polski, w tym przesiedleńców objętych akcją „Wisła", wpłynęły na współczesny charakter społeczny i kulturowy gminy.

Struktura krajobrazu zachowała wyraźne cechy historycznego osadnictwa. Wiele miejscowości rozwijało się wzdłuż dawnych szlaków komunikacyjnych, zachowując tradycyjne układy ruralistyczne, m.in. ulicówki, owalnice i wielodrożnice. Do najcenniejszych elementów krajobrazu kulturowego należą średniowieczne układy przestrzenne, zabytkowe kościoły pochodzące głównie z XIII i XIX wieku, założenia pałacowo-parkowe oraz dawne zespoły folwarczne.

W krajobrazie gminy istotną rolę odgrywają również dominanty przestrzenne i techniczne. Szczególnie widoczne są wieże kościołów oraz infrastruktura telekomunikacyjna w postaci stacji bazowych telefonii komórkowej.

Zgodnie z audytem krajobrazowym województwa zachodniopomorskiego na terenie gminy wyznaczono cztery krajobrazy priorytetowe: „Lasy w dolinach rzek Stobnicy i Wardynki", „Krajobraz leśny wraz z rezerwatem przyrody Grądowe Zbocza", „Krajobraz leśny na północny zachód od Drawna" oraz „Krajobraz wiejski okolic wsi Krzemień i Bytowo".
Na obszarze gminy występuje także duże zróżnicowanie typów krajobrazu, obejmujące krajobrazy miejskie, wiejskie, leśne oraz bagienno-łąkowe.

Zabytki

Gmina Recz posiada liczne obiekty wpisane do rejestru zabytków, związane zarówno ze średniowiecznym rozwojem miasta, jak i XIX-wiecznym krajobrazem folwarcznym Pomorza Zachodniego. Najcenniejszym elementem dziedzictwa jest historyczny układ starego miasta w Reczu z XIII wieku oraz zachowane fragmenty murów obronnych z XIV–XV wieku wraz z Basztą Drawieńską i Bramą Choszczeńską. Istotne znaczenie posiada również kościół parafialny pw. Chrystusa Króla z XV wieku.

Fot. 3: Baszta Drawieńska i Baszta Łupinowa w Reczu

Źródło: Wikimedia commons: autor Kapitel CC BY-SA 4.0

Tabela 8. Obiekty na terenie gminy Recz ujęte w rejestrze zabytków nieruchomych.

NAZWA	CHRONOLOGIA	MIEJSCOWOSC
teren starego miasta	XIII w.	Recz
organistówka, ob. biblioteka	przełom XVIII/XIX w.	Recz
dom	koniec XIX w.	Recz
kościół parafialny pw. Chrystusa Króla	XV w.	Recz
mury obronne z basztami łupinowymi	XIV w.	Recz
Baszta Drawieńska	pocz. XIV w.	Recz
Brama Choszczeńska	pocz. XIV w.	Recz
kościół pw. św. Józefa	XIV w.	Lubieniów
ruina kościoła	1897 r.	Nętkowo
cmentarz przykościelny	1897 r.	Nętkowo
zespół zabudowy folwarcznej	2. poł. XIX w.	Pomień

NAZWA	CHRONOLOGIA	MIEJSCOWOSC
gorzelnia	4. ćw. XIX w.	Pomień
obora	2. poł. XIX w.	Pomień
stajnia	1861 - 1870	Pomień
jałownik	3. ćw. XIX w.	Pomień
magazyn zbożowy	data nieznana	Pomień
budynek gospodarczy	2. poł. XIX w.	Pomień
magazyn zbożowy	2. poł. XIX w.	Pomień
powozownia	1861 - 1870	Pomień
cielętnik	2. poł. XIX w.	Pomień
podwórze gospodarcze		Pomień
kościół filialny pw. Niepokalanego Serca Marii	XV w.	Pomień
pałac, ob. szkoła	poł. XIX w.	Pomień
kaplica cmentarna	1852 r.	Pomień
ogrodzenie	XVIII w.	Pomień
cmentarz ewangelicki przykościelny ze starodrzewem	XVIII w.	Pomień
kościół ewangelicki, ob. rzymskokatolicki filialny pw. Miłosierdzia Bożego	koniec XIX w.	Sicko
cmentarz przykościelny	data nieznana	Sicko
zespół podworski	XIX w.	Sokoliniec
gorzelnia, ob. budynek mieszkalny	1861 r.	Sokoliniec
pałac	1862 r.	Sokoliniec
obora	1861 r.	Sokoliniec
park pałacowy	poł. XIX w.	Sokoliniec
kościół filialny pw. św. Józefa	1889 r.	Sokoliniec
cmentarz przykościelny	1889 r.	Sokoliniec
ruina kościoła ewangelickiego	koniec XIX w.	Suliborek
kościół	XV w.	Sulibórz

NAZWA	CHRONOLOGIA	MIEJSCOWOSC
cmentarz przykościelny	XV w.	Sulibórz
kościół filialny pw. Przemienienia Pańskiego	XVI w.	Słutowo
przykościelny cmentarz rzymskokatolicki	przełom XV/XVI w.	Słutowo
kościół ewangelicki, ob. rzymskokatolicki pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny	3. ćw. XIX w.	Żeliszewo
otoczenie		Żeliszewo

Źródło: Narodowy Instytut Dziedzictwa

Na terenie gminy zachowało się wiele zabytkowych kościołów wiejskich, m.in. w Lubieniów, Pomień, Sulibórz, Słutowo i Żeliszewo, pochodzące od XIV do XIX wieku. Część dawnych świątyń ewangelickich zachowała się w formie ruin, m.in. w Nętkowie i Suliborku.

Ważnym elementem krajobrazu kulturowego są również zespoły pałacowo-folwarczne i zabudowa gospodarcza z XIX wieku. Szczególnie wyróżniają się zespoły w Pomieniu i Sokoliniec obejmujące pałace, gorzelnie, stajnie, obory, magazyny zbożowe oraz parki podworskie. Uzupełnieniem dziedzictwa są historyczne cmentarze przykościelne i ewangelickie oraz dawna organistówka w Reczu z przełomu XVIII i XIX wieku, obecnie pełniąca funkcję biblioteki.

Poza zabytkami ujętymi w rejestrze zabytków, gmina Recz posiada szereg zabytków ujętych w ewidencji, które odzwierciedlają jej bogatą historię. Zasób zabytków gminy jest zróżnicowany pod względem typologicznym i chronologicznym, przy czym dominują obiekty pochodzące ze średniowiecza oraz XIX wieku. Najcenniejsze zabytki związane są z historycznym rozwojem miasta Recz, gdzie zachował się średniowieczny układ urbanistyczny, fragmenty murów obronnych z basztami oraz gotycki kościół parafialny pw. Chrystusa Króla. Ważnym elementem dziedzictwa są również historyczne układy ruralistyczne wsi o metryce sięgającej XIII–XV wieku.

Najliczniejszą grupę obiektów stanowi zabudowa mieszkalna i gospodarcza z XVIII, XIX oraz początku XX wieku. W Reczu dominują ceglane i szachulcowe budynki mieszkalne typowe dla małych miast Pomorza Zachodniego. Na terenach wiejskich przeważają zespoły pałacowo-folwarczne i dworsko-folwarczne obejmujące pałace, dwory, gorzelnie, stajnie, obory, spichlerze oraz budynki gospodarcze, zachowane m.in. w Pomieniu, Sokolińcu, Suliborzu, Wielgoszczy i Lubieniowie. Charakterystycznym elementem krajobrazu są także XIX-wieczne parki podworskie i historyczne aleje drzew.

Istotną część ewidencji tworzą obiekty sakralne i sepulkralne, w tym średniowieczne i XIX-wieczne kościoły, ruiny dawnych świątyń oraz liczne cmentarze ewangelickie i przykościelne. Największy udział ilościowy mają zabytki XIX-wieczne związane z rozwojem majątków

ziemskich i zabudowy wiejskiej, natomiast największą wartość historyczną posiadają obiekty średniowieczne, decydujące o unikatowym charakterze krajobrazu kulturowego gminy Recz.

W rejestrze zabytków archeologicznych gminy Recz znajdują się trzy stanowiska archeologiczne o charakterze grodzisk, zlokalizowane w Reczu, Grabowcu oraz Rybakach. Wszystkie obiekty datowane są na okres średniowiecza i stanowią pozostałości dawnych założeń obronnych oraz osadniczych związanych z rozwojem wczesnej sieci osadniczej regionu (tab. 8).

Tabela 9. Obiekty na terenie gminy Recz ujęte w rejestrze zabytków archeologicznych.

Nazwa	Chronologia	Funkcja
Recz, st. 1	średniowiecze	grodzisko
Grabowiec, st. 1	średniowiecze	grodzisko
Rybaki, st. 1	średniowiecze	grodzisko

Źródło: Narodowy Instytut Dziedzictwa

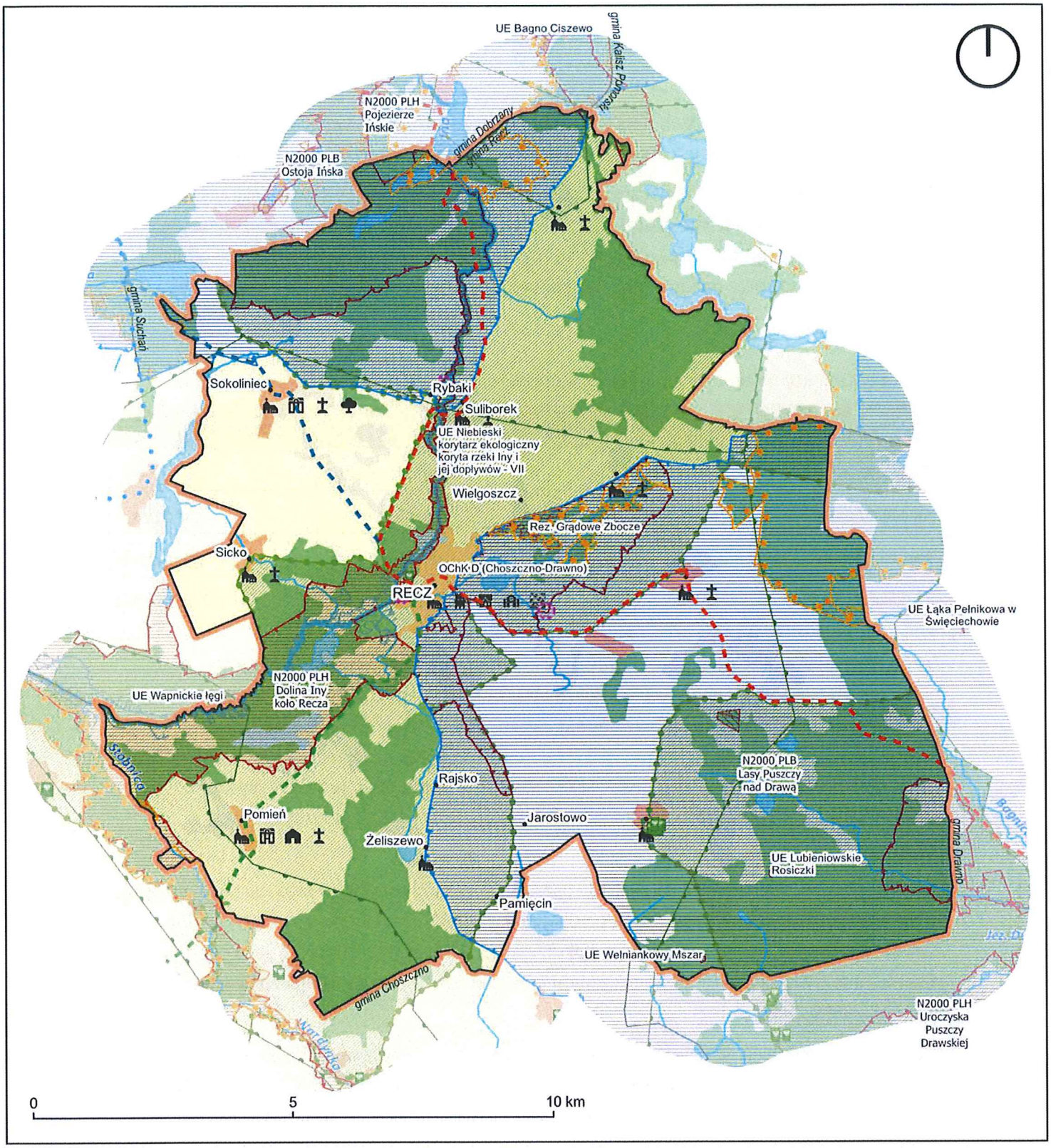
Zasób stanowisk archeologicznych ujętych w ewidencji na terenie gminy Recz jest zróżnicowany pod względem chronologicznym i funkcjonalnym. Występują tu ślady osadnictwa od epoki kamienia, przez epokę brązu i żelaza, po średniowiecze i okres nowożytny. Najliczniejsze są stanowiska średniowieczne oraz pradziejowe, związane głównie z osadnictwem dawnych społeczności. Stanowiska koncentrują się przede wszystkim w rejonie Recza oraz miejscowości takich jak Pomień, Sokoliniec, Lubieniów, Sicko, Grabowiec i Nętkowo.

Dominującymi typami stanowisk są ślady osadnicze, punkty osadnicze oraz osady. Występują także pradziejowe cmentarzyska, znaleziska luźne i pojedyncze obozowiska. Szczególnie istotne są stanowiska średniowieczne, dokumentujące rozwój historycznej sieci osadniczej regionu, a także stanowiska z epoki kamienia, brązu i żelaza potwierdzające wielowiekową ciągłość osadnictwa.

Większość stanowisk została rozpoznana w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski i ma charakter powierzchniowy. Ich rozmieszczenie wskazuje na intensywne wykorzystanie terenów położonych w pobliżu cieków wodnych i dawnych szlaków komunikacyjnych. Zabytki archeologiczne stanowią ważny element dziedzictwa kulturowego gminy i wymagają uwzględnienia w planowaniu przestrzennym oraz procesach inwestycyjnych.

Ryc. 22. MSF-P, uwarunkowania: środowiskowo-przyrodnicze i krajobraz kulturowy (na następnej stronie)

Źródło: opracowanie własne

Legenda

granica gminy Recz

zagospodarowanie

- lasy
- obszary zabudowane
- grunty orne
- rzeki
- zbiorniki wodne
- łąki, pastwiska

dziedzictwo przyrodnicze

- pomniki przyrody
- obszary Natura 2000 PLH
- obszary Natura 2000 PLB
- korytarze ekologiczne
- rezerwaty
- obszary chronionego krajobrazu
- Użytki Ekologiczne
- krajobraz priorytetowy (Audyt Krajobrazowey Woj. Zachodniopomorskiego)

dziedzictwo kulturowe

- zabytki archeologiczne
- budynek gospodarczy
- budynek mieszkalny
- budynek u. publicznej
- cmentarz
- dwór / pałac
- kościół
- układ urbanistyczny
- zabytek techniki
- zabytkowa zieleń
- fortyfikacje

szlaki turystyczne

- szlak im. hetmana Stefana Czarnieckiego
- szlak wzniesienia moreny czołowej
- szlak Choszczno - Recz

obszar zagrożenia powodziowego

- obszar szczególnego zagrożenia pow. (P=1%, raz na 100 lat)

4.1.3. Transport i komunikacja, Infrastruktura techniczna i OZE

4.1.3.1. Transport i komunikacja

System transportowy gminy Recz opiera się na układzie drogowym oraz infrastrukturze kolejowej, zapewniających powiązania o znaczeniu krajowym, regionalnym i lokalnym. Sieć komunikacyjną tworzą drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe, gminne oraz drogi wewnętrzne, które stanowią podstawowy szkielet funkcjonalno-przestrzenny gminy i mają istotny wpływ na dostępność komunikacyjną oraz kierunki rozwoju osadnictwa i działalności gospodarczej.

Najważniejszym elementem układu drogowego jest droga krajowa nr 10 relacji Lubieszyn – Płońsk, przebiegająca przez teren gminy i pełniąca funkcję głównego połączenia o znaczeniu ponadregionalnym. Istotną rolę odgrywa również droga wojewódzka nr 151 łącząca Recz m.in. ze Świdwinem, Węgorzynem i Barlinkiem. Uzupełnieniem układu komunikacyjnego są drogi powiatowe zapewniające obsługę połączeń pomiędzy miejscowościami gminy, w tym relacje do Pomienia, Lubieniowa, Nętkowa, Rybaków i Zieleniewa. Na obszarze gminy funkcjonują także drogi wewnętrzne i niepubliczne obsługujące tereny rolne, leśne oraz rozproszoną zabudowę.

Znaczący wpływ na przyszły rozwój układu transportowego będzie miała realizacja drogi ekspresowej S10, stanowiącej jeden z najważniejszych projektów infrastrukturalnych w regionie. Planowane otwarcie odcinków przebiegających przez gminę Recz przewidywane jest na 2028 rok. Nowa trasa przejmie ruch tranzytowy z obecnej drogi krajowej nr 10, poprawiając bezpieczeństwo komunikacyjne, ograniczając ruch ciężki w centrum miasta oraz wzmacniając dostępność transportową gminy w skali regionalnej i krajowej. Po oddaniu drogi ekspresowej dotychczasowy przebieg DK10 zostanie przeklasyfikowany do kategorii drogi wojewódzkiej.

Uzupełnieniem infrastruktury transportowej jest linia kolejowa nr 403 relacji Piła Północ - Unikowo, przebiegająca przez teren gminy. Obsługę ruchu kolejowego zapewniają stacje zlokalizowane w Reczu Pomorski i Sokolińcu, pełniące funkcję lokalnych punktów dostępu do transportu kolejowego. Stacja w Reczu oddalona jest od centrum miejscowości o ok 2 km.

Oferta transportu publicznego w gminie Recz nie jest mocno rozwinięta. Przez Recz przejeżdża codziennie 6 pociągów osobowych w kierunku Szczecina. W przeciwnym kierunku trasa pociągów biegnie do: Kalisza Pomorskiego (1), Piły (3). Szczecinka (1) i Bydgoszczy (1). Przez Recz raz na dobę przejeżdża pociąg IC relacji Rzeszów-Lublin-Warszawa-Toruń-Bydgoszcz-Piła-Recz-Stargard-Szczecin. Długość dojazdu do Szczecina wynosi ok 1h15 min - 1h30 min.

Recz ze Stargardem łączą ponadto 3 pary połączeń autobusowych. Recz z Choszcznem łączy w dzień roboczy / nauki szkolnej 8. Recz z Kaliszem Pomorskim łączą 3 pary połączeń.

Autobusy kursują w dni robocze od poniedziałku do piątku, przeważnie z wyłączeniem ferii letnich i zimowych, z wyjątkiem kursu pospiesznego, który nie kursuje tylko w wybrane dni świąteczne.

Przewozy nie są w żaden sposób skoordynowane, brakuje skoordynowanej informacji przystankowej i w Internecie. Brak połączeń koordynacji połączeń z węzłami kolejowymi. Głównymi korzystającymi są osoby ze zniżkami na przejazd, głównie uczniowie dojeżdżających do szkół.

Na drogach w gminie dominuje ruch samochodów indywidualnych. godnie z przeprowadzonym w latach 2025 Generalnym Pomiarem Ruchu (GPR 2025) natężenie ruchu pojazdów silnikowych na drodze krajowej nr 10 – obwodnica Recza wyniósł: 6585 poj./dobę. Jest to ilość zbliżona do pomiaru 2020/2021. Natomiast zgodnie z przeprowadzonym w latach 2020-2021 Generalnym Pomiarem Ruchu (GPR 2020/21) natężenie ruchu pojazdów silnikowych na drogach wojewódzkich przebiegających przez teren gminy Recz wynosi:

- DW 151 odc. Recz – Choszczno - 2 459 poj./dobę,
- DW 151 odc. Recz – Węgorzyno – 855 poj./dobę,

W chwili opracowania raportu nie były dostępne dane GPR 2025 dla dróg wojewódzkich.

W gminie Recz wg GUS BDL - (dane za 2024 r.), nie ma dróg dla rowerów DDR.

4.1.3.2. Infrastruktura techniczna i OZE

System zaopatrzenia w wodę obsługiwany jest przez Zakład Usługowo-Handlowy „Komunalnik" Sp. z o.o. w Reczu. Gminny system wodociągowy obejmuje około 90 % mieszkańców. Na terenie gminy funkcjonuje siedem stacji uzdatniania wody zlokalizowanych w Reczu, Pamięcinie, Pomieniu, Słutowie, Sokolińcu, Suliborzu i Kraśniku wraz z powiązanymi sieciami wodociągowymi. Dodatkowo funkcjonuje sieć wodociągowa Suliborek – Ferma Suliborek. Na obszarze gminy znajduje się 14 studni publicznych, z czego dziewięć zlokalizowanych jest w mieście Recz. Dla wszystkich ujęć wód wyznaczono strefy ochrony pośredniej (tab. 9).

Tabela 10. Odsetek osób korzystających z różnych typów sieci w 2024 r. [%]

wyszczególnienie	wodociąg	kanalizacja	gaz
POLSKA	92,7	72,9	56,6
ZACHODNIOPOMORSKIE	96,4	81,5	64,2
Powiat choszczeński	92,4	78,2	53,1
Recz	90,0	75,4	46,3

Źródło: opracowanie na podstawie danych BDL, GUS, https://stat.gov.pl

Gospodarka ściekowa opiera się na systemie kanalizacji sanitarnej oraz oczyszczalniach ścieków. Główna oczyszczalnia ścieków zlokalizowana jest przy ul. Szumin w Reczu. Dodatkowo funkcjonują oczyszczalnie ścieków w Lubieniowie i Rybakach. Dostęp do sieci kanalizacyjnej posiada niemal 75,4% mieszkańców gminy. Na terenie miasta funkcjonuje również Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) przy ul. Szumin w Reczu. Na obszarze gminy nie występują składowiska odpadów, a odbiór odpadów realizowany jest przez podmiot zewnętrzny wyłaniany w drodze przetargu (tab. 10).

Tabela 11. Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów [%]

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Odsetek odpadów zebranych selektywnie	24,3	23,7	34,5	36,3	37,4	34,5	36,5

Źródło: opracowanie na podstawie danych BDL, GUS, https://stat.gov.pl

System elektroenergetyczny gminy tworzą linie wysokiego napięcia 110 kV, linie średniego napięcia 15 kV oraz sieci niskiego napięcia 0,4 kV wraz ze stacjami transformatorowymi. Kluczowym elementem infrastruktury energetycznej jest stacja transformatorowa GPZ Recz 110/15 kV. Na terenie gminy nie występują natomiast elektroenergetyczne linie przesyłowe najwyższych napięć 220 kV i 400 kV. Wzdłuż istniejących linii elektroenergetycznych obowiązują pasy technologiczne ograniczające możliwości zagospodarowania terenów sąsiednich.

Przez teren gminy nie przebiega sieć gazowa wysokiego ciśnienia. Zaopatrzenie w gaz realizowane jest poprzez sieci średniego i niskiego ciśnienia funkcjonujące głównie na terenie miasta Recz. Stopień gazyfikacji gospodarstw domowych w mieście wynosi około

86%, natomiast na terenach wiejskich sieć gazowa obecnie nie występuje. Średni odsetek osób korzystających z sieci gazowej wynosi 46,3%.

OZE

Na terenie gminy Recz występują korzystne warunki dla rozwoju odnawialnych źródeł energii, szczególnie energetyki słonecznej, wiatrowej oraz wykorzystania biomasy. Obszar gminy charakteryzuje się dobrymi warunkami wiatrowymi – potencjał energii wiatru wynosi około 1 250 kWh/m² rocznie, jednak obecnie na terenie gminy nie funkcjonują elektrownie wiatrowe.

Najbardziej rozwiniętym segmentem OZE na terenie gminy jest energetyka słoneczna. Warunki nasłonecznienia wynoszą około 1 800–1 850 godzin rocznie, co sprzyja rozwojowi instalacji fotowoltaicznych. Oprócz mikroinstalacji funkcjonujących przy gospodarstwach domowych, na terenie gminy działają również farmy fotowoltaiczne zlokalizowane w Rajsku i Żeliszewie. Instalacje w Żeliszewie posiadają moc po około 1 MW każda, natomiast największe farmy zlokalizowane w Rajsku osiągają moc od około 6 do 8 MW. Łączna moc istniejących instalacji fotowoltaicznych przekracza 30 MW, co wskazuje na istotne znaczenie energetyki słonecznej w lokalnym systemie energetycznym (tab. 11).

Tabela 12. Instalacje OZE na terenie gminy

DKN	Miejscowość lokalizacja instalacji*	Moc elektryczna [MW]	Rodzaj OZE
24885	Żeliszewo	0,996	PVA
24885	Żeliszewo	0,996	PVA
69553	Rajsko	7,989	PVA
69553	Rajsko	7,989	PVA
69553	Rajsko	5,992	PVA
69553	Rajsko	6,590	PVA

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych URE za marzec 2026

W gminie wykorzystywana jest również biomasa – funkcjonuje lokalna kotłownia wykorzystująca biomasę jako źródło energii. Na terenie gminy nie działają natomiast elektrownie wodne. Występuje jednak potencjał do wykorzystania energii geotermalnej w oparciu o pompy ciepła, wynikający z warunków temperaturowych podłoża.

Rozwój odnawialnych źródeł energii stanowi istotny kierunek transformacji energetycznej gminy Recz i może przyczyniać się do ograniczenia emisji zanieczyszczeń oraz wzrostu bezpieczeństwa energetycznego.

Infrastruktura społeczna

Infrastruktura społeczna gminy Recz koncentruje się głównie w mieście Recz, pełniącym funkcję lokalnego ośrodka usług publicznych dla mieszkańców całej gminy. Sieć instytucji społecznych obejmuje placówki oświatowe, opieki społecznej, kultury, sportu, bezpieczeństwa publicznego oraz ochrony zdrowia. Funkcjonowanie usług społecznych realizowane jest przede wszystkim przez jednostki organizacyjne gminy, do których należą: Przedszkole Miejskie w Reczu, Szkoła Podstawowa im. Stefana Czarnieckiego w Reczu, Środowiskowy Dom Samopomocy, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury i Sportu oraz Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna.

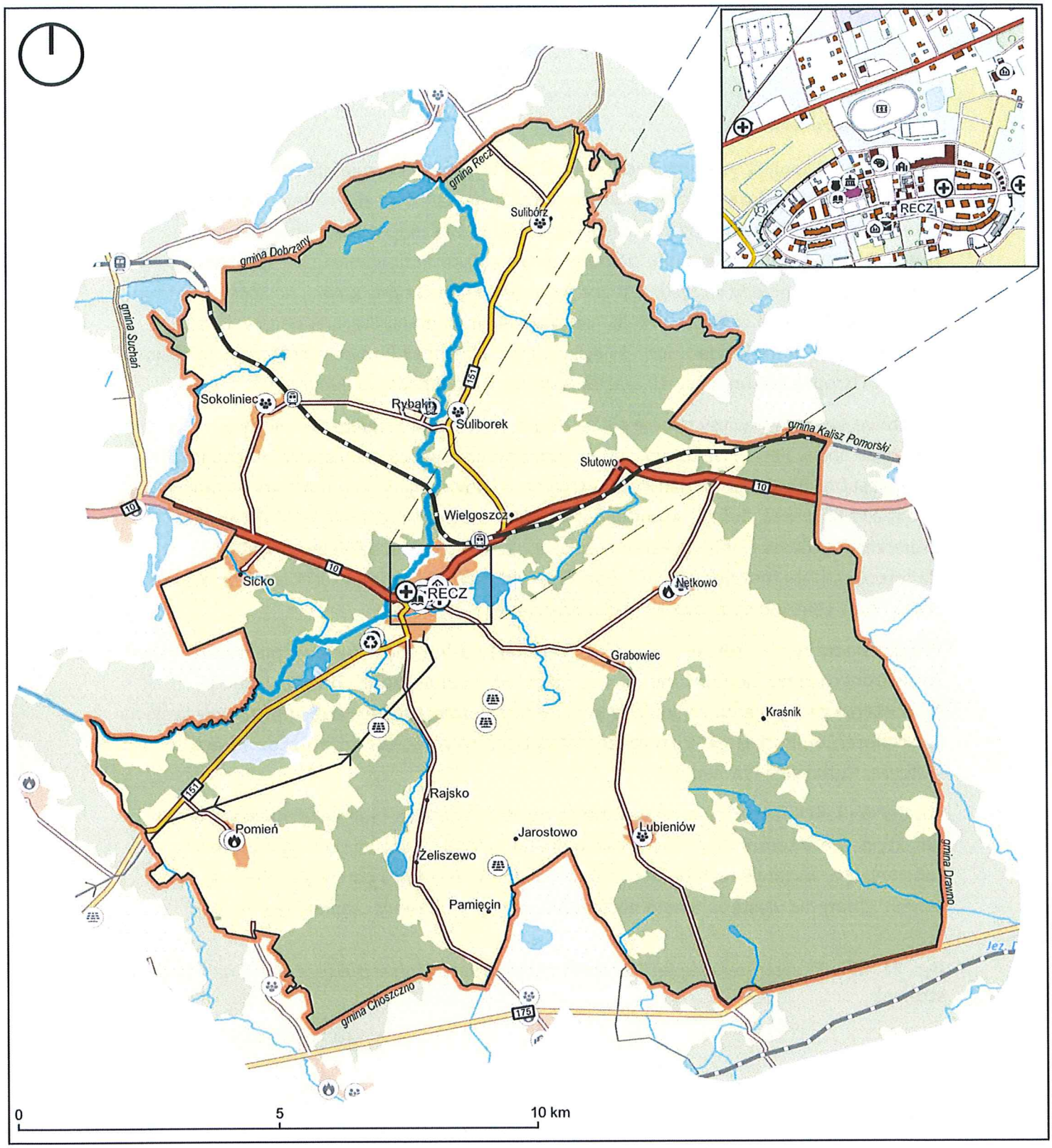
Podstawę systemu oświaty tworzą szkoła podstawowa oraz przedszkole miejskie zlokalizowane w Reczu. Na terenie gminy funkcjonuje również przedszkole niepubliczne, natomiast brak jest szkół ponadpodstawowych, co powoduje konieczność korzystania przez młodzież z placówek zlokalizowanych poza gminą. Istotnym elementem infrastruktury społecznej są również obiekty kultury i sportu, skupione wokół działalności MGOKiS. Na terenie miasta funkcjonują hala sportowo-widowiskowa, kompleks boisk sportowych „Orlik" oraz centrum sportowe przy ul. Ratuszowej.

W zakresie ochrony zdrowia mieszkańcy korzystają z usług podstawowej opieki zdrowotnej świadczonych przez niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej zlokalizowane w Reczu. Na obszarze gminy nie funkcjonuje szpital. System bezpieczeństwa publicznego opiera się na działalności komisariatu policji oraz jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej działających w Reczu, Nętkowie i Pomieniu.

Uzupełnieniem infrastruktury społecznej są świetlice wiejskie, biblioteka publiczna oraz obiekty pomocy społecznej. Ważną rolę pełni także Środowiskowy Dom Samopomocy zapewniający wsparcie osobom wymagającym opieki dziennej i pomocy społecznej. Na terenie gminy nie występują natomiast ogólnodostępne baseny i kąpieliska (tys. 23).

Ryc. 23. MSF-P, uwarunkowania: Transport i komunikacja, Infrastruktura i OZE (na następnej stronie)

Źródło: opracowanie własne

Legenda

zagospodarowanie

- lasy
- obszary zabudowane
- grunty orne, łąki i pastwiska
- rzeki
- zbiorniki wodne

infrastruktura komunikacyjna i techniczna

- droga krajowa
- droga wojewodzka
- droga powiatowa lub gminna
- linia kolejowa niezelektryfikowana
- linia elektroenergetyczna najwyzszego jednotorowa lub wysokiego napiecia
- przystanek kolejowy
- PSZOK
- oczyszczalnia ścieków

infrastruktura społeczna

- urząd gminy
- centrum kultury
- świetlica
- POZ
- biblioteka
- policja
- poczta
- boisko sportowe
- szkoła podstawowa
- przedszkole

OZE

- farma fotowoltaiczna

4.1.4. Docelowy układ elementów składowych przestrzeni, kierunki działań rozwojowych

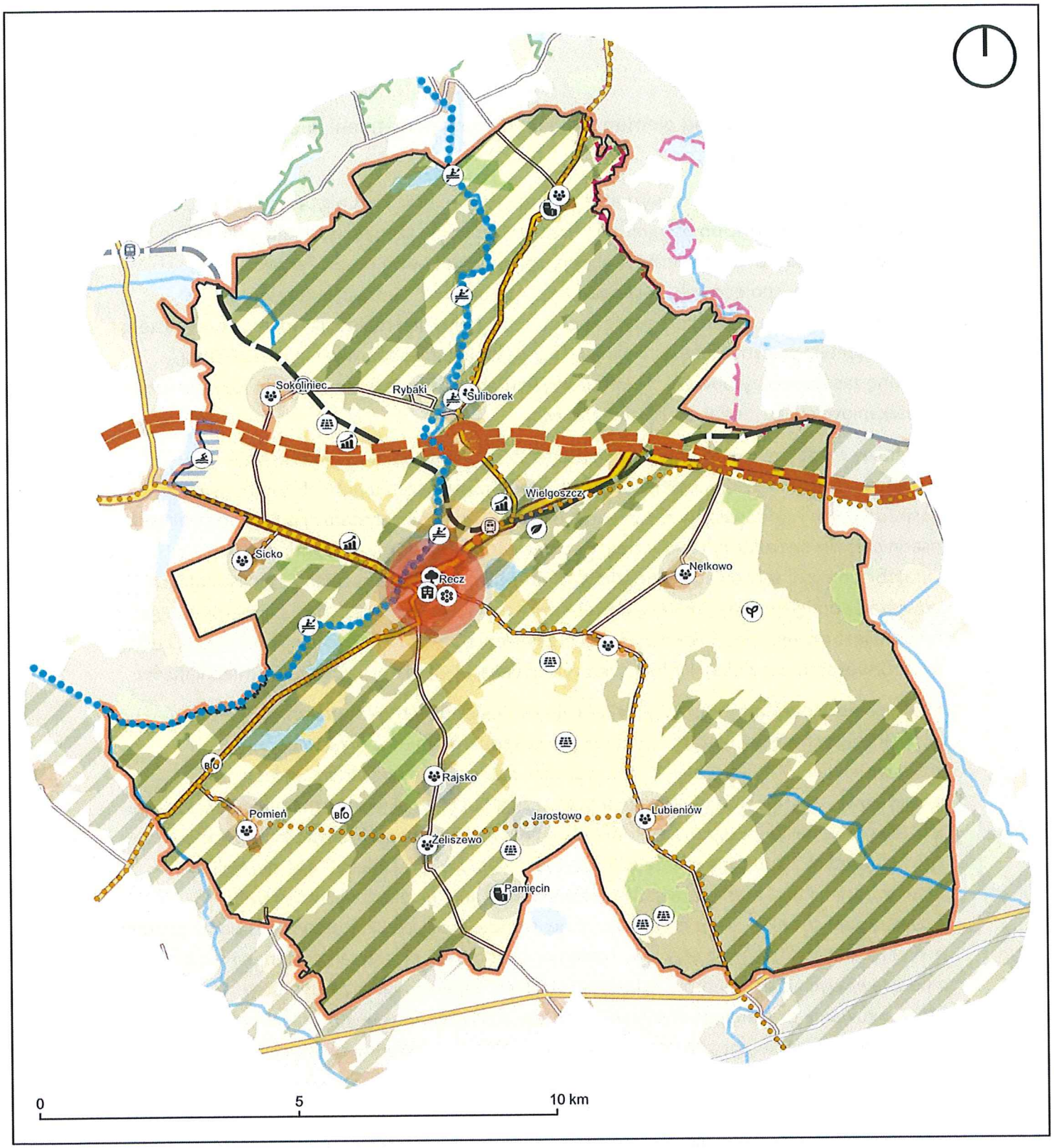
Strategia Rozwoju Gminy Recz wyznacza cele rozwojowe oraz kierunki działań, których realizacja ma prowadzić do osiągnięcia trwałego i zrównoważonego rozwoju gminy. Cele te zostały określone z uwzględnieniem istniejących uwarunkowań przestrzennych, środowiskowych, społecznych, gospodarczych, kulturowych i infrastrukturalnych oraz prognozowanych zmian zachodzących w otoczeniu gminy. Ich realizacja wymaga prowadzenia spójnej polityki przestrzennej, zapewniającej racjonalne gospodarowanie przestrzenią, ochronę zasobów przyrodniczych i kulturowych oraz tworzenie warunków dla rozwoju funkcji mieszkaniowych, gospodarczych i społecznych.

Docelowy model zagospodarowania przestrzennego gminy opiera się na zasadzie zrównoważonego rozwoju, polegającej na harmonijnym łączeniu potrzeb społecznych, gospodarczych i środowiskowych. Zakłada on efektywne wykorzystanie istniejącej struktury osadniczej i infrastruktury technicznej, ochronę cennych walorów przyrodniczych i krajobrazowych, zachowanie dziedzictwa kulturowego oraz wzmacnianie funkcjonalnych powiązań pomiędzy miastem Recz a miejscowościami wiejskimi. Istotnym elementem tego modelu jest również podnoszenie jakości przestrzeni publicznych, poprawa dostępności usług oraz rozwój systemu zieleni i infrastruktury sprzyjającej wysokiej jakości życia mieszkańców.

Strategia Rozwoju Gminy Recz wyznacza cele strategiczne w trzech wzajemnie uzupełniających się wymiarach: społecznym, gospodarczym oraz przestrzenno-środowiskowym. Przyjęte cele i kierunki działań stanowią podstawę prowadzenia długofalowej polityki rozwoju gminy oraz wskazują pożądane kierunki zmian odpowiadające lokalnym potencjałom, ograniczeniom oraz wyzwaniom demograficznym, klimatycznym i gospodarczym. Skuteczna realizacja tych celów wymaga prowadzenia spójnej polityki przestrzennej, która poprzez racjonalne gospodarowanie przestrzenią, właściwe rozmieszczenie funkcji oraz ochronę zasobów środowiskowych i kulturowych stworzy warunki do osiągnięcia zakładanych efektów rozwojowych. Polityka przestrzenna stanowi zatem jeden z podstawowych instrumentów wdrażania Strategii, zapewniając przestrzenne ukierunkowanie działań inwestycyjnych, ochronnych i organizacyjnych oraz umożliwiając harmonijne godzenie potrzeb społecznych, gospodarczych i środowiskowych w procesie rozwoju gminy (rys. 24).

Ryc. 24. MSF-P, Docelowy układ elementów składowych przestrzeni, kierunki działań rozwojowych (na następnej stronie)

Źródło: opracowanie własne

Legenda

granica gminy Recz

zagospodarowanie

- Zabudowa
- terejny rolne / łąki i pastwiska
- tereny rolne / naturalne
- Lasy
- rzeki, cieki wodne

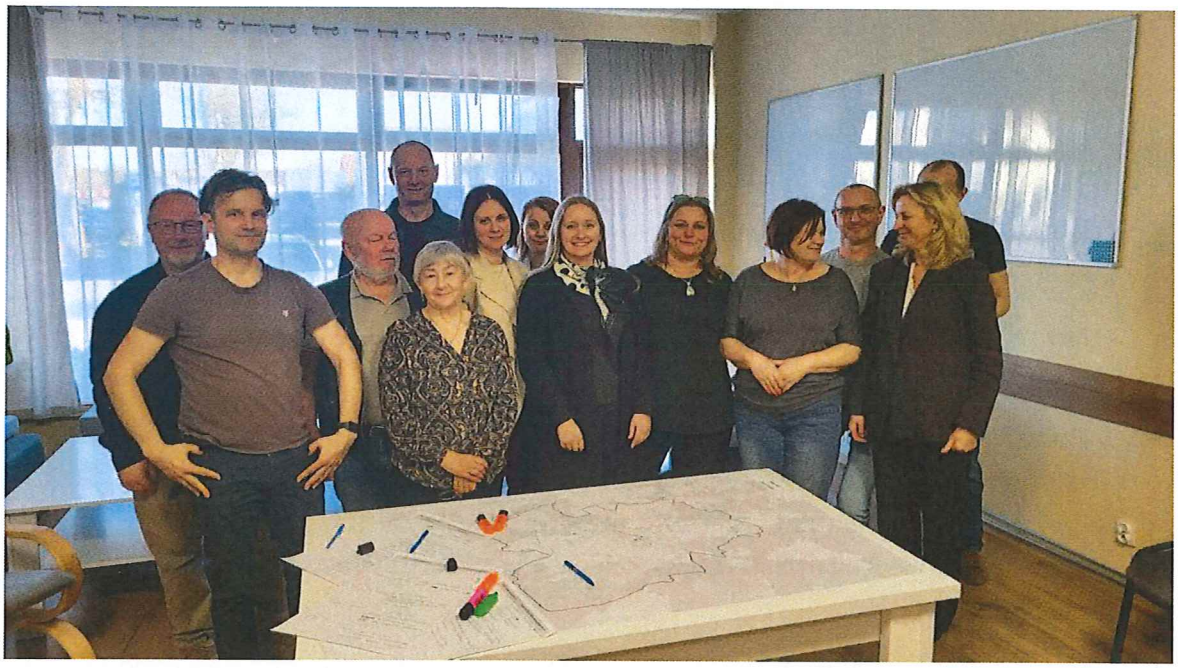
działania rozwojowe

- ochrona obszarów szczególnie cennych przyrodniczo
- rozwój funkcji turystycznych
- wykorzystanie potencjału turystycznego i rekreacyjnego rzeki Iny
- budowa spójnej sieci tras rowerowych
- przebieg trasy S10, wykorzystanie nowych możliwości
- budowa połączenia pieszo-rowerowego między stacją a centrum Recza

- rozwój rolnictwa ekologicznego
- rozwój szlaku kajakowego
- rozwój sieci wod kan
- rozwój budownictwa dostępnego
- rozwój miasta - ogrodu i terenów zielonych
- strefy inwestycyjne i gospodarcze
- ochrona i wykorzystanie dziedzictwa historycznego
- poprawa dostępności obiektów
- rozwój obszarów wiejskich
- rozwój usług turystycznych i kąpieliska
- rozwój fotowoltaiki
- zachowanie rezerwatu
- rozwój biogazowni
- rozwój ośrodka gminnego
- rozwój ośrodków uzupełniających
- rozwój pozostałych miejscowości

Nie wszystkie kierunki działań, szczególnie w sferze społecznej oraz te, które dotyczą terenu całej gminy, mogą być przypisane do konkretnych, priorytetowych lokalizacji. Na Modelu Struktury Funkcjonalno-Przestrzennej, wskazano te kierunki działań i obszary, które ze względu na swoją specyfikę, mogą być zobrazowane w przestrzeni (rys. 25).

Ryc. 25. Warsztat strategiczny w Recz – wymiar przestrzenny

Źródło: archiwum własne

Przy mapowaniu kierunków działań wykorzystano efekty warsztatów z udziałem interesariuszy procesu strategicznego. Przy budowie Modelu Struktury Funkcjonalno-Przestrzennej gminy Recz, uwzględniono również zapisy kierunkowe opracowane w ramach Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Recz, a także zapisy zawarte w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego.

4.2. Ustalenia i rekomendacje w zakresie polityki przestrzennej

Niniejsze ustalenia i rekomendacje wskazują na pożądane kierunki działań i obejmują sugestie dotyczące najlepszych praktyk, wytyczne do dalszych analiz oraz propozycje działań, które mogą przyczynić się do osiągnięcia celów strategicznych. Polityka przestrzenna gminy, ze względu na złożoność i czasochłonność jej realizacji, ma horyzont czasowy znacznie wykraczający poza horyzont czasowy samej strategii. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej odnoszą się więc do docelowej wizji struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Recz.

4.2.1. Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu

- polityka ekologiczna, podejmowanie przedsięwzięć na rzecz ochrony środowiska, w tym we współpracy z firmami eksploatującymi zasoby środowiska przyrodniczego;
- respektowanie zakazów i ograniczeń wynikających z ustanowionych form ochrony przyrody;
- ukierunkowywanie rozwoju gospodarczego gminy w oparciu o naturalne walory przyrodnicze i środowiskowe z zachowaniem bioróżnorodności naturalnych ekosystemów;
- ustanowienie jednoznacznej granicy pomiędzy terenami zurbanizowanymi (tereny zabudowy) i terenami otwartymi, nieprzewidywanymi do zabudowy;
- ochrona przed zabudową terenów zagrożonych niebezpieczeństwem powodzi oraz terenów zagrożonych osuwiskami;
- w kontekście kształtowania stanu zasobów wodnych, przeciwdziałania występowaniu zjawisk ekstremalnych oraz adaptacji do zmian klimatu zaleca się wprowadzenie i egzekwowanie standardów ochrony zieleni w procesie inwestycyjnym, obejmujących m.in. ograniczenie likwidacji terenów zieleni i wycinki drzew przy realizacji nowych inwestycji;
- eliminacja źródeł niskiej emisji oraz prowadzenie działań na rzecz poprawy efektywności energetycznej budynków, w tym ich głębokiej termomodernizacji;
- rozwój spójnego systemu błękitno-zielonej infrastruktury obejmującego dolinę Iny, kompleksy leśne, parki, skwery, zadrzewienia śródpolne oraz rodzinne ogrody działkowe, wzmacniającego odporność gminy na skutki zmian klimatu;
- zachowanie i wzmacnianie ciągłości powiązań ekologicznych pomiędzy obszarami Natura 2000, terenami leśnymi, rolnymi i wodami powierzchniowymi;
- ochrona oraz rozwój zieleni urządzonej jako istotnego elementu jakości przestrzeni publicznych oraz poprawy warunków życia mieszkańców;
- preferowanie rozwiązań opartych na przyrodzie (nature-based solutions), w tym zwiększania retencji wód opadowych, stosowania zielonej infrastruktury oraz zachowania naturalnych elementów krajobrazu;
- zachowanie walorów krajobrazowych doliny Iny oraz mozaikowego krajobrazu rolniczo-leśnego jako podstawowych elementów struktury przyrodniczej gminy oraz jej atrakcyjności osiedleńczej i turystycznej.

4.2.2. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

- ochrona elementów dziedzictwa kulturowego, w tym wartościowych układów urbanistycznych, ruralistycznych, otoczenia obiektów sakralnych, ochrona układów rezydencjonalnych i historycznych zespołów parkowych oraz innych cennych elementów dziedzictwa kulturowego w krajobrazie;
- zachowanie i ochrona budownictwa tradycyjnego poprzez utrzymanie wartościowych obiektów;
- wprowadzanie nowych funkcji w celu przywrócenia do użytkowania opuszczonych obiektów zabytkowych;
- estetyzacja istniejącej zabudowy poprzez wprowadzenie spójnej polityki krajobrazowej i ograniczanie ilości reklam;
- zachowanie i eksponowanie historycznego układu urbanistycznego miasta Recz oraz jego powiązań z doliną Iny i otaczającym krajobrazem;
- ochrona ekspozycji murów obronnych, historycznych dominant oraz charakterystycznych panoram miasta i miejscowości posiadających wartości kulturowe;
- kształtowanie przestrzeni publicznych w sposób podkreślający historyczne i krajobrazowe walory miejscowości, przy wykorzystaniu wysokiej jakości materiałów, zieleni oraz elementów małej architektury;
- tworzenie spójnych powiązań pieszych i rowerowych pomiędzy najcenniejszymi obiektami dziedzictwa kulturowego, terenami zieleni oraz obszarami rekreacyjnymi;
- zachowanie historycznie ukształtowanych relacji pomiędzy zabudową, zielenią i krajobrazem jako elementu budującego tożsamość przestrzenną gminy.

4.2.3. Kierunków zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

- zachowanie zwartości zespołów zabudowy miasta i wsi oraz przeciwdziałanie jej rozlewaniu się. W pierwszej kolejności należy wykorzystać już zurbanizowane tereny, w szczególności te, które utraciły swoje walory użytkowe lub uległy degradacji (tzw. brownfields) oraz niewykorzystane luki w istniejącej zabudowie;
- rozwój nowej zabudowy mieszkaniowej należy realizować w obszarach zwartej struktury funkcjonalno-przestrzennej, co oznacza, że nowa zabudowa mieszkaniowa powinna być lokalizowana z uwzględnieniem dostępu do szkół, komunikacji publicznej i infrastruktury technicznej. Ważne jest unikanie rozproszonej zabudowy;

- w sytuacji wyczerpania rezerw terenowych wewnątrz istniejącej zabudowy nowe struktury należy projektować w formie skupionej – jako jednostki sąsiedzkie wyposażone w niezbędne usługi publiczne i lokalne ośrodki usługowe. Nowe jednostki mogą być kontynuacją istniejących struktur zwartej zabudowy. Należy wykluczyć rozwój zabudowy w formie pasmowej wzdłuż dróg powiatowych, wojewódzkich i krajowych na rzecz koncentracji zabudowy;
- ograniczanie zabudowy na terenach rolniczych (poza zwartą zabudową) wyłącznie do gospodarstw rolnych (zabudowa zagrodowa), celem ograniczenia suburbanizacji przy zachowaniu siedlisk zabudowy zagrodowej;
- preferowanie uzupełniania i przekształcania istniejącej struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta Recz oraz miejscowości wiejskich przed wyznaczaniem nowych terenów inwestycyjnych na obszarach otwartych;
- wzmacnianie funkcji mieszkaniowych, usługowych, społecznych i rekreacyjnych centrum Recza poprzez wykorzystanie istniejących rezerw terenowych oraz obiektów wymagających przekształceń;
- zachowanie rodzinnych ogrodów działkowych jako trwałego elementu struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta oraz istotnego składnika systemu zieleni;
- rozwój nowej zabudowy powinien uwzględniać wysoką jakość przestrzeni publicznych, dostęp do terenów zieleni, usług podstawowych oraz infrastruktury społecznej, sprzyjając tworzeniu atrakcyjnych warunków zamieszkania;
- wykorzystanie poprawy dostępności komunikacyjnej wynikającej z realizacji drogi ekspresowej S10 dla wzmacniania funkcji mieszkaniowych, usługowych i gospodarczych gminy, przy jednoczesnym ograniczaniu presji inwestycyjnej na obszary o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych;
- dążenie do zachowania czytelnej granicy pomiędzy terenami zurbanizowanymi a otwartym krajobrazem rolniczym i leśnym, stanowiącym jeden z podstawowych zasobów przestrzennych gminy.

Z uwagi na postępujące procesy depopulacyjne oraz prognozowany dalszy spadek liczby mieszkańców, potrzeby rozwoju nowej zabudowy mieszkaniowej w gminie Recz należy ocenić jako niewielkie. Kierunki rozwoju przestrzennego powinny zatem koncentrować się przede wszystkim na racjonalnym wykorzystaniu istniejących terenów zabudowanych, uzupełnianiu i porządkowaniu struktury osadniczej, rewitalizacji obszarów zdegradowanych oraz poprawie jakości istniejącej zabudowy i przestrzeni publicznych, zamiast na ekspansji zabudowy na nowe tereny. Taki model rozwoju pozwoli na bardziej efektywne wykorzystanie istniejącej infrastruktury technicznej i społecznej, ograniczy koszty obsługi nowych terenów inwestycyjnych oraz będzie odpowiadał prognozowanym zmianom demograficznym.

4.2.4. Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

- na terenie gminy nie przewiduje się lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego;
- rozwój funkcji handlowych powinien opierać się przede wszystkim na wzmacnianiu lokalnej przedsiębiorczości oraz sieci usług podstawowych zlokalizowanych w centrach miejscowości, w szczególności w mieście Recz.

4.2.5. Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego

- inwestycje celu publicznego powinny być lokalizowane w sposób zapewniający ich dostępność dla mieszkańców, z uwzględnieniem dostępności transportem zbiorowym, pieszym i rowerowym;
- lokalizacja inwestycji celu publicznego powinna uwzględniać minimalizację konfliktów przestrzennych i środowiskowych;
- należy preferować lokalizowanie inwestycji celu publicznego w granicach istniejących struktur osadniczych lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie;
- preferować realizację inwestycji służących poprawie jakości przestrzeni publicznych oraz zwiększeniu dostępności terenów zieleni, rekreacji i usług społecznych;
- dążyć do tworzenia wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych integrujących funkcje społeczne, rekreacyjne, kulturalne i usługowe;
- przy lokalizacji inwestycji celu publicznego uwzględniać potrzebę wzmacniania historycznych centrów miejscowości oraz poprawy ich atrakcyjności funkcjonalnej i estetycznej;
- inwestycje celu publicznego powinny wspierać rozwój spójnego systemu powiązań pieszych i rowerowych pomiędzy obiektami użyteczności publicznej, terenami zieleni oraz przestrzeniami publicznymi;

4.2.6. .Zasady kierunków rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej

- rozwój sieci drogowej powinien zapewniać poprawę dostępności komunikacyjnej wszystkich miejscowości gminy;
- rozwój infrastruktury transportowej powinien uwzględniać bezpieczeństwo wszystkich uczestników ruchu;

- rozwój infrastruktury pieszej i rowerowej powinien stanowić jeden z priorytetów polityki transportowej gminy;
- rozwój transportu zbiorowego powinien zapewniać dostęp mieszkańców do usług publicznych oraz miejsc pracy;
- rozwój infrastruktury technicznej powinien zapewniać możliwość rozwoju terenów inwestycyjnych i mieszkaniowych;
- rozwój infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej powinien zmierzać do zapewnienia obsługi wszystkich terenów zabudowanych;
- rozwój infrastruktury elektroenergetycznej i telekomunikacyjnej powinien uwzględniać przyszłe potrzeby mieszkańców i przedsiębiorców;
- wykorzystanie realizacji drogi ekspresowej S10 do wyprowadzenia ruchu tranzytowego poza centrum miasta oraz poprawy bezpieczeństwa i jakości przestrzeni publicznych w Reczu;
- rozwój sieci tras rowerowych i ciągów pieszych łączących centrum miasta z terenami rekreacyjnymi, doliną Iny, terenami zieleni oraz obiektami dziedzictwa kulturowego;
- rozwój infrastruktury wspierającej mobilność aktywną, w tym miejsc postojowych dla rowerów, węzłów przesiadkowych oraz bezpiecznych przejść dla pieszych;
- rozwój infrastruktury cyfrowej umożliwiającej rozwój nowoczesnych usług, przedsiębiorczości oraz pracy zdalnej;
- rozwój infrastruktury społecznej powinien uwzględniać prognozowane potrzeby mieszkańców oraz wzmacniać atrakcyjność osiedleńczą gminy;
- modernizacja przestrzeni ulic i placów powinna zmierzać do zwiększania udziału zieleni, poprawy estetyki oraz komfortu użytkowników przestrzeni publicznych.

4.2.7. Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW

- lokalizowanie instalacji odnawialnych źródeł energii z poszanowaniem walorów przyrodniczych, krajobrazowych oraz kulturowych gminy;
- preferowanie lokalizacji instalacji fotowoltaicznych na terenach o niższej przydatności rolniczej oraz na terenach zdegradowanych;
- rozwój odnawialnych źródeł energii powinien uwzględniać potrzeby lokalnych społeczności oraz bezpieczeństwo energetyczne gminy;
- preferowanie rozwiązań wykorzystujących istniejącą zabudowę i infrastrukturę techniczną dla lokalizacji mikroinstalacji odnawialnych źródeł energii;

- wspieranie rozwoju instalacji odnawialnych źródeł energii zintegrowanych z działalnością rolniczą, w tym rozwiązań agrofotowoltaicznych, pod warunkiem zachowania funkcji produkcyjnych gruntów rolnych;
- lokalizacja instalacji odnawialnych źródeł energii nie powinna powodować degradacji krajobrazu ani ograniczać ekspozycji najcenniejszych walorów przyrodniczych i kulturowych gminy.

4.2.8. Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

- lokalizacja przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko powinna uwzględniać ograniczenie ich wpływu na zdrowie ludzi, środowisko przyrodnicze oraz krajobraz;
- należy dążyć do lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko poza obszarami zwartej zabudowy mieszkaniowej oraz poza terenami objętymi formami ochrony przyrody;
- przy lokalizacji przedsięwzięć należy uwzględniać możliwość zastosowania rozwiązań ograniczających emisję zanieczyszczeń, hałasu oraz innych uciążliwości;
- przedsięwzięcia powinny być lokalizowane z uwzględnieniem ochrony zasobów wodnych oraz zachowania ciągłości powiązań przyrodniczych;
- lokalizacja przedsięwzięć nie powinna prowadzić do pogorszenia jakości krajobrazu ani ograniczenia ekspozycji najcenniejszych walorów przyrodniczych i kulturowych gminy;
- należy ograniczać lokalizację przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w sąsiedztwie terenów mieszkaniowych, rekreacyjnych oraz przestrzeni publicznych o istotnym znaczeniu społecznym;
- preferowane powinny być rozwiązania techniczne i technologiczne ograniczające zużycie zasobów naturalnych, emisję zanieczyszczeń oraz negatywny wpływ inwestycji na klimat i różnorodność biologiczną.

4.2.9. Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

- ochrona gruntów rolnych o najwyższej przydatności produkcyjnej przed nieuzasadnionym przeznaczaniem na cele nierolnicze;
- zachowanie ciągłości przestrzeni produkcyjnej gospodarstw rolnych oraz ograniczanie jej fragmentacji;
- ochrona terenów leśnych oraz zwiększanie lesistości na gruntach o niskiej przydatności rolniczej;
- rozwój gospodarki leśnej zgodnie z zasadami trwałego i zrównoważonego użytkowania lasów;

- wspieranie rozwoju rolnictwa ekologicznego, regeneratywnego oraz innych form produkcji rolnej ograniczających presję na środowisko przyrodnicze;
- wspieranie rozwoju lokalnego przetwórstwa rolno-spożywczego oraz krótkich łańcuchów dostaw zwiększających wartość dodaną lokalnej produkcji;
- zachowanie krajobrazu rolniczego jako istotnego elementu tożsamości przestrzennej gminy oraz czynnika sprzyjającego rozwojowi turystyki i rekreacji;
- wspieranie rozwoju ogrodnictwa, sadownictwa oraz innych specjalistycznych kierunków produkcji rolnej odpowiadających lokalnym uwarunkowaniom przyrodniczym;
- zachowanie zadrzewień śródpolnych, oczek wodnych oraz innych elementów krajobrazu rolniczego zwiększających bioróżnorodność i odporność ekosystemów rolniczych.

4.2.10. Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji

- działania rewitalizacyjne powinny koncentrować się na obszarach charakteryzujących się największą koncentracją problemów społecznych, gospodarczych, przestrzennych i technicznych;
- działania rewitalizacyjne powinny obejmować zarówno poprawę jakości przestrzeni, jak i działania społeczne, gospodarcze oraz środowiskowe;
- zagospodarowanie terenów zdegradowanych powinno uwzględniać ich ponowne wykorzystanie przed przeznaczaniem nowych terenów pod zabudowę;
- preferowane jest nadawanie nowym funkcjom terenów zdegradowanych charakteru sprzyjającego poprawie jakości życia mieszkańców;
- rewitalizacja powinna prowadzić do poprawy jakości przestrzeni publicznych poprzez zwiększanie udziału zieleni urządzonej, uporządkowanie zagospodarowania oraz poprawę estetyki zabudowy;
- działania rewitalizacyjne powinny wzmacniać funkcje społeczne, mieszkaniowe, usługowe, kulturalne i rekreacyjne, w szczególności na obszarze historycznego centrum Recza;
- należy dążyć do przywracania wartości użytkowych i przestrzennych obiektom oraz terenom poprzemysłowym, powojskowym i innym obszarom zdegradowanym, z poszanowaniem ich wartości kulturowych i krajobrazowych;
- rewitalizacja powinna sprzyjać tworzeniu atrakcyjnych, dostępnych i bezpiecznych przestrzeni publicznych integrujących mieszkańców oraz wzmacniających lokalną tożsamość;

- działania rewitalizacyjne powinny być powiązane z rozwojem systemu zieleni, ciągów pieszych i rowerowych oraz poprawą dostępności usług publicznych;
- zagospodarowanie obszarów zdegradowanych powinno w pierwszej kolejności wykorzystywać istniejącą infrastrukturę techniczną i społeczną oraz ograniczać presję inwestycyjną na tereny niezurbanizowane.

4.3. Obszary strategicznej interwencji

4.3.1. Obszary Strategicznej Interwencji określone na poziomie krajowym

Gmina Recz nie jest miastem średnim tracącym funkcje społeczno-gospodarcze w rozumieniu KSRR 2030. W jej bezpośrednim otoczeniu funkcję miasta średniego tracącego funkcje społeczno-gospodarcze pełni Choszczno, co ma znaczenie dla uwarunkowań rozwojowych gminy Recz ze względu na istniejące powiązania funkcjonalne.

Te obszary charakteryzują się koncentracją negatywnych czynników społeczno-gospodarczych, które hamują ich rozwój. Interwencje powinny przeciwdziałać szeregowi niekorzystnych zjawisk, w tym utrudnionemu dostępowi do usług publicznych. Kluczowym ograniczeniem ich rozwoju jest słaba dostępność transportowa, zwłaszcza do ośrodków wojewódzkich i regionalnych, co uniemożliwia efektywne korzystanie z bodźców rozwojowych generowanych przez duże miasta.

Celem polityki regionalnej wobec miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze jest odbudowa ich bazy gospodarczej i wzmocnienie roli jako centrów aktywności społecznej i gospodarczej. Kluczowe działania obejmują rozwój przedsiębiorczości i inwestycje tworzące lokalne miejsca pracy, co zwiększy lokalne dochody i konkurencyjność firm. Wdrażanie planów gospodarki niskoemisyjnej, w tym rozwój transportu niskoemisyjnego oraz adaptacja miast do zmian klimatu poprzez realizację inwestycji zmniejszających emisję gazów cieplarnianych są również istotne. Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich, nadanie im nowych funkcji i włączenie społeczności lokalnych w proces rewitalizacji to kolejne ważne działania.

Poprawa zarządzania rozwojem, budowanie trwałych partnerstw publiczno-publicznych i międzysektorowych oraz włączenie lokalnych partnerów do programowania rozwoju i wykorzystania ich zasobów są kluczowe dla sukcesu tych działań. Wzmacnianie ponadlokalnych ośrodków miejskich, szczególnie przy granicach UE, ma na celu stworzenie centrów życia gospodarczego i kulturowego. Działania te będą dostosowane do specyfiki miast, ich wielkości, struktury administracyjnej i funkcji oraz ich otoczenia.

Poprawa jakości życia i wyrównywanie szans edukacyjnych mieszkańców, wsparcie rozwoju edukacji, w tym szkół zawodowych, sportowych i artystycznych oraz zwiększenie

atrakcyjności migracyjno-osiedleńczej poprzez kompleksowe działania zachęcające do zamieszkania w średnich miastach są również priorytetami.

Ochrona środowiska i adaptacja obszarów zurbanizowanych do zmian klimatu, inicjatywy na rzecz ochrony środowiska oraz wykorzystanie potencjału ekonomii społecznej w rozwijaniu gospodarki o obiegu zamkniętym to kolejne istotne elementy.

Wszystkie te działania mają na celu nie tylko odbudowę gospodarczą miast, ale także poprawę jakości życia mieszkańców, zwiększenie konkurencyjności lokalnych firm oraz wyrównywanie szans edukacyjnych.

4.3.2. OSI określone w strategii rozwoju województwa

W Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030 (przyjętej uchwałą Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego nr VIII/100/19 z dnia 28 czerwca 2019 r.) wskazano, że identyfikacja i delimitacja OSI na terenie województwa zachodniopomorskiego odbywa się na bazie obszarów funkcjonalnych wskazanych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego (PZPWZ).

PZPWZ 2030, wraz z okresowym monitoringiem i aktualizacją obszaru Specjalnej Strefy Włączenia, na obszarze gminy Recz wskazuje **obszar funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym: Obszar Funkcjonalny Specjalnej Strefy Włączenia** jako obszary wiejskie wymagające wsparcia procesów rozwojowych, kumulacji negatywnych zjawisk o charakterze społeczno-gospodarczym oraz konfliktów przestrzennych związanych ze sposobem wykorzystania ich potencjału przyrodniczego i kulturowego.

Najważniejsze cechy Obszaru Funkcjonalnego Specjalnej Strefy Włączenia:

- w przeważającej mierze obszary pokryte gruntami rolnymi i leśnymi,
- obszary kumulacji negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych,
- depopulacja - odpływ ludności do terenów o wyższym potencjale rozwojowym,
- duży odsetek małych miast w przeszłości obsługujących obszary wiejskie (PGR-y), obecnie zdegradowanych,
- potencjalne miejsce rozwoju gałęzi biogospodarki (baza produkcyjna i surowcowa),
- niewykorzystywany potencjał pojezierzy w rozwoju turystyki,
- słaba dostępność komunikacyjna środkowej części SSW do ośrodków miejskich wszystkich poziomów, poza ośrodkami lokalnymi,
- słaba dostępność do usług publicznych,
- znaczne oddalenie od ośrodka wojewódzkiego.

Wybrane kierunki działań **Obszaru Funkcjonalnego Specjalnej Strefy Włączenia**:

- działania w kierunku włączenia społecznego na obszarach wiejskich

- poprawa dostępności do usług zdrowotnych na obszarach o najgorszej dostępności do dużych miast
- wykorzystanie narzędzi ekonomii społecznej szczególnie na obszarach o niskiej aktywności gospodarczej i niskiej atrakcyjności inwestycyjnej
- poprawa dostępności do Internetu szerokopasmowego, zapewnienie możliwości telepracy (pracy zdalnej), e-handlu i doradztwa na odległość oraz upowszechnienie techniki informacyjno-komunikacyjnej w przedsiębiorstwach
- tworzenie warunków do lokalizacji na obszarach niskiej aktywności ekonomicznej podmiotów gospodarczych, specjalistycznej produkcji rolniczej, działalności pozarolniczej na obszarach wiejskich
- wpływanie na wydłużanie sezonu turystycznego, poprzez rozwój jakościowy oferty turystycznej
- wsparcie projektów z zakresu infrastruktury turystyki aktywnej i uzdrowiskowej bazującej na endogenicznych potencjałach obszaru, mających charakter prozatrudnieniowy
- utrzymanie podmiotów publicznych związanych z ochroną zdrowia (turystyka zdrowotna) oraz obroną narodową w obszarach peryferyjnych, ze względu na ich znaczenie dla lokalnych rynków pracy
- rozwój podmiotów sektora ekonomii społecznej
- zapewnienie warunków rozwoju usług związanych z opieką nad osobami starszymi oraz opieką nad dziećmi
- wspieranie rozwoju telepracy
- preferencje dla tworzenia gospodarstw ekologicznych
- tworzenie rolniczych grup producenckich i lokalnych grup działania, w tym rybackich
- rozwój kadr i bazy materialnej doradztwa rolniczego, hodowli roślin i zwierząt oraz oceny odmian
- rozwój turystyki w oparciu o pojezierza oraz zasoby dziedzictwa kulturowego
- rozwój dziedzin biogospodarki w oparciu o OZE
- wspieranie przedsiębiorczości, samozatrudnienia i tworzenia nowych miejsc pracy, w tym telepracy
- zwiększenie dostępności cyfrowej
- poprawa powiązań komunikacyjnych SSW z regionalnymi i subregionalnymi ośrodkami.

4.3.3. OSI kluczowe dla Gminy Recz

OSI to obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł lub rozwiązania regulacyjne.

Gmina Recz prezentuje spójny i wspólny dla całego obszaru zestaw wyzwań i problemów, a także potencjałów. W związku z tym w strategii rozwoju gminy Recz odstąpiono od wyznaczenia Obszarów Strategicznej Interwencji kluczowych dla gminy.

5. Wdrażanie strategii

5.1. System zarządzania wdrażaniem strategii

Strategia Rozwoju Gminy Recz na lata 2026–2036 jest kluczowym dokumentem wyznaczającym długofalowe kierunki rozwoju gminy w wymiarze społecznym, gospodarczym oraz przestrzenno-środowiskowym. Jej nadrzędnym celem jest zrównoważony rozwój gminy oraz systematyczne podnoszenie jakości życia mieszkańców. Pełni funkcję dokumentu nadrzędnego wobec lokalnych polityk, programów i działań rozwojowych, w tym w szczególności w zakresie planowania przestrzennego, polityki społecznej, gospodarczej, mieszkaniowej, środowiskowej, infrastrukturalnej i inwestycyjnej. Decyzje podejmowane przez samorząd powinny być zgodne z przyjętą wizją rozwoju, celami strategicznymi oraz kierunkami działań określonymi w niniejszym dokumencie.

Realizacja strategii powinna mieć charakter ciągły i konsekwentny, niezależny od zmian kadencyjnych władz samorządowych. Dokument został oparty na diagnozie sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy oraz zidentyfikowanych problemach, potencjałach i potrzebach rozwojowych. Dzięki temu stanowi trwałą podstawę do planowania działań publicznych, przygotowywania projektów, pozyskiwania środków zewnętrznych oraz podejmowania decyzji inwestycyjnych.

Spójność planowania rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim, a jednocześnie wzmocnienie możliwości ubiegania się o środki zewnętrzne na realizację przedsięwzięć ważnych dla mieszkańców gminy zapewnia komplementarność wobec Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030 oraz innych dokumentów strategicznych i programowych wyższego rzędu.

Wdrażanie Strategii będzie prowadzone zgodnie z zasadami zapewniającymi spójność, skuteczność i przejrzystość działań podejmowanych przez samorząd oraz partnerów społeczno-gospodarczych, takimi jak:

- systematyczne dążenie do realizacji przyjętej wizji, celów strategicznych i kierunków działań, z uwzględnieniem długofalowego interesu wspólnoty samorządowej,
- możliwość aktualizacji Strategii w odpowiedzi na zmiany zachodzące w gminie, jej otoczeniu społecznym, gospodarczym, przestrzennym, środowiskowym oraz prawnym,
- dążenie do uzyskiwania najlepszych efektów społecznych, gospodarczych, przestrzennych

i środowiskowych przy racjonalnym wykorzystaniu dostępnych środków finansowych, organizacyjnych i kadrowych,

- pierwszeństwem dla realizacji projektów, programów i przedsięwzięć wynikających bezpośrednio z wizji, celów strategicznych i kierunków działań określonych w Strategii, a tym samym przybliżających gminę do osiągnięcia zakładanego modelu rozwoju,
- przejrzystością podejmowanych decyzji, informowaniem mieszkańców i partnerów o planowanych oraz realizowanych działaniach, prowadzeniem konsultacji społecznych,

a także wzmacnianie współpracy z interesariuszami lokalnymi.

Wdrażanie Strategii będzie odbywać się w oparciu o obowiązujący regulamin organizacyjny, procedury wewnętrzne oraz podział kompetencji funkcjonujący w Gminie Recz. Poszczególne komórki organizacyjne Urzędu Miejskiego, jednostki gminne oraz partnerzy społeczni i gospodarczy będą realizować zadania zgodnie ze swoimi kompetencjami, zakresem odpowiedzialności oraz możliwościami organizacyjnymi i finansowymi.

Komunikacja pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w realizację Strategii będzie prowadzona z wykorzystaniem przyjętych w gminie kanałów i metod współpracy, w tym poprzez spotkania robocze, korespondencję, konsultacje, informacje publikowane przez Urząd Miejski oraz inne formy dialogu z mieszkańcami, organizacjami społecznymi, przedsiębiorcami i partnerami.

Proces wdrażania strategii będzie opierał się na strukturze organizacyjnej gminy oraz współpracy jednostek samorządowych, instytucji publicznych, organizacji społecznych, przedsiębiorców, sołectw, grup nieformalnych i mieszkańców. Szczególna rola w koordynacji, integrowaniu działań oraz budowaniu współpracy między różnymi środowiskami przypada Burmistrzowi Recza, który odpowiada za zapewnienie spójności działań rozwojowych z celami strategii oraz za inicjowanie partnerstw niezbędnych do jej skutecznej realizacji. Proces wdrażania strategii obejmuje etapy przedstawione w tab.12.

Tabela 13. Etapy oraz podmioty odpowiedzialne za wdrażanie stretegii rozwoju

Etap	Podmiot odpowiedzialny
I. Przygotowanie projektu strategii rozwoju – podjęcie uchwały o przystąpieniu do opracowania strategii rozwoju – opracowanie diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzenno-środowiskowej i klimatycznej – przeprowadzenie warsztatów diagnostycznych – opracowanie części kierunkowej strategii, określenie wizji i misji, wybór celów, kierunków interwencji i preferowanych działań – przeprowadzenie warsztatów strategicznych – przeprowadzenie konsultacji społecznych i opiniowania projektu strategii rozwoju – przeprowadzenie ewaluacji *ex ante* strategii rozwoju – podjęcie uchwały o przyjęciu strategii rozwoju	Rada Miejska Burmistrz Recza Komórka koordynująca
II. Wdrażanie strategii rozwoju – opracowanie i realizacja przedsięwzięć rozwojowych – zapewnienie finansowania, zabezpieczenie środków finansowych w budżecie gminy – nadzór nad realizowanymi działaniami rozwojowymi	Rada Miejska Burmistrz Recza Skarbnik gminy Komórka koordynująca Jednostki organizacyjne gminy Partnerzy społeczno-gospodarczy
III. Monitorowanie i ewaluacja strategii rozwoju – bieżące monitorowanie postępów w realizacji strategii rozwoju, w szczególności osiąganych celów i wskaźników, zgodności z celami i kierunkami działań, systemu wdrażania, zaangażowania podmiotów realizujących – przeprowadzenie kolejnych etapów ewaluacji strategii rozwoju	Burmistrz Recza Komórka koordynująca Jednostki organizacyjne gminy
IV. Aktualizacja strategii rozwoju – przygotowanie wniosków do aktualizacji strategii rozwoju na podstawie przeprowadzonej ewaluacji – podjęcie uchwały w sprawie aktualizacji lub opracowania kolejnej strategii rozwoju	Burmistrz Recza Komórka koordynująca Rada Miejska

Źródło: opracowanie własne

Skuteczna realizacja Strategii Rozwoju Gminy Recz wymaga współpracy organów gminy, komórek organizacyjnych Urzędu Miejskiego, jednostek gminnych oraz partnerów społecznych i gospodarczych. Podmioty te pełnią określoną rolę w procesie wdrażania, monitorowania, finansowania i promowania działań wynikających ze strategii.

Rada Miejska w Reczu jako organ uchwałodawczy sprawuje nadzór nad realizacją Strategii oraz uwzględnia jej zapisy przy podejmowaniu decyzji dotyczących budżetu gminy, Wieloletniej Prognozy Finansowej, dokumentów planistycznych, programów sektorowych i innych uchwał istotnych dla rozwoju gminy. Rada podejmuje również decyzje dotyczące aktualizacji Strategii oraz zmian w dokumentach powiązanych z jej wdrażaniem.

Burmistrz Recza jako organ wykonawczy odpowiada za koordynację i stymulowanie działań podejmowanych przez komórki organizacyjne Urzędu Miejskiego, jednostki gminne oraz partnerów społecznych i gospodarczych. Pełni rolę integrującą i mobilizującą różne środowiska oraz zasoby lokalne wokół celów określonych w Strategii. Burmistrz odpowiada również za bieżące decyzje wdrożeniowe, przygotowywanie informacji dla Rady Miejskiej oraz prowadzenie działań promocyjnych związanych z realizacją Strategii.

Komórka koordynująca wdrażanie Strategii, do której zadań należy monitorowanie realizacji kierunków działań, poszukiwanie partnerów oraz możliwości realizacji przedsięwzięć, identyfikowanie źródeł finansowania, a także prowadzenie bieżącego monitoringu i okresowej ewaluacji Strategii, odpowiada także za komunikację, informację i promocję działań rozwojowych.

Jednostki gminne oraz komórki organizacyjne Urzędu Miejskiego są odpowiedzialne za realizację poszczególnych działań, projektów i przedsięwzięć przypisanych do ich kompetencji. Na bieżąco monitorują postępy, przekazują informacje do jednostki koordynującej, prowadzą komunikację i promocję realizowanych działań rozwojowych.

Partnerzy społeczni i gospodarczy - organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, instytucje publiczne, grupy nieformalne, sołectwa i mieszkańcy, uczestniczą w realizacji przedsięwzięć wpisujących się w wizję, cele i kierunki rozwoju gminy. Ich rola polega zarówno na inicjowaniu i realizowaniu działań, jak również na współpracy z samorządem, informowaniu o efektach podejmowanych przedsięwzięć oraz wzmacnianiu społecznego zaangażowania w rozwój gminy.

Podział odpowiedzialności pozwala traktować Strategię jako praktyczne narzędzie zarządzania rozwojem gminy, angażujące różne środowiska i wzmacniające wspólną odpowiedzialność za przyszłość rozwoju gminy Recz.

5.2. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Dokumenty wykonawcze, programy sektorowe, plany oraz polityki przygotowane i wdrażanych przez Gminę Recz oraz jej jednostki organizacyjne powinny uszczegóławiać zapisy strategii, a opracowanie, wdrażanie i aktualizacja dokumentów wykonawczych być spójne z misją i wizją rozwoju gminy.

W szczególności dokumenty wykonawcze powinny:

- być zgodne z celami strategicznymi i kierunkami działań określonymi w strategii;
- odpowiadać na zidentyfikowane problemy i potrzeby oraz uwzględniać potencjały rozwojowe;
- być spójne z modelem struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy oraz ustaleniami i rekomendacjami dotyczącymi polityki przestrzennej;
- uwzględniać zasady dostępności, zrównoważonego rozwoju, kwestie adaptacji do zmian klimatu, a także efektywności finansowej i partycypacji społecznej;
- podlegać okresowej analizie pod kątem aktualności oraz zgodności z celami strategii.

W szczególności spójność ze strategią rozwoju dotyczy obszarów związanych z planowaniem przestrzennym, mieszkalnictwem, rozwojem infrastruktury technicznej, ochroną środowiska, gospodarką niskoemisyjną, rozwojem usług społecznych, opieką nad zabytkami, rewitalizacją, transportem, cyfryzacją, współpracą z organizacjami społecznymi oraz wspieraniem rozwoju przedsiębiorczości (tab. 13).

Tabela 14. Ocena aktualności lokalnych polityk rozwoju gminy Recz

Obszar tematyczny	Nazwa dokumentu	Ocena aktualności
Planowanie przestrzenne	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy	Aktualny
	Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	Aktualny
	Plan ogólny gminy	W opracowaniu do 31 sierpnia 2026 r.
	Gminny Program Rewitalizacji	W opracowaniu do połowy 2027 r.
Energetyka	Założenia oraz plan zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe	Aktualne
Gospodarka komunalna	Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych	Nie posiada
	Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy	Aktualny
	Wieloletni Plan Inwestycyjny	Nie posiada
Ochrona zabytków	Gminny program opieki nad zabytkami	W opracowaniu do połowy 2027 r.
Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu	Program Ochrony Środowiska	Aktualny
	Plan gospodarki niskoemisyjnej	Aktualny
	Program usuwania azbestu	Aktualny
	Program małej retencji	Nie posiada
Transport	Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego	Nie posiada
	Plan zrównoważonej mobilności	Nie posiada

	Strategia rozwoju elektromobilności	Nie posiada
Polityka społeczna	Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych	Aktualny
	Gminny program przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej	Aktualny
	Standardy ochrony małoletnich	Aktualny
	Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii	Aktualny
Rozwój lokalny	Program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3. Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie	Aktualny
Zarządzanie kryzysowe	Gminny plan zarządzania kryzysowego	Aktualny
Finanse publiczne	Wieloletnia prognoza finansowa gminy	Aktualny

Źródło: opracowanie własne Urząd Miejski w Reczu

5.3. Monitorowanie i ewaluacja strategii

Podstawowym celem prowadzenia monitoringu i ewaluacji strategii rozwoju jest zapewnienie zgodności działań podejmowanych przez samorząd i partnerów lokalnych z przyjętą wizją rozwoju, praktycznej odpowiedzi na rzeczywiste potrzeby mieszkańców oraz trwałych efektów społecznych, gospodarczych i przestrzenno-środowiskowych. Procesy monitoringu i ewaluacji stanowią również narzędzie zarządzania rozwojem gminy.

Monitoring realizacji strategii rozwoju jest procesem systematycznego gromadzenia, analizowania i wykorzystywania informacji o stanie realizacji założonych celów strategicznych, kierunków działań, realizowanych projektów, wskaźników oraz osiąganych rezultatów. Podstawowym zadaniem tego procesu jest prowadzenie bieżącej oceny zgodności podejmowanych przez gminę i partnerów społeczno-gospodarczych działań rozwojowych z ramami strategii, a także ocena realizacji zakładanych efektów. Proces monitorowania realizacji strategii będzie adekwatny do możliwości organizacyjnych gminy.

Monitoring będzie prowadzić do:

- oceny stopnia realizacji celów strategicznych i kierunków działań,
- identyfikacji zaawansowania realizowanych przedsięwzięć, pozwalając na wskazanie ewentualnych opóźnień, konieczności zmiany kierunku interwencji, korekt harmonogramu lub zaangażowanych zasobów i nakładów finansowych,
- analizy stopnia zmian społecznych, gospodarczych, przestrzennych i środowiskowych zachodzących w gminie,
- oceny skuteczności wykorzystania środków finansowych i organizacyjnych oraz osiągniętych rezultatów,
- przygotowanie podstaw do aktualizacji Strategii, dokumentów wykonawczych lub listy przedsięwzięć,
- bardziej efektywnego powiązania realizowanej strategii z budżetem gminy, Wieloletnią Prognozą Finansową oraz możliwościami pozyskania zewnętrznych środków finansowych.

Za koordynację monitorowania strategii odpowiada Burmistrz Recza przy wsparciu wyznaczonej komórki koordynującej, której powierzono całościowy nadzór nad procesem opracowania i wdrażania strategii.
Komórka koordynująca odpowiada za zbieranie informacji od jednostek realizujących działania, analizę danych, przygotowanie podsumowania zebranych danych oraz przedstawienie wniosków Burmistrzowi i Radzie Miejskiej.

W proces monitorowania zaangażowane będą:

- Rada Miejska w Reczu - jako organ uchwałodawczy, przyjmuje informacje o realizacji strategii, uwzględnia odpowiednie zapisy przy uchwalaniu budżetu, Wieloletniej Prognozy Finansowej, dokumentów planistycznych i programów sektorowych,
- Burmistrz Recza - jako organ wykonawczy, odpowiedzialny za koordynację wdrażania strategii, podejmowanie decyzji organizacyjnych, inicjowanie działań naprawczych oraz przedstawianie Radzie Miejskiej informacji o postępach realizacji,
- komórka koordynująca - odpowiedzialna za prowadzenie bieżącego monitoringu, gromadzenie danych, analizę wskaźników, opracowanie raportu monitoringowego oraz formułowanie rekomendacji,
- komórki organizacyjne Urzędu Miejskiego i jednostki gminne - odpowiedzialne za realizację działań przypisanych do ich kompetencji oraz przekazywanie informacji o stanie poszczególnych zadań, poniesionych nakładach, uzyskanych efektach, ryzykach, problemach i potrzebach,
- partnerzy społeczni i gospodarczy, w tym organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, instytucje publiczne, sołectwa, grupy nieformalne i mieszkańcy, którzy realizują lub współrealizują działania wpisujące się w cele strategii.

Monitoring strategii będzie prowadzony corocznie, na podstawie danych przekazanych przez komórki organizacyjne Urzędu Miejskiego, jednostki gminne oraz innych partnerów realizujących przedsięwzięcia. Rekomenduje się powiązanie monitoringu strategii z przygotowaniem Raportu o stanie Gminy Recz, który jest przedstawiany Radzie Miejskiej co roku i obejmuje podsumowanie działalności władz samorządowych w roku poprzednim, m.in. w zakresie realizacji polityk, strategii i programów.

Podstawowym narzędziem monitorowania Strategii będą wskaźniki przypisane do celów strategicznych. Ich zadaniem jest pokazanie, czy w gminie zachodzą oczekiwane zmiany społeczne, gospodarcze, przestrzenne i środowiskowe. Wskaźniki powinny być mierzalne, możliwe do pozyskania, porównywalne w czasie oraz powiązane z celami Strategii.

Proces monitoringu zostanie oparty o:

- wskaźniki produktu - pokazujące bezpośrednie, liczbowe efekty realizowanych działań rozwojowych,
- wskaźniki rezultatu – przedstawiające osiągnięte efekty i zmianę wywołaną podejmowanymi działaniami, w obszarze wzrostu jakościowego,
- wskaźniki kontekstowe - pokazujące ogólną sytuację gminy i skalę wywołanych zmian.

Wartości wskaźników analizowane będą w ujęciu rocznym, a także w odniesieniu do wartości bazowej oraz wartości docelowej, w zależności od rodzaju danego wskaźnika.

Na poziomie strategii określono wskaźniki monitorowania celów strategii, natomiast wskaźniki niższego rzędu zostaną określone adekwatnie do zakresu merytorycznego realizowanych zadań.

Proces monitorowania obejmie trzy uzupełniające się wymiary: rzeczowy, finansowy i strategiczny.

Monitoring rzeczowy dotyczyć będzie oceny postępu realizacji zadań, zgodności z założonym harmonogramem oraz osiągania zakładanych produktów.
Monitoring finansowy obejmie analizę nakładów ponoszonych na realizację strategii, wykorzystania środków własnych i zewnętrznych oraz zgodności wydatków z planami budżetowymi i Wieloletnią Prognozą Finansową.
Z kolei monitoring strategiczny polegać będzie na bieżącej ocenie, czy podejmowane działania przyczyniają się do realizacji celów strategicznych, są zgodne z kierunkami rozwoju gminy oraz prowadzą do osiągania przyjętych wskaźników rezultatu.

Proces monitorowania obejmie m.in. sposób funkcjonowania systemu wdrażania strategii, poziom współpracy między jednostkami gminnymi, zaangażowanie partnerów społecznych i gospodarczych, stając się narzędziem zarządzania rozwojem gminy.

Ewaluacja strategii

Ewaluacja strategii ma na celu okresową oceną jakości, skuteczności i efektów jej realizacji. W odróżnieniu od monitoringu, który koncentruje się na bieżącym śledzeniu postępów, ewaluacja odpowiada na pytanie, czy przyjęte cele, działania i mechanizmy wdrażania są trafne, skuteczne, użyteczne, efektywne i trwałe.

Planowane jest przeprowadzenie:

- ewaluacji śródokresowej - w połowie okresu obowiązywania strategii, tj. w 2030 r., służąca ocenie dotychczasowych postępów i wskazaniu ewentualnych korekt w sposobie wdrażania zapisów dokumentu,
- ewaluacji końcowej - po zakończeniu okresu realizacji strategii, tj. w 2036 lub 2037 r., podsumowująca efekty realizacji dokumentu, formułująca wnioski dla kolejnej strategii rozwoju gminy.

Przy wyborze sposobu prowadzenia ewaluacji uwzględnione zostaną zasoby organizacyjne gminy, skala realizowanych działań, dostępność danych oraz potrzeba uzyskania niezależnej oceny zewnętrznej. W procesie ewaluacji zastanie przeprowadzona, m.in.: analiza danych statystycznych i wskaźników, analiza dokumentów, sprawozdań, budżetu, WPF i dokumentów wykonawczych, analiza projektów zrealizowanych i niezrealizowanych, analiza przestrzenna inwestycji i działań. Mogą zostać również wykorzystane metody partycypacyjne takie jak: warsztaty ewaluacyjne z udziałem władz gminy, pracowników urzędu, jednostek gminnych i partnerów lokalnych, ankiety lub wywiady z mieszkańcami, przedsiębiorcami, organizacjami społecznymi i liderami lokalnymi. Jedną z metod badania zmiany sytuacji jest

także zastosowanie benchmarku – porównania zmian w gminie z sytuacją gmin podobnych lub średnią powiatową i wojewódzką.

Wyniki monitoringu i ewaluacji będą stanowić podstawę, m.in. do: przygotowywania projektów inwestycyjnych i społecznych, aktualizacji dokumentów wykonawczych, podejmowania decyzji o kontynuacji, zmianie lub zakończeniu wybranych działań, wzmacniania współpracy z partnerami społecznymi i gospodarczymi, identyfikowania nowych źródeł finansowania, planowania budżetu gminy czy też podjęcia decyzji o aktualizacji strategii, jeżeli zmiany w otoczeniu gminy lub wyniki monitoringu wykażą taką potrzebę.

Na podstawie wniosków z obu procesów możliwe będzie podejmowanie decyzji dotyczących uzupełnienia lub modyfikacji strategii, a także jej aktualizacji, gdy wystąpią ku temu przesłanki, m.in.: istotne zmiany społeczne, gospodarcze, przestrzenne, środowiskowe, prawne lub finansowe, które będą mieć kluczowy wpływ na realizację przyjętych celów.

6. Proces zaangażowania partnerów społecznych i gospodarczych

Proces opracowania strategii rozwoju miał charakter partycypacyjny, z uwzględnieniem wiedzy, doświadczenia i oczekiwań różnych grup mieszkańców oraz partnerów społecznych i gospodarczych. Partycypacja społeczna stała się też ważnym elementem prac diagnostycznych i strategicznych, pozwalając na uzupełnienie analizy danych statystycznych Interesariuszy lokalnych – mieszkańców, przedsiębiorców, przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz samorządu.

W pracach nad strategią wykorzystano kilka form włączania społeczności lokalnej. Ważnym elementem były badania społeczne prowadzone wśród mieszkańców, lokalnych liderów oraz w obszarze rozwoju przedsiębiorczości. W przesłanych ankietach Interesariusze wyrazili swoje opinie na temat jakości życia, dostępności usług, potrzeb mieszkaniowych, lokalnego rynku pracy, aktywności społecznej, przestrzeni publicznych, ochrony środowiska oraz pożądanych kierunków rozwoju gminy.

W badaniu opinii mieszkańców gminy Recz udział wzięło 129 osób. Najliczniej reprezentowaną grupą były osoby w wieku 31–45 lat, z przewagą kobiet. Wyniki badania wskazują na umiarkowaną ocenę ogólnej atrakcyjności gminy - średnia ocena wyniosła 3,25 (w skali 1–5). Bardziej krytycznie oceniono Recz jako miejsce do życia i rozwoju - średnia ocena wyniosła 2,59, co pokazuje, że mieszkańcy dostrzegają walory gminy, ale jednocześnie wskazują na istotne bariery mające niekorzystny wpływ na ich jakość życia.

Najczęściej zgłaszanym problemem był brak atrakcyjnych miejsc pracy, niski poziom zarobków i ograniczone możliwości rozwoju zawodowego. W odpowiedziach otwartych mieszkańcy wskazywali również na potrzebę rozwoju mieszkalnictwa, poprawę komunikacji publicznej i dojazdów, modernizacji dróg i chodników, poszerzenia oferty dla dzieci, młodzieży i rodzin oraz poprawy jakości przestrzeni publicznych. Najniżej oceniono takie obszary jak: rynek pracy, wysokość wynagrodzeń, warunki do rozwoju przedsiębiorczości, dostępność komunikacji publicznej, możliwości dojazdu do większych ośrodków oraz dostępność mieszkań i działek.

Mieszkańcy bardzo wyraźnie wskazali również priorytety rozwojowe dla gminy. Największe poparcie uzyskały działania dotyczące poprawy infrastruktury drogowej, tworzenia nowych miejsc pracy, wspierania przedsiębiorczości, poprawy dostępności komunikacyjnej, rozwoju infrastruktury rowerowej, poprawy warunków środowiskowych, większego włączania mieszkańców w procesy decyzyjne, rozwoju oferty kulturalnej i czasu wolnego oraz zwiększenia atrakcyjności turystycznej gminy.

Wśród potencjałów rozwojowych mieszkańcy wskazywali przede wszystkim położenie komunikacyjne gminy, w tym DK10, przyszłą S10 i linię kolejową, a także walory przyrodnicze, jeziora, rzekę Inę, lasy, zieleń, dziedzictwo historyczne, mury, zabytki oraz możliwość rozwoju turystyki, rekreacji, lokalnych produktów, przedsiębiorczości i mieszkalnictwa.

Wyniki konsultacji potwierdzają więc, że mieszkańcy widzą przyszłość gminy w połączeniu wielu obszarów rozwoju: poprawy jakości życia, rozwoju gospodarczego, lepszej infrastruktury oraz wykorzystania lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych i komunikacyjnych.

Dodatkową wiedzę oraz informacje jakościowe pozyskano także podczas warsztatów diagnostycznych, gdzie skupiono się na problemach, potencjałach, lokalnych produktach, uwarunkowaniach wewnętrznych i zewnętrznych 3lrozwoju lokalnego oraz warsztatach strategicznych, gdzie wraz z obecnymi przedstawicielami społeczności lokalnej pracowano m.in. nad wyznaczaniem kierunków rozwoju, umiejscowieniem zgłaszanych potrzeb rozwojowych w przestrzeni gminy.

Istotnym elementem procesu były również warsztaty poświęcone diagnozie problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych gminy. Informacje o przystąpieniu do opracowania strategii oraz zaproszenia do udziału w warsztatach były komunikowane mieszkańcom m.in. poprzez kanały informacyjne gminy, w tym stronę internetową i fanpage Gminy Recz.

Wnioski z badań i warsztatów zostały wykorzystane przy formułowaniu wizji, misji, celów strategicznych, kierunków działań oraz preferowanych przedsięwzięć.

W terminie od 28 sierpnia 2026 r. do 1 października 2026 r. przeprowadzone zostały konsultacje społeczne projektu strategii. W dniu 15 września 2026 r. odbyło się spotkanie konsultacyjne. W toku procesu konsultacji ze strony Interesariuszy nie wpłynęły żadne wnioski i uzupełnienia do dokumentu.

W ramach procedury opiniowania projektu strategii Burmistrz Recza wystąpił do właściwych organów ochrony środowiska o uzgodnienie możliwości odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Zachodniopomorski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Szczecinie, pismem z dnia 11 września 2026 r. (znak: NZNS.9022.1.60.2026), nie stwierdził potrzeby przeprowadzenia takiej oceny. Również Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Szczecinie, w piśmie z dnia 28 września 2026 r. (znak: WPS.410.322.2026.KM), uznał, że istnieje możliwość odstąpienia od jej przeprowadzenia. Oba organy dokonały analizy przedłożonego projektu Strategii, uwzględniając uwarunkowania określone w art. 49 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, i potwierdziły spełnienie przesłanek umożliwiających odstąpienie od strategicznej oceny na podstawie art. 48 ust. 1 i 3 tej ustawy.

W uzasadnieniach wskazano przede wszystkim na ogólny, kierunkowy charakter strategii, obejmującej obszar jednej gminy oraz brak przewidywanego znaczącego negatywnego oddziaływania jej ustaleń na środowisko, w tym na obszary objęte ochroną przyrody. Zwrócono uwagę, że znaczna część planowanych działań służy poprawie jakości życia mieszkańców, ochronie zasobów przyrodniczych, uporządkowaniu przestrzeni oraz adaptacji do zmian klimatu. Jednocześnie organy odniosły się do przedsięwzięć infrastrukturalnych, w szczególności budowy i modernizacji dróg oraz rozbudowy sieci wodociągowo-kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków, które mogą wymagać oceny oddziaływania na środowisko na etapie przygotowania konkretnych inwestycji. Ewentualne oddziaływania związane z prowadzeniem robót budowlanych oceniono jako lokalne i zasadniczo krótkotrwałe. Uzyskane stanowiska stanowią zatem podstawę do odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu strategii, nie zwalniając jednak przyszłych przedsięwzięć z obowiązku przeprowadzenia wymaganych prawem procedur środowiskowych.

W toku konsultacji i opiniowania dokumentu uwagi i uzupełnienia zostały również zgłoszone przez gminę Choszczno, Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego oraz przez Państwowe Gospodarstwo Wodne „Wody Polskie".

Partycypacja społeczna będzie kontynuowana również na etapie wdrażania, monitorowania i aktualizacji strategii. W praktyce przekłada się na potrzebę stałego informowania mieszkańców o postępach realizacji strategii, angażowania sołectw, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców, instytucji publicznych, grup nieformalnych oraz lokalnych liderów w realizację działań rozwojowych. Szczególnie ważne będzie włączanie mieszkańców w przedsięwzięcia dotyczące przestrzeni publicznych, zieleni, rewitalizacji, tworzenia oferty kulturalnej i sportowej, podejmowania działań na rzecz dzieci, młodzieży i seniorów, rozwoju.

7. Ramy finansowe strategii

Realizacja strategii wymaga zapewnienia stabilnych, zróżnicowanych i możliwie elastycznych źródeł finansowania. Ramy finansowania strategii wskazują orientacyjną skalę potrzeb finansowych oraz potencjalne źródła finansowania. Poszczególne decyzje finansowe, podejmowane corocznie w ramach podejmowanych działań rozwojowych, znajdą odzwierciedlenie w budżecie gminy oraz Wieloletniej Prognozie Finansowej.

W ostatnich latach Recz zwiększył skalę aktywności inwestycyjnej. Do 2021 r. wydatki inwestycyjne kształtowały się na niskim poziomie i były zróżnicowane, natomiast od 2022 r. nastąpił ich wyraźny wzrost: do 5,588 mln zł w 2022 r., 10,494 mln zł w 2023 r. oraz 11,913 mln zł w 2024 r. W przeliczeniu na mieszkańca wydatki inwestycyjne wzrosły z 342,07 zł w 2014 r. do 2 426,78 zł w 2024 r.

Rosnąca skala inwestycji wymaga ostrożnego planowania kolejnych przedsięwzięć, zwłaszcza w zakresie zapewnienia wkładu własnego, płynności finansowej oraz kosztów późniejszego utrzymania nowej infrastruktury. W 2024 r. dochody majątkowe finansowały niespełna połowę wydatków majątkowych, co oznacza konieczność korzystania również z innych źródeł, takich jak nadwyżka operacyjna, wolne środki, przychody budżetu, środki zewnętrzne lub instrumenty dłużne.

Pozytywnym uwarunkowaniem jest poprawa zadłużenia gminy. Kwota długu zmniejszyła się z 11,9 mln zł w 2017 r. do 3,8 mln zł w 2024 r., a relacja zadłużenia do dochodów ogółem spadła z 48,06% do 9,03%, co ma wymierny wpływ na poprawę bezpieczeństwa finansowego gminy i zwiększenie możliwości planowania nowych inwestycji.

Istotnym ograniczeniem pozostają natomiast rosnące koszty realizacji zadań bieżących, szczególnie w obszarze edukacji, ograniczając elastyczność budżetu gminy w zakresie wydatków możliwych do przeznaczenia na działania rozwojowe.

Potrzeby finansowe wynikające ze Strategii obejmują zarówno przedsięwzięcia inwestycyjne, jak i działania miękkie: społeczne, edukacyjne, kulturalne, środowiskowe, gospodarcze i promocyjne.

Skala finansowania będzie zależna od dostępności środków zewnętrznych, możliwości zabezpieczenia wkładu własnego, poziomu dochodów gminy, kosztów bieżących, sytuacji makroekonomicznej oraz gotowości projektowej poszczególnych przedsięwzięć.

Ze względu na ograniczone zasoby finansowe gminy, realizacja strategii powinna opierać się na zasadzie koncentracji środków na działaniach o największym znaczeniu rozwojowym, tj. zwiększające atrakcyjność osiedleńczą gminy, tworzące warunki do rozwoju miejsc pracy i przedsiębiorczości, poprawiające dostępność komunikacyjną i techniczną, zwiększające odporność klimatyczną i energetyczną, ograniczające koszty funkcjonowania gminy w przyszłości oraz działania wywierające bezpośredni wpływ na poprawę jakości życia mieszkańców. Priorytety w zakresie finansowania przedsięwzięć rozwojowych koncentrują się na: rozwoju infrastruktury drogowej, kanalizacji, mieszkalnictwie, rozwoju ścieżek rowerowych, tworzeniu nowych miejsc pracy, miejsc rekreacji oraz zagospodarowaniu przestrzeni publicznych centrum gminy, terenów nad jeziorem i wokół murów obronnych.

Szacuje się, iż największe nakłady finansowe będą wymagane na działania w obszarze infrastruktury technicznej, dróg, kanalizacji, mieszkalnictwa, kształtowania przestrzeni publicznych, ochrony środowiska, efektywności energetycznej, dziedzictwa kulturowego oraz rozwoju terenów rekreacyjnych i inwestycyjnych.

Tak szeroki wachlarz potrzeb rozwojowych wymaga opracowania montażu finansowego, łączącego różne źródła publiczne, prywatne i społeczne. Budżet gminy przede wszystkim będzie zabezpieczać wymagany wkład własny do inwestycji i działań rozwojowych oraz źródło finansowania działań bieżących i przygotowawczych, pełniąc rolę dźwigni rozwoju.

Realizacja strategii w dużej mierze będzie możliwa pod warunkiem aktywnego pozyskiwania środków zewnętrznych i zapewnienia wkładu własnego, z uwzględnieniem etapowania przedsięwzięć oraz zachowania stabilności finansów gminy.

Do istotnych zewnętrznych źródeł finansowania rozwoju gminy należą m.in.:

- Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego na lata 2021-2027
- Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego
- Fundusze Europejskie dla Rozwoju Cyfrowego
- Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko
- Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki
- Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności
- Programy sektorowe, m.in. Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Narodowego Centrum Kultury, Ministerstwa Obrony Narodowej, Ministerstwa Edukacji Narodowej, Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Sportu
- Programy Banku Gospodarstwa Krajowego, Polskiej Fundacji Przedsiębiorczości, Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości,

- Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg
- Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
- Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030
- Program Rozwoju Organizacji Obywatelskich 2018-2030
- Państwowy Fundusz Rozwoju Osób Niepełnosprawnych
- Powiatowy Urząd Pracy
- Środki własne samorządów i partnerów społecznych
- Fundusze organizacji korporacyjnych dla partnerów społecznych

8. Wykazy i spisy

SPIS RYCIN

Ryc. 1 Położenie gminy Recz na tle województwa zachodniopomorskiego i Polski 9

Ryc. 2 Gmina Recz 10

Ryc. 3 Specjalna Strefa Włączenia (2024) – syntetyczny miernik rozwoju gospodarczego 15

Ryc. 4 Delimitacja Specjalnej Strefy Włączenia (2024) 16

Ryc. 5 Ogólny wskaźnik rozwoju gminy Recz w latach 2020-2024 (wartość standaryzowana) 17

Ryc. 6 Wskaźnik rozwoju w poszczególnych obszarach analiz w latach 2020-2024 18

Ryc. 7 Wskaźnik rozwoju w latach 2020-2024 w poszczególnych obszarach analiz 18

Ryc. 8 Standaryzowany wskaźnik rozwoju społecznego gminy Recz w latach 2020-2024 19

Ryc. 9 Procesy depopulacji na obszarze gmin województwa zachodniopomorskiego 20

Ryc. 10 Różnica liczby ludności w wieku 20-24 i 60-64 w gminie Recz w latach 2014-2024 ... 22

Ryc. 11 Zastępowalność pokoleniowa ludności gminy Recz w latach 2014-2024 23

Ryc. 12 Mapa zagrożenia powodziowego gminy Recz (scenariusz powodzi o prawdopodobieństwie 1% (raz na 100 lat) 30

Ryc. 13 Wskaźnik ogólny wymiaru gospodarczego dla gminy Recz w latach 2020-2024 36

Ryc. 14 Zastępowalność pokoleniowa w kontekście zasobów rynku pracy w gminie Recz w latach 2020-2024 38

Ryc. 15 Budżet gminy Recz w latach 2020-2024 41

Ryc. 16 Zmiany zadłużenia Gminy Recz na tle przychodów i spłat zobowiązań w latach 2014–2024 42

Ryc. 17 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (PLN) w gminie Recz w latach 2002-2024 43

Ryc. 18 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w gminie Recz w latach 2002-2024 w relacji do średniej krajowej (Polska=100) 44

Ryc. 19 Wskaźnik ogólny wymiaru przestrzenno-środowiskowego dla gminy Recz w latach 2020-2024 45

Ryc. 20 Struktura miast w otoczeniu gminy Recz 91
Ryc. 21 Struktura miejscowości w gminie Recz 92
Ryc. 22. MSF-P, uwarunkowania: środowiskowo-przyrodnicze i krajobraz kulturowy (na następnej stronie) 107
Ryc. 23. MSF-P, uwarunkowania: Transport i komunikacja, Infrastruktura i OZE (na następnej stronie) 113
Ryc. 24. MSF-P, Docelowy układ elementów składowych przestrzeni, kierunki działań rozwojowych (na następnej stronie) 115
Ryc. 25. Warsztat strategiczny w Recz – wymiar przestrzenny 117

SPIS TABEL

Tabela 1. Cel strategiczny w obszarze społecznym 69
Tabela 2. Cel strategiczny w obszarze gospodarczym 75
Tabela 3. Cel strategiczny w obszarze przestrzenno-środowiskowym 80
Tabela 4. Rezultaty strategiczne poszczególnych celów i ich wskaźniki 88
Tabela 7. Wykaz jednolitych części wód powierzchniowych w gminie Recz wraz z oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych 94
Tabela 5. Formy ochrony przyrody 100
Tabela 6. Użytki ekologiczne na terenie gminy Recz. 101
Tabela 7. Obiekty na terenie gminy Recz ujęte w rejestrze zabytków nieruchomych. 104
Tabela 8. Obiekty na terenie gminy Recz ujęte w rejestrze zabytków archeologicznych. 107
Tabela 9. Odsetek osób korzystających z różnych typów sieci w 2024 r. [%] 111
Tabela 10. Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów [%] 111
Tabela 11. Instalacje OZE na terenie gminy 112
Tabela 12. Etapy oraz podmioty odpowiedzialne za wdrażanie stretegii rozwoju 131
Tabela 13. Ocena aktualności lokalnych polityk rozwoju gminy Recz 134

PRZEWODNICZĄCA
Rady Miejskiej
Barbara Pokorska